

Politechnika Wrocławska

ISSN 1429-1673 • numer specjalny 2/2010

pryzmat

PISMO INFORMACYJNE POLITECHNIKI WROCŁAWSKIEJ

**UCZELNIE TECHNICZNE
WROCŁAWIA**
czasy • ludzie • wydarzenia

Breslau. Oderpanorama m. Technischer Hochschule
Original-Fliegeraufnahme No.5

1 października 1910 roku

rozpoczął się nabór do Królewskiej Wyższej Szkoły Technicznej we Wrocławiu, jedenastej tego typu uczelni na terenie ówczesnego Cesarstwa Niemieckiego. W tym czasie w pozostającym pod zaborem austriackim Lwowie obchodzono trzydziestą trzecią rocznicę powołania Cesarsko-Królewskiej Szkoły Politechnicznej. Nikt nie mógł wówczas przewidzieć, że w całkiem niedalekiej przyszłości dzieje tych uczelni zbiegną się we Wrocławiu. Latem 1945 roku w gmachach dawnej Technische Hochschule rozpoczęto organizację polskiej Politechniki Wrocławskiej. W tworzeniu tej uczelni istotny udział mieli profesorowie i absolwenci Politechniki Lwowskiej, w 1945 roku przesiedleni do Wrocławia ze Lwowa zajętego przez Sowietów.

Przedstawienie historii dwóch wrocławskich szkół technicznych o charakterze akademickim: niemieckiej Wyższej Szkoły Technicznej oraz Politechniki Wrocławskiej jest zadaniem niniejszego, specjalnego numeru „Pryzmat”. Dobiegający już końca rok Stulecia Uczelni Technicznych we Wrocławiu stanowi wyjątkową okazję do podjęcia takich rozważań.

Opis dziejów niemieckiej Wyższej Szkoły Technicznej umożliwiła analiza materiałów źródłowych zgromadzonych w kilku wrocławskich archiwach. Refleksje o Politechnice Wrocławskiej oparte są głównie na dokumentacji przechowywanej w Archiwum uczelni. Różne aspekty funkcjonowania Politechniki Wrocławskiej (jako całości) opisują książki publikowane przy okazji kolejnych jubileuszów szkoły: *Politechnika Wrocławska w okresie dziesięciolecia 1945–1955*, *Księga XXV-lecia Politechniki Wrocławskiej 1945–1970* oraz *Księga jubileuszowa 50-lecia Politechniki Wrocławskiej*. W maju 2010 roku publikacje te uzupełniła obszerna monografia – *Wrocławskie uczelnie techniczne 1910–2010* – która stanowi podstawę rozważań zawartych w prezentowanym opracowaniu. Opowieść o stuletniej działalności wrocławskich szkół akademickich o charakterze technicznym kończy poczet ich rektorów oraz kalendarium systematyzujące chronologię omawianych uczelni. III

Marek Burak, dyrektor Muzeum Politechniki Wrocławskiej

1910-1945	Wyższa Szkoła Techniczna we Wrocławiu	4
1945-1951	Wspólnota Uniwersytetu i Politechniki	18
1951-1968	Politechnika Wrocławska samodzielnie	27
1968-1990	Okres instytutowy PWR	37
1990-2010	Droga do nowoczesności	48
Kalendarium	Wrocławskie uczelnie techniczne rok po roku	57
Władze	Rektorzy wrocławskich uczelni technicznych	62

pryzmat

PISMO INFORMACYJNE POLITECHNIKI WROCŁAWSKIEJ

Dział Redakcji „Pryzmat”,
Politechnika Wrocławska, ul. Janiszewskiego 8, 50-372 Wrocław,
budynek D-20, pok. 106, <http://pryzmat.pwr.wroc.pl>, pryzmat@pwr.wroc.pl

Skład redakcji: Małgorzata Wieliczko (kier. działu, red. nac.) – tel. 071 320 21 17,
Krystyna Malkiewicz (sekr. red.) – tel. 071 320 40 67, Maria Kiswa – tel. 071 320 22 89,
Maria Lewowska – tel./fax 071 320 27 63, Iwona Szajner – tel. 071 320 24 88,
Janusz M. Szafran – tel. 071 320 41 56, Krzysztof Mazur (serwis foto) – 695 91 02 95.

Redaktor wydania specjalnego: Iwona Szajner.

Skład, DTP, projekt graficzny makiety: Janusz M. Szafran.
Druk: Drukarnia Triada Sp. z o.o., ul. Czechowicka 9, Wrocław, nakład: 2700 egz.

Redakcja zastrzega sobie prawo skracania i adiacji tekstów,
zmiany ich tytułów oraz nie zwraca materiałów niezamówionych.
Redakcja nie odpowiada za treść reklam i ogłoszeń.

Od redakcji

A*b initio*. Historyczne, materialne korzenie Politechniki Wrocławskiej sięgają nieco głębiej niż roku 1910. Zanim *Königliche Technische Hochschule Breslau* zainaugurowała swoją działalność, istniało już Biuro Politechniczne, utworzone w połowie XIX wieku.

Oddajemy w Państwa ręce drugi specjalny numer „Pryzmatu”. Poprzedni – *Od A-1 do C-12. Sto lat budowania Politechniki* – był poświęcony architekturze kampusu uczelni, od czasów, gdy powstawały pierwsze budynki, po dzisiejsze, nowoczesne oblicze. Teraz pochylamy się nad bogatą historią wrocławskiego wyższego szkolnictwa technicznego.

Wiemy, że przywołanie wszystkich zdarzeń, osób i wątków z przeszłości Politechniki na zaledwie 64 stronach byłoby zadaniem karkołomnym. Dlatego wspólnie z autorami tekstów – Markiem Burakiem i Piotrem Pregielem – dokonaliśmy pewnego wyboru. Tych, którzy zasmakują w tej historycznej przystawce, odsyłamy do dania głównego – książki *Wrocławskie uczelnie techniczne 1910-2010*, stanowiącej podstawę niniejszego opracowania. W tym miejscu składamy serdeczne podziękowania p. Markowi Burakowi, dyrektorowi Muzeum PWR, za merytoryczne wsparcie. |||

Zdjęcie na okładce: Uroczystość inauguracyjna 1 października 1959 roku, Tadeusz Drankowski. Zdjęcie na s. 2: Kompleks budynków *Technische Hochschule Breslau* z lotu ptaka, około 1920 roku, archiwum Muzeum PWR.

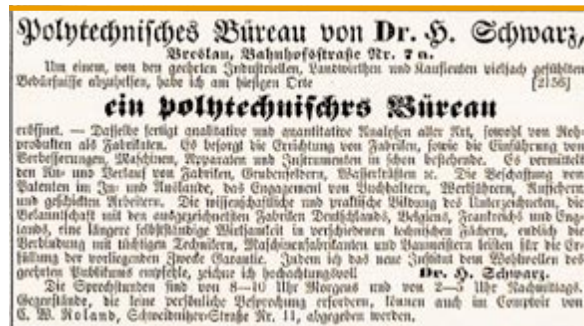
Zdjęcie na s. 3: Współczesny widok na wejście cesarskie budynku Gmachu Głównego, Krzysztof Mazur.

Wyższa Szkoła Techniczna we Wrocławiu

Europejskie przemiany społeczne i gospodarcze XVIII i XIX wieku pociągały za sobą rozwój szkolnictwa wszystkich szczebli. Dynamicznie rozwijający się przemysł stwarzał zapotrzebowanie na fachowców w dziedzinach technicznych. W rezultacie od epoki napoleońskiej zaczęły powstawać na terenie państw niemieckich, które następnie weszły w skład II Rzeszy, specjalistyczne szkoły zawodowe, przekształcane w późniejszym czasie w wyższe uczelnie przygotowujące do pracy inżynierów i techników.

Pomimo początkowego oporu uniwersyteckiej kadry profesorskiej, strzegącej swojej uprzywilejowanej pozycji w dziedzinie naukowej, niemieckie uczelnie techniczne i politechniczne otrzymały pod koniec XIX wieku status wyższych szkół technicznych (*Technische Hochschulen*), uprawnienia do nadawania stopni technicznych i tytułów naukowych (dyplomowanego inżyniera i doktora inżyniera), a rektorzy mogli posługiwać się tytułem Magnificencji, co zrównywało ich symbolicznie z rektorami uniwersytetów.

Tereny niemieckie na wschód od Odry były zapóźnie pod względem tworzenia wyższego szkolnictwa technicznego, choć i tu powstanie tego rodzaju

Anons o otwarciu we Wrocławiu Biura Politechnicznego, „Breslauer Zeitung”, 15 października 1857 roku

szkół było jedynie kwestią czasu. Brak wykwalifikowanej kadry technicznej dawał się odczuć szczególnie silnie w dolnośląskim i górnośląskim przemysle. W 1904 roku utworzono Królewską Wyższą Szkołę Techniczną w Gdańsku, a następnie, w 1910 roku, Królewską Wyższą Szkołę Techniczną we Wrocławiu (*Königliche Technische Hochschule Breslau*).

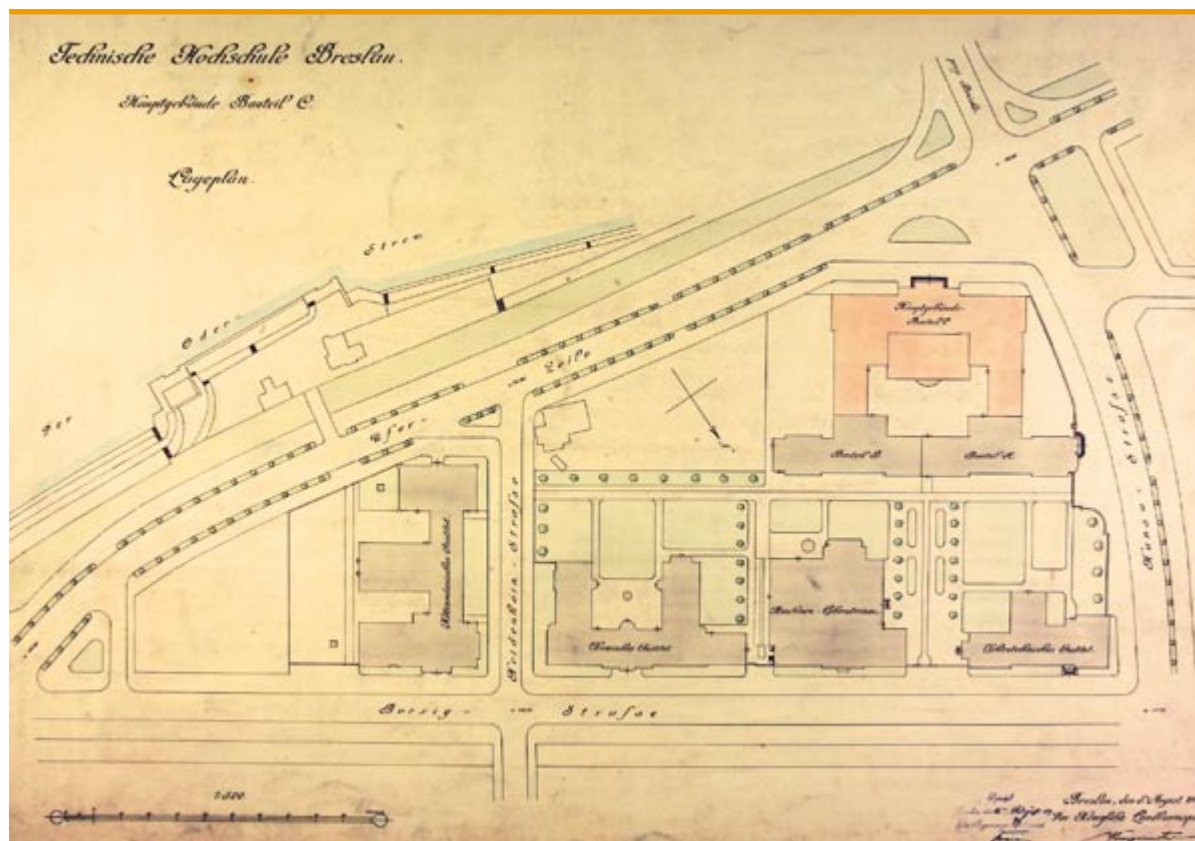
Usilne starania i uroczyste otwarcie*

Zwiastuny powstania wyższej uczelni technicznej we Wrocławiu dało się zaobserwować już w połowie XIX wieku. W 1857 roku chemik z Uniwersytetu Wrocław-

Piotr Pregiel
Ilustracje:
Archiwum
Budowlane
Miasta Wrocławia
– Oddział
Muzeum
Architektury
we Wrocławiu,
zbiór Stanisława
Klimka,
Archiwum
Politechniki
Wrocławskiej,
Muzeum
Politechniki
Wrocławskiej,
Eduard
van Delden,
Heinrich Götz,
Hanns Semm

Fasady gmachów Królewskiej Wyższej Szkoły Technicznej przy dzisiejszej ulicy Mariana Smoluchowskiego, 1910 rok

Plan sytuacyjny wznoszonych obiektów *Königliche Technische Hochschule* z 1909 roku. Czerwonym kolorem zaznaczono niezrealizowany, południowy fragment Gmachu Głównego

skiego, dr Heinrich Schwarz, założył Biuro Politechniczne (*Polytechnisches Bureau*), kwestię powołania uczelni technicznej poruszano podczas Dni Przemysłu Śląskiego w 1862 roku. Ideę utworzenia Wyższej Szkoły Technicznej w stolicy Śląska popierał ogólnokrajowy Niemiecki Związek Inżynierów, środowisko wrocławskich

chemików, magistrat Wrocławia, władze prowincji śląskiej, śląski *Landtag* oraz liczne organizacje zawodowe i społeczne. Przedstawiciele szerokiego spektrum środowisk i instytucji zainteresowanych utworzeniem wyższej uczelni o charakterze technicznym zawiązali w 1898 roku komitet dla powołania we Wrocławiu wyższej

Uroczyste otwarcie Królewskiej Wyższej Szkoły Technicznej we Wrocławiu. Minister August von Trott zu Solz i rektor profesor Rudolf Schenck witają cesarza Niemiec Wilhelma II, 29 listopada 1910 roku

szkoły technicznej (*Comité für Errichtung einer technischen Hochschule in Breslau*). W 1902 roku w Berlinie podjęto decyzję o utworzeniu *Technische Hochschule*, a wrocławskie władze miejskie wyznaczyły teren dla jej lokalizacji w kwartale ograniczonym przebiegiem *Borsigstraße* (obecnie ulica Mariana Smoluchowskiego), *Heidenhainstraße* (ob. ulica Ignacego Łukasiewicza), *Hansastraße* (ob. ulica Cypriana Kamila Norwida) i *Uferzeile* (ob. Wybrzeże Stanisława Wyspiańskiego).

Brązową plakietkę upamiętniającą otwarcie wrocławskiej Królewskiej Wyższej Szkoły Technicznej zaprojektował Richard Schipke, 1910 rok

Projekty szkolnych obiektów, głównie autorstwa Ludwiga Burgemeistra i Georga Thüra, powstały w latach 1902-1905. Prace budowlane, na niemal niezabudowanym terenie na nadodrzańskiej skarpie we wschodniej części Wrocławia, przeprowadzono w latach 1905-1910¹. W tym czasie budynki Wyższej Szkoły Technicznej wzniesiono na tyle, aby można było dokonać otwarcia uczelni. Uroczyste otwarcie *Königliche Technische Hochschule Breslau* odbyło się 29 listopada 1910 roku, a ceremonię uświetnił swoją obecnością cesarz Niemiec, Wilhelm II Hohenzollern. Powołanie Królewskiej Wyższej Szkoły Technicznej we Wrocławiu, podobnie jak oddanie do użytku mostu Grunwaldzkiego (*Kaiserbrücke*) w październiku 1910 roku, wpisywało się w cały cykl przygotowań do obchodów stulecia klęski Napoleona w bitwie pod Lipskiem w 1813 roku.

Pierwszy rok akademicki rozpoczął się 1 października 1910 roku, chociaż uczelnia znajdowała się nadal w stadium organizacji. Wciąż niepełna była obsada profesorska: na stanowiska samodzielnych pracowników nauki przenoszono fachowców z przemysłu lub ściągano ich z innych ośrodków akademickich Rzeszy. Program studiów na rok akademicki 1910/1911 wydano dopiero w grudniu 1910 roku, a biblioteka uczelni rozpoczęła działalność w maju roku następnego. Do drugiej połowy listopada 1910 roku trwała rekrutacja studentów, których na studia w *Königliche Technische Hochschule Breslau* zapisało się na semestr zimowy roku akademickiego 1910/1911 zaledwie 57. Ponadto na zajęcia zapisało się 23 wolnych słuchaczy (*Hörer*), na wykłady uczęszczało też 38 tak zwanych gości (*Gastteilnehmer*). Zamieszanie towarzyszące uruchamianiu uczelni pogłębił fakt, że kreowany na rektora Wyższej Szkoły Technicznej dyrek-

tor Instytutu Chemicznego Uniwersytetu Wrocławskiego, profesor Richard Abegg, kilka miesięcy przed rozpoczęciem działalności uczelni uległ śmiertelnemu wypadkowi podczas lotu balonem. W rezultacie dopiero półtora miesiąca przed rozpoczęciem roku akademickiego został powołany rektor Wyższej Szkoły Technicznej we Wrocławiu, czterdziestoletni profesor chemii z *Königliche Technische Hochschule Aachen*, Rudolf Schenck (pełnił tę funkcję w latach 1910-1914).

Na początek trzy oddziały

Podstawowym dokumentem normującym działalność wrocławskiej Królewskiej Wyższej Szkoły Technicznej był statut wzorowany na podobnych dokumentach innych niemieckich uczelni technicznych. Został on nadany przez cesarza Wilhelma II 20 lipca 1910 roku. Zgodnie z zawartymi w statucie zapisami strukturę uczelni stanowiły w chwili utworzenia trzy oddziały:

- Oddział Inżynierii Maszynowej i Elektrotechniki (*Abteilung für Maschineningenieurwesen und Elektrotechnik*),
- Oddział Chemii i Hutnictwa (*Abteilung für Chemie und Hüttenkunde*),
- Oddział Nauk Ogólnych (*Abteilung für Allgemeine Wissenschaften*).

Oddziały były reprezentowane przez kolegia oddziałowe. Na czele uczelni stał senat, którego skład tworzyli: rektor, prorektor, kierownicy oddziałów oraz przedstawiciele oddziałów (z każdego po jednym). W skład senatu wchodził syndyk z prawem zabierania głosu. Wybory do senatu odbywały się rokrocznie w maju, a kadencja tego gremium rozpoczynała się 1 lipca. Zwoływany przez rektora senat obradował dwa razy w miesiącu na posiedzeniach zwyczajnych, a w razie potrzeby także na posiedzeniach nadzwyczajnych. Do jego powinności należało zarządzanie uczelnią, jej oddziałami oraz biblioteką, w szczególności zaś kontrola szkolnych wydatków. Senat pełnił również funkcję komisji dyscyplinarnej dla studentów i słuchaczy, określał organizację roku akademickiego, a także opiniował wnioski kolegów oddziałowych o powołanie nowych pomocniczych pracowników dydaktycznych.

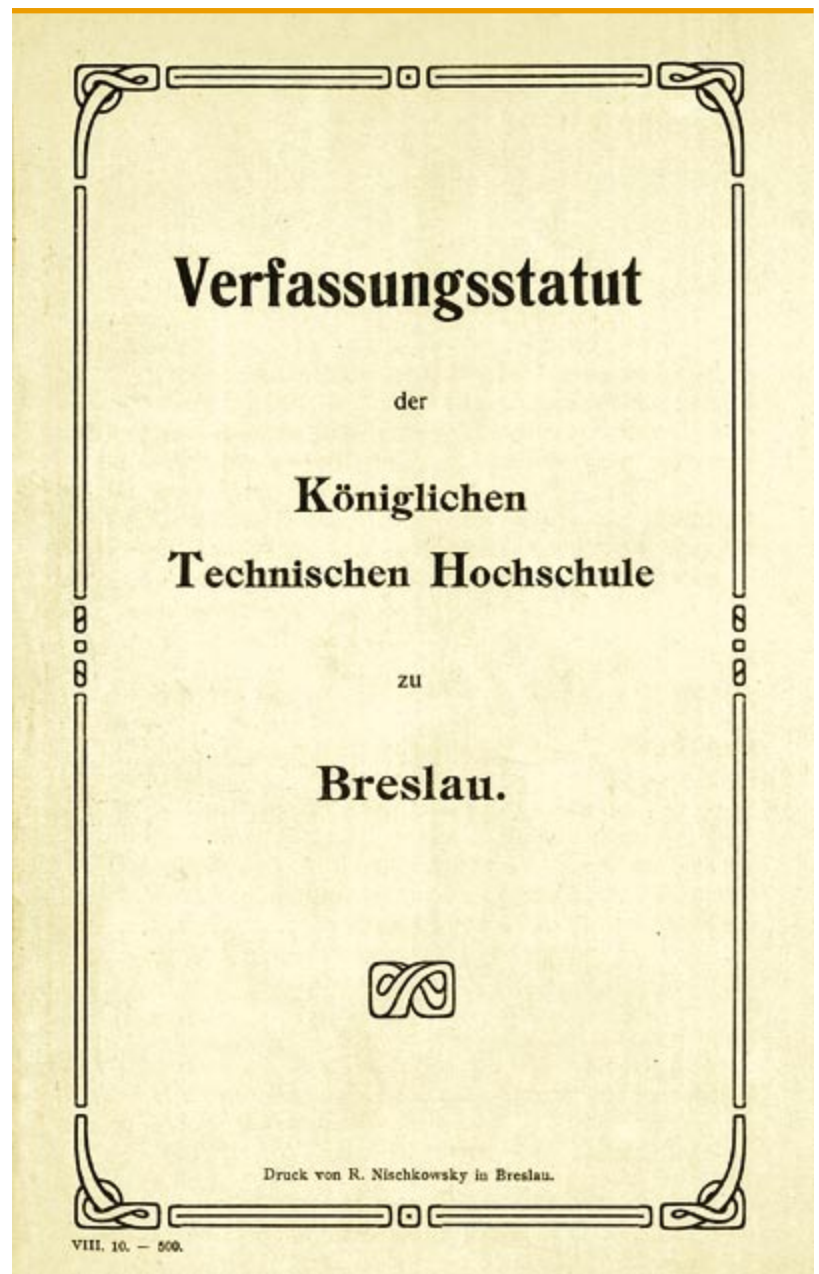
Rektora mianował minister wyznań i szkolnictwa. Kadencja rektora trwała dwa lata i zaczynała się, tak jak w przypadku senatu, 1 lipca. Powtórne pełnienie funkcji rektora (podobnie jak senatora) po upływie kadencji było dozwolone, jednak aż do okresu nazistowskiego rektorat jednej osoby nie trwał dłużej niż przez kolejne dwie dwuletnie kadencje. Rektor podlegał królewskiemu komisarzowi reprezentującemu formalnie władze zwierzchnie w Berlinie. Komisarz jako przedstawiciel monarchii zarządzał administracją, mieniem i budżetem uczelni oraz decydował o zatrudnianiu i zwalnianiu personelu administracyjnego. Funkcję komisarza *Königliche Technische Hochschule Breslau* sprawował z urzędu nadprezydent prowincji śląskiej. Po upadku cesarstwa komisarz reprezentował władze republiki.

Nauczyciele akademicy we wrocławskiej Królewskiej Wyższej Szkole Technicznej tworzyli pięć grup: profesorów etatowych, profesorów honorowych, docentów, docentów prywatnych oraz lektorów. Profesorowie etatowi byli mianowani przez króla, pozostali nauczyciele przez ministra nauki i szkolnictwa, przy czym w wypadku mianowania profesora honorowego wymagana była królewska akceptacja. Docenci prywatni mieli obowiązek posiadania habilitacji i mogli prowadzić zajęcia jedynie w tej dziedzinie, w której ją uzyskali. Procedurę habilitacyjną określał minister. W jednostkach uczelni prowadzonych przez profesorów i docentów mogli być także zatrudniani, jeśli istniało takie zapotrzebowanie, pomocniczy pracownicy nauki.

W poszczególnych oddziałach nastąpił z czasem podział na kierunki (*Richtungen*). Przy tym termin „kieru-

nek” nie dotyczył organizacji uczelni, a jedynie określał, w jakiej dziedzinie wiedzy były prowadzone badania oraz kształcili się studenci. Podstawową komórką organizacyjną *Königliche Technische Hochschule Breslau* była katedra (*Lehrstuhl*), w której prowadzono pracę naukową i dydaktyczną. Zajęcia praktyczne odbywały się w zakładach zwanych laboratoriami (*Laboratorien*). Jako jednostki administracyjne działały instytuty, w ramach których funkcjonowały katedry i laboratoria. Instytuty zarządzały ich nieruchomościami i mieniem, dyrektorem instytutu był każdorazowo profesor stojący na czele katedry.

Rok akademicki dzielił się na dwa semestry – zimowy i letni, rozpoczynające się odpowiednio 1 października i 1 kwietnia. Wakacje letnie trwały od 1 sierpnia do 30 września, do tego dochodziły ferie świąteczne: dwa tygodnie po Bożym Narodzeniu i dwa tygodnie po Wielkanocy. Zgodnie z niemieckim systemem szkolnictwa wyższego studium pozostawiano wolny wybór wykładów i ćwiczeń. Uwzględniając swobodę wyboru studentów, każdy z kierunków uczelni przygotowywał propozycję ramowego planu zajęć mającego ułatwić systematyczne i kompleksowe kształcenie w wybranej przez studenta specjalizacji fachowej. Za uczęszczanie na wybrane ćwiczenia i wykłady student ponosił odpłatność liczoną oddzielnie za każdy kurs i każdy przedmiot. Do-

Okładka statutu *Königliche Technische Hochschule Breslau* z 1910 roku

Pierwsi, immatrykulowani w 1910 roku, słuchacze Królewskiej Wyższej Szkoły Technicznej we Wrocławiu

Rektor Friedrich Wilhelm Semmler w mundurze oficera armii niemieckiej, 1918 rok

datkowo studenci wnosili opłaty za immatrykulację, za zapisanie się na każdy kolejny semestr, za egzaminy dyplomowe, na rzecz organizacji studenckiej oraz na ubezpieczenie zdrowotne.

W pierwszych latach istnienia wrocławskiej uczelni technicznej największym zainteresowaniem wśród studentów cieszył się Oddział Inżynierii Maszynowej i Elektrotechniki. Również pozostałe oddziały notowały stały wzrost liczby immatrykulowanych. Na kolejne lata planowano uruchomienie dwóch nowych oddziałów: Oddziału Inżynierii Budowlanej (*Abteilung für Bauingenieurwesen*) oraz Oddziału Górniczego (*Abteilung für Bergbau*), jednak wybuch wojny w 1914 roku pokrzyżował te plany i zahamował rozwój uczelni. Na front poszli studenci niemieckiego pochodzenia oraz znaczna część pracowników szkoły. Ranny podczas walk w Wogezach w 1914 roku został kierownik Katedry Elementów Maszyn oraz kierownik Oddziału Inżynierii Maszynowej i Elektrotechniki (późniejszy rektor w latach 1916-1918) profesor Carl Heinel. W końcowym okresie wojny rektorem Królewskiej Wyższej Szkoły Technicznej we Wrocławiu został wcześniej zmobilizowany profesor Friedrich Wilhelm Semmler (rektor 1918-1920).

Już nie królewska

Po zakończeniu działań wojennych ustanowiono w Niemczech republikę i z nazwy Królewskiej Wyższej Szkoły Technicznej usunięto określenie „Królewska” (*Königliche*). W latach bezpośrednio po wojnie od dotychczas niemieckiego Śląska oderwał się i został przyłączony do nowo powstającego państwa polskiego okręg

Wnętrze Laboratorium Maszynowego Wyższej Szkoły Technicznej we Wrocławiu (dziś A-4)

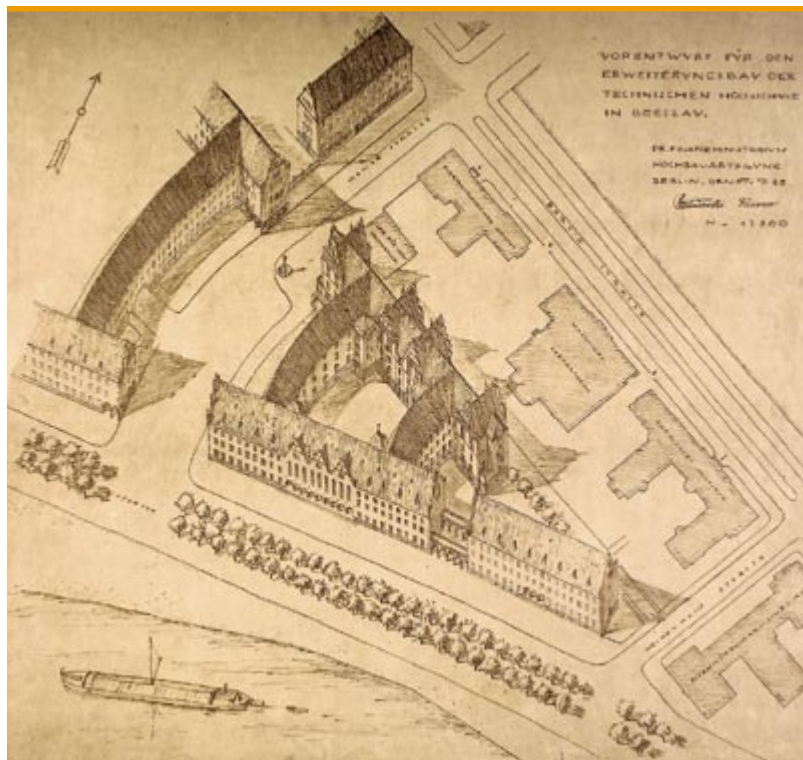
katowicki. Bogata górnośląska baza przemysłowa, na potrzeby której wrocławska uczelnia techniczna w dużej mierze szkoliła przyszłe kadry inżynierskie, została znacznie uszczuplona. Pod znakiem zapytania stanął nie tylko dalszy rozwój szkoły, ale także samo jej istnienie. Poczuciu niepewności sprzyjały kolejne wstrząsy polityczne na Śląsku: powstania na terenach plebiscytowych (1919-1921) oraz nieudany wojskowy zamach stanu w Berlinie, w marcu 1920 roku. W rezultacie na wiosnę 1920 roku wrocławska Wyższa Szkoła Techniczna została na kilka tygodni zamknięta przez rektora Friedricha Wilhelma Semmlera, gdy w jej obiektach zakwaterowano oddziały wojskowe. Po wyjściu żołnierzy zniszczenia, jakie po sobie pozostawili, były tak duże, że uniemożliwiały natychmiastowe uruchomienie uczelni.

Po I wojnie światowej wzrosło zainteresowanie młodzieży kształceniem na kierunkach technicznych. Już w ostatnim semestrze wojennym, semestrze zimowym 1918/1919, do grupy posiadających matrykulę *Technische Hochschule Breslau* należało 526 osób. Bezpośrednio po wojnie, pomimo braku pełnej obsady stanowisk dydaktycznych, liczba studiujących stale rosła i w latach 1922-1925 przekraczała 1000 studiujących w semestrze. Niezwykle popularny Oddział Inżynierii Maszynowej i Elektrotechniki wchodził w dwudziestolecie międzywojenne, kształcąc inżynierów w zakresie inżynierii maszyn, inżynierii elektryki, technologii, inżynierii maszyn komunikacyjnych, inżynierii zarządzania oraz inżynierii laboratoryjnej. W 1920 roku, w Oddziale Chemii i Hutnictwa istniały następujące kierunki: chemia, elektrochemia (jako specjalizacja od III roku studiów chemicznych) oraz hutnictwo (z podziałem specjalizacji na hutnictwo żelaza i hutnictwo metali). Na Wydziale Nauk Ogólnych,

całkowicie niezależnie od istniejących kierunków matematyki i fizyki, wprowadzono zajęcia z zakresu inżynierii budowlanej i architektury. W ramach tego oddziału prowadzono także lektorat języka rosyjskiego, a w 1922 roku wprowadzono lektorat z szybko zyskującej popularność fotografii². W tym samym roku utworzono w Oddziale Inżynierii Maszynowej i Elektrotechniki lektorat odrębnego pisma technicznego. Poza oddziałowymi strukturami Wyższej Szkoły Technicznej powołano również Instytut Europy Wschodniej, którego zadaniem było organizowanie szkolenia z zakresu gospodarki, prawa, kultury oraz stosunków społecznych w Polsce i Rosji. Planowano też kursy językowe z języka polskiego i czeskiego.

Wydziały, dziekani i zajęcia sportowe

Początek lat 20. XX wieku przyniósł w Niemczech zmiany organizacyjne w strukturze wyższego szkolnictwa technicznego. W Wyższej Szkole Technicznej we Wrocławiu, w roku akademickim 1922/1923 dotychczasowe oddziały przemianowano na wydziały (*Fakultäten*), na czele których stanęli dziekani. Wydziały podzielono na kierunki kształcenia, w skład których wchodziły samodzielne katedry, instytuty oraz laboratoria. Największym przemianom organizacyjnym na wrocławskiej uczelni technicznej uległ Oddział Chemii i Hutnictwa. Został on przekształcony w Wydział Gospodarki Materiałowej (*Fakultät für Stoffwirtschaft*). W strukturze wydziału znalazł się nowo utworzony Instytut Górnictwa i Obróbki Wstępnej. Dotychczasowy Oddział Inżynierii Maszynowej i Elektrotechniki został w związku z tym przemiano-

Niezrealizowany projekt rozbudowy Wyższej Szkoły Technicznej z 1925 roku zakładał powiększenie dotychczasowego Gmachu Głównego i adaptację terenu po przeciwnej stronie dzisiejszej ulicy Cypriana Kamila Norwida

wany na Wydział Gospodarki Maszynowej (*Fakultät für Maschinenwirtschaft*). Struktura kształcenia na wrocławskiej uczelni wyglądała po reformie następująco:

■ Wydział Nauk Ogólnych (*Fakultät für Allgemeine Wissenschaften*): kierunek nauki ogólne, kierunek fizyka techniczna, kierunek inżynieria budowlana;

■ Wydział Gospodarki Maszynowej (*Fakultät für Maschinenwirtschaft*): kierunek inżynieria maszynowa, kierunek elektrotechnika;

■ Wydział Gospodarki Materiałowej (*Fakultät für Stoffwirtschaft*): kierunek chemia, kierunek hutnictwo, kierunek górnictwo.

Kolejne lata przyniosły niewielkie zmiany na uczelni: utworzono lektorat z muzyki, wprowadzono ćwiczenia z maszyn rolniczych oraz zajęcia gimnastyczne i sportowe.

Stopniowa stabilizacja polityczna i ekonomiczna w latach 20. XX wieku pozwoliła na rozwój uczelni. Najważniejszym przedsięwzięciem była rozbudowa Gmachu Głównego Wyższej Szkoły Technicznej przeprowadzona w latach 1925-1928. Proces wyposażania nowo wzniesionej części Gmachu Głównego *Technische Hochschule* został ostatecznie zakończony w 1929 roku oddaniem do użytku organów w reprezentacyjnej szkolnej auli. Dwa lata później, w 1931 roku, utworzono w Gmachu Głównym nowoczesny punkt prasowy i archiwum prasowe. Dopiero wtedy wrocławska uczelnia techniczna osiągnęła poziom organizacyjny odpowiadający uznanym w świecie niemieckich wyższych uczelni standardom.

W tym samym czasie przebudowano Laboratorium Maszynowe (dziś A-4), wzniesiono tymczasową siedzibę Instytutu Fizyki (obecnie A-7), a w 1930 roku ukończono nowy Dom Studencki (przy dzisiejszym Wybrzeżu Stanisława Wyspiańskiego) mieszczący klub studencki, stołówkę oraz pomieszczenia przystani Akademickiego Klubu Wioślarskiego. Z okazji otwarcia nowej części Gmachu Głównego wrocławską uczelnię wizytował 19 września 1928 roku prezydent Republiki Weimarskiej Paul von Hindenburg, gorąco witany przez rektora – profesora Karla Gottweina (rektor w latach 1928-1930). Rozbudowa wrocławskiej Wyższej Szkoły Technicznej pozwoliła na utworzenie Wydziału Budownictwa (*Fakultät für Bauwesen*). W strukturze wydziału znalazły się dwa kierunki nauczania: inżynieria budowlana oraz architektura. Latem 1928 roku przemianowano dotychczasowy Wydział Gospodarki Maszynowej na Wydział Maszynoznawstwa (*Fakultät für Maschinenwesen*), pozostawiając strukturę wydziału bez zmian.

Prezydent Republiki Weimarskiej Paul von Hindenburg przed Gmachem Głównym *Technische Hochschule Breslau*, 1928 rok

W 1928 roku oddano do użytku południową część dzisiejszego Gmachu Głównego. Na fotografii z około 1930 roku widoczna fasada budynku od strony Wybrzeża Stanisława Wyspiańskiego

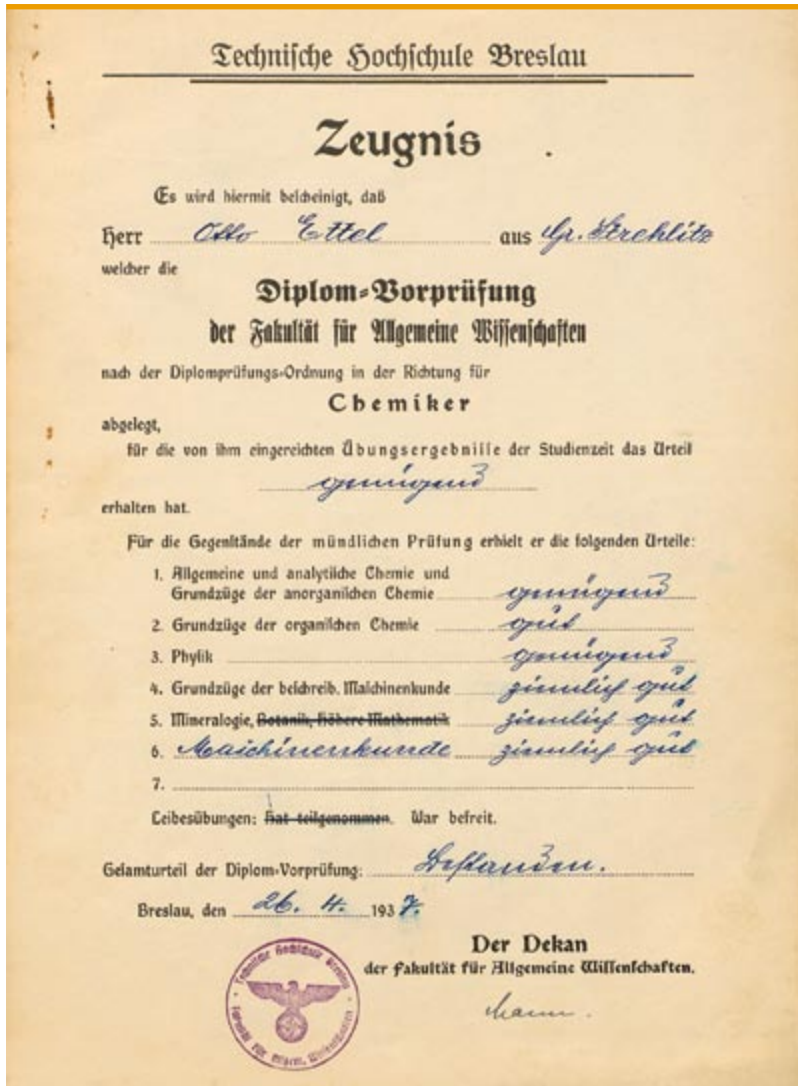
Brunatne porządki

Dojście narodowych socjalistów do władzy w Niemczech na początku 1933 roku wpłynęło znacząco na dalsze funkcjonowanie wrocławskiej uczelni technicznej. Po zdecydowanie wygranych przez nazistów wyborach parlamentarnych (marzec 1933 roku) przystąpili oni do gwałtownego wprowadzania brunatnych porządków w całym państwie, w tym także na wyższych uczelniach, których szeroka autonomia została w krótkim

czasie zlikwidowana. Przy jawnym naruszeniu statutu uczelni i wszelkich norm politycznej przyzwoitości został usunięty ze stanowiska rektora *Technische Hochschule* ideologicznie neutralny profesor Bernhard Neumann (rektor w latach 1932-1933). Zastąpił go na tym stanowisku partyjny oportunist, profesor Wilhelm Rein (rektor w latach 1933-1937). Z uczelni zostali usunięci pracownicy naukowcy żydowskiego pochodzenia, w tym urzędujący dziekan Wydziału Budownictwa profesor Walter Hartleb oraz kierownik I Katedry Wyższej Matematyki

Arkady wejścia do Gmachu Głównego *Technische Hochschule* w 2. połowie lat 30. XX wieku

Świadectwo egzaminu dyplomowego z 1937 roku z nową pieczęcią Technische Hochschule Breslau

ki – profesor Fritz Noether. Wkrótce mury uczelni musiały opuścić także profesor Bernhard Neumann, od 1914 roku dyrektor Instytutu Technologii Chemii Nieorganicznej. Konsekwencją zmian przeprowadzanych przez narodowych socjalistów w trakcie roku akademickiego stało się opóźnienie o miesiąc rozpoczęcia semestru letniego 1933 roku.

Przejęcie władzy w Niemczech przez nazistów zbiegło się w czasie z próbą wprowadzenia na wrocławskich uczelniach zmian organizacyjnych opracowanych jeszcze podczas wielkiego kryzysu. Ze względów oszczędnościowych władze w Berlinie rozważały możliwość połączenia Uniwersytetu Wrocławskiego i Technische Hochschule w jedną uczelnię o nazwie Uniwersytet Śląski (Schlesische Universität). Wyższa Szkoła Techniczna miała stanowić w jego strukturze Wydział Nauk Inżynierskich. Wobec protestów przedstawicieli śląskich kręgów przemysłowych i handlowych do scalenia obu uczelni nie doszło. Projekt unifikacyjny został ostatecznie zarzucony w 1937 roku, jednak bliska współpraca nawiązana w tym czasie przez obie uczelnie trwała nadal. Obie wrocławskie szkoły wyższe miały wspólną administrację i wspólny budżet, w rezultacie także wspólną kwesturę i kasę. W 1933 roku zlikwidowano osobne urzędy komisarza dla Uniwersytetu Wrocławskiego oraz Wyższej Szkoły Technicznej, wprowadzając w to miejsce wspólnego kuratora, którym został doktor Max von Bahrfeldt. Biblioteka Wyższej Szkoły Technicznej została połączona z Biblioteką Uniwersytecką i z Biblioteką Miejską. Scaleniu uległy niektóre jednostki naukowo-badawcze, istniejące dotychczas niezależnie na obu uczelniach. Wspólne były także lektoraty i Studium Wychowania Fizycznego.

Jesienią 1933 roku rozpoczęła się reorganizacja wewnętrznej struktury Technische Hochschule Breslau. Powołano dwie nowe katedry na kierunku architektonicznym Wydziału Budownictwa, planując w dalszej perspektywie przekształcenie tego kierunku w samodzielny Wydział Architektury. Na początku semestru zimowego 1934/1935 zreorganizowano Wydział Nauk Ogólnych. W jego strukturze zaczął działać – przeniesiony z Wydziału Gospodarki Materiałowej – kierunek chemii.

Fotografia lotnicza z pierwszej połowy lat 30. XX wieku przedstawia Dom Studencki (na pierwszym planie) i nową część Gmachu Głównego wraz z zespołem starszych zabudowań

Hol Gmachu Głównego Wyższej Szkoły Technicznej we Wrocławiu na początku lat 40. XX wieku

Utworzono jednocześnie samodzielne kierunki matematyki oraz fizyki. Wydział Gospodarki Materiałowej, na którym pozostały katedry górnicze i hutnicze, został 1 października 1934 roku przemianowany na Wydział Górnictwa i Hutnictwa (*Fakultät für Bergbau und Hüttenwesen*).

Znaczące zmiany następowały od 1933 roku w środowisku studenckim Wrocławia. W tym czasie została wprowadzona pruska studencka karta praw znosząca dotychczasowe zasady tworzenia i funkcjonowania organizacji studenckich, które miały być odtąd scentralizowane i podlegać jednemu, narodowosocjalistycznemu kierownictwu. Dotychczasowa Niemiecka Studenteria (*Deutsche Studentenschaft*) została przekształcona w Studenterię (*Studentenschaft*). Jednocześnie władze państwowe starały się ograniczyć aktywność – cieszących się dotychczas dużą niezależnością i autonomią – korporacji studenckich. W rezultacie odgórnych rozporządzeń ich codzienna działalność została zdeorganizowana. W styczniu 1934 roku wszystkie tradycyjne korporacje podporządkowano faszystowskiej Studenterii, która po przeprowadzonej reorganizacji działała we wrocławskiej Wyższej Szkole Technicznej jako *Studentenschaft der Technischen Hochschule Breslau*. Z czasem Studenteria, traktowana jako samorząd studencki, uzyskała bardzo silną pozycję, a jej przewodniczący był powoływany do senatu uczelni. Podporządkowano jej również studenckie kluby sportowe.

Latem 1933 roku zostały wprowadzone, na wniosek władz Studenterii, oddzielne legitymacje studenckie, matrykuły i indeksy dla studentów różnych kategorii. Od następnego roku akademickiego funkcjonowały legitymacje i indeksy brązowe dla członków Studenterii, oraz cytrynowożółte dla studentów nieprzyjętych do organizacji. Te drugie w praktyce otrzymywali wyłącznie studenci pochodzenia żydowskiego. Trzecia ka-

tegoria legitymacji – chabrowoniebieskie – była przeznaczona dla obcokrajowców. Do Studenterii mogli należeć zarówno studenci obcokrajowcy (zostawiano im wolny wybór), jak i Niemcy pochodzący z terenów odłączonych po pierwszej wojnie światowej od Rzeszy, którzy mieli na uczelni te same prawa, co Niemcy z Rzeszy.

Podzielenie studentów na kategorie ułatwiło realizację wydanego przez władze berlińskie w kwietniu 1933 roku rozporządzenia „przeciw przepelnieniu niemieckich szkół i szkół wyższych”. Stwierdzano w nim: „We wszystkich szkołach (z wyjątkiem szkół obowiązkowych) i w szkołach wyższych należy ograniczyć liczbę uczniów i studentów do takiego rozmiaru [...], jaki jest odpowiedni do potrzeb zawodowych”. Studentów relegowano głównie ze względów rasowych oraz politycznych. Pomimo to do 1937 roku w *Technische Hochschule Breslau* studiowali jeszcze nieliczni studenci pochodzenia żydowskiego. Po przejęciu władzy rektorskiej przez profesora Erwina Ferbera – od 1931 roku członka Narodowosocjalistycznej Niemieckiej Partii Robotników (*Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei*, NSDAP) i przewodniczącego Narodowosocjalistycznego Związku Nauczycieli Akademickich w okręgu śląskim – Żydzi nie pojawiali się już na listach studentów Wyższej Szkoły Technicznej we Wrocławiu.

Nowa wizja państwa, jaką prezentowali narodowi socjaliści, zaowocowała zintensyfikowaniem zajęć z wychowania fizycznego i ćwiczeń sprawnościowych. Na Wydziale Nauk Ogólnych zorganizowano Instytut Ćwiczeń Cieleśnych. Na etatach uczelni zatrudniono nauczycieli szermierki oraz jazdy konnej, a dla kobiet nauczycielki tańca. Zajęcia z ćwiczeń cieleśnych podzielono na dwa bloki. W ciągu pierwszych trzech semestrów słuchacze przechodzili szkolenie o charakterze podstawowym i ogólnorozwojowym. Specjalny nacisk kła-

Studenci budownictwa w wydziałowej kreślarni w Gmachu Głównym (dziś sala 314), początek lat 40. XX wieku

dziono na egzaminy ze strzelania i pływania, podczas których studenci musieli wykazać się umiejętnością pływania stylem ratowniczym. W razie niezadowalającego poziomu pływania student musiał wykupić dodatkowe godziny zajęć na basenie. Od czwartego semestru można było wybierać specjalizację, w ramach której ćwiczone wybraną dyscyplinę na średnim poziomie sportu wyczynowego, a dalsze treningi były ukierunkowane pod kątem zawodów międzyuczelnianych. Najbardziej popularny wśród studentów wrocławskiej uczelni technicznej był Akademicki Klub Wioślarski. Dużym zainteresowaniem cieszyło się także szybownictwo.

Huczne 25-lecie

W pierwszych latach rządów faszystowskich liczba studiujących na wyższych uczelniach w Niemczech znacząco zmniejszyła. Ogólna frekwencja w *Technische Hochschule Breslau* także spadła z 755 osób w 1932 roku do 622 w 1933 roku i 607 w 1934 roku. Wartość minimalną osiągnięto w 1937 roku – dane z tego okresu mówią o ogółem 482 osobach studiujących na wrocławskiej uczelni. W 1935 roku uległa likwidacji instytucja wolnego słuchacza (*Hörer*), swój status zachowali goście (*Gastteilnehmer*).

W 1935 roku hucznie obchodzono dwudziestopięcioletnie działalności Wyższej Szkoły Technicznej we Wro-

clawiu. Główne uroczystości odbyły się 4-6 czerwca 1935 roku równocześnie z dorocznym zjazdem Związku Niemieckich Inżynierów. W obchodach, kierowanych przez rektora Wilhelma Reina, uczestniczyło ponad trzy tysiące gości, w tym przedstawiciele najważniejszych niemieckich uczelni. Ze szkół wyższych i z organizacji, których reprezentanci nie przybyli na obchody, napływały telegramy gratulacyjne, słane również z zagranicy. W uroczystościach uczestniczyli także przedstawiciele władz, a wśród nich Rudolf Hess, reprezentujący Adolfa Hitlera. Na okoliczność jubileuszu wydano księgę pamiątkową, która miała podkreślać znaczenie i dotychczasowe osiągnięcia wrocławskiej Wyższej Szkoły Technicznej.

W jubileuszowym, 1935 roku został uruchomiony działający w obrębie uczelni oddział Państwowego Urzędu Kontroli Materiałowej, na czele którego stanął profesor Erwin Ferber. Z biegiem czasu do urzędu dołączono, działający dotąd samodzielnie, Punkt Kontroli Technicznej Rzemiosła. Latem 1939 roku na Wydziale Budownictwa utworzono Laboratorium Betonu prowadzone przez profesora Ulricha Fischera. W tym czasie władze *Technische Hochschule* przywiązywały dużą wagę do prób zorganizowania na Wydziale Maszynowym prestiżowej Katedry Lotnictwa, jednak duża konkurencja w tej dziedzinie pomiędzy niemieckimi uczelniami stanęła na przeszkodzie tym ambitnym zamierzeniom. W semestrze zimowym 1939 roku udało się powołać jedynie Katedrę Mechaniki Lotniczej (*Lehrstuhl für Flugmechanik*). W połowie lat 30 XX wieku utworzono natomiast prowadzoną przez profesora Fritza Eberta Pracownię Badań nad Promieniami Rentgenowskimi. Pracownia została włączona do struktury Instytutu Technologii Chemii Nieorganicznej na Wydziale Nauk Ogólnych zachowując odrębność i dużą niezależność. Działała w latach 1935-1945.

Nauka z przerwą na „urlop”

Zapowiedzią wojny stało się w Wyższej Szkole Technicznej we Wrocławiu relegowanie, latem 1939 roku, wszystkich studentów legitymujących się polskim obywatelstwem (12 osób). Same przygotowania do wojny, a następnie prowadzone przez III Rzeszę od 1 września 1939 roku działania militarne, nie wpłynęły w istotny sposób na tok pracy we wrocławskiej Wyższej Szkole Technicznej. Początkowo uczelnia ze względu na panującą niepewność została zamknięta (podobnie jak część innych niemieckich wyższych uczelni), jednak już 2 października 1939 roku wznowiła działalność naukową i dydaktyczną. W tym czasie niejaki kłopoty sprawiał brak wystarczającej liczby naukowców, związany z powołaniem pod broń wielu profesorów, docentów i asystentów. Do wojska powołano również ponad połowę pracowników administracyjnych uczelni.

Po zakończeniu kampanii wrześniowej 1939 roku wrocławska uczelnia techniczna pośrednio uczestniczyła w grabieży majątku przejętej przez Niemców Politechniki Warszawskiej. Do przeprowadzenia oceny wyposażenia zakładów badawczych politechniki i określenia ich przydatności dla niemieckiej gospodarki wojennej skierowano w listopadzie 1940 roku pracowników naukowych wrocławskiej *Technische Hochschule*. Akcją objęto klauzulą poufności i nadzorem prezydenta Oddziału Nauki, Wychowania i Szkolnictwa przy Generalnym Gubernatorze w Krakowie. Na czele komisji, złożonej z przedstawicieli wrocławskiej uczelni, stanął profesor geodezji Wilhelm Lührs. Wyniki pracy naukowców z Wrocławia spotkały się z dezaprobatą Ministerstwa Nauki, Wychowania i Szkolnictwa III Rzeszy. W rezultacie w maju 1941 roku czynności inspekcyjne w Warszawie przejęła komisja złożona z pracowników gdańskiej *Technische Hochschule*.

Od początku 1940 roku stan kadry dydaktycznej i naukowej w *Technische Hochschule Breslau* stopniowo zaczął osiągać poziom z czasów pokoju. Uczelniane etaty były obsadzane przez naukowców wracających po wygranych kolejnych kampaniach. Na katedry, których nie można było obsadzić powracającymi z frontu, Ministerstwo Szkolnictwa znalazło zastępstwa, najczęściej delegując na stanowiska emerytowanych wcześniej pracowników. W tym czasie zaczęła też wzrastać liczba studiujących. Z jednej strony młodzi ludzie widzieli w podjęciu studiów szansę na uniknięcie powołania do czynnej służby wojskowej i wysłania na front, z drugiej grono studentów zostało zasilone przez Niemców pochodzących z przyłączonych do Rzeszy terenów II Rzeczypospolitej: Górnego Śląska (województwa śląskiego) i Wielkopolski. Relatywnie duża część immatrykulowanych była jednak w latach wojny „urlopowana”. Jako urlopowanych określano studentów wysyłanych na front albo delegowanych do pracy w przemyśle zbrojeniowym III Rzeszy.

W roku akademickim 1941/1942, uruchomiono dodatkowo studium meteorologii kształcące specjalistów z tej dziedziny na bieżące potrzeby toczony wojny. Studium to działało w ramach funkcjonującego w *Technische Hochschule* kursu meteorologii i klimatologii. W ciągu dwóch lat przeszło przez nie około 200 meteorologów *Wehrmachtu*. W początkowym okresie wojny władze

próbowały przyspieszyć proces kształcenia fachowców w dziedzinach technicznych przez wprowadzenie podziału roku akademickiego na trymestry. System nie zdał jednak egzaminu i po roku zaniechano kontynuowania tego eksperymentu.

Na początku semestru letniego 1941 roku nastąpiła kolejna, ostatnia w historii istnienia wrocławskiej uczelni technicznej zmiana organizacyjna. Opierając się na Wydziale Nauk Ogólnych, utworzono Wydział Nauk Przyrodniczych i Przedmiotów Uzupełniających (*Fakultät für Naturwissenschaften und Ergänzungsfächer*). W ramach wprowadzania systemu oddziałowego, w którym wydziały dzielono na mniejsze jednostki, zwane oddziałami (odpowiadające zasadniczo kierunkom kształcenia), Wydział Nauk Przyrodniczych i Przedmiotów Uzupełniających został podzielony na trzy oddziały. W skład wydziału weszły:

- Oddział Matematyki i Fizyki;
- Oddział Chemii;
- Oddział Przedmiotów Uzupełniających.

Reorganizacji uległ też na początku lat 40. XX wieku Wydział Maszynoznawstwa. Zmiany te zostały zapoczątkowane w 1939 roku odejściem na emeryturę dyrektora Laboratorium Maszynowego i kierownika Katedry Maszyn Parowych i Spalinowych, charyzmatycznego profesora Herberta Baera, pracującego na uczelni od jej powstania w 1910 roku. Wydział Maszynoznawstwa po-

Zachodnia elewacja Gmachu Głównego oraz Dom Studencki (w głębi po prawej), około 1940 roku

Wnętrze walcowni doświadczalnej Wyższej Szkoły Technicznej (dziś budynek B-2), około 1943 roku

dzielono w pierwszych latach wojny na oddziały, w obrębie których istniały specjalizacje:

- Oddział Budowy Maszyn ze specjalnościami: maszyny tłokowe, maszyny przepływowe, technika cieplna, obrabiarki, maszyny transportowe, maszyny rolnicze, technika transportowa;
- Oddział Elektrotechniki ze specjalnościami technika elektroenergetyczna oraz telekomunikacja;
- Oddział Techniki Lotniczej bez podziału na specjalności.

W 1942 roku przekształcono działającą w ramach Wydziału Maszynoznawstwa Katedrę Lotnictwa na samodzielny kierunek pod nazwą budowa samolotów (*Luftfahrzeugbau*). Zmiany nie ominęły także Wydziału Górnictwa i Hutnictwa (*Fakultät für Bergbau und Hüttenwesen*). Został on podzielony na dwa oddziały:

- Oddział Górnictwa z kierunkami: geodezja górnicza, górnictwo oraz geologia;
- Oddział Hutnictwa z kierunkami: hutnictwo żelaza, hutnictwo metali nieżelaznych, metaloznawstwo, obróbka plastyczna, odlewnictwo.

Na Wydziale Budownictwa powstały natomiast Oddział Architektury oraz Oddział Inżynierii Budowlanej.

W miarę postępu działań wojennych zadania badawcze instytutów wrocławskiej uczelni technicznej coraz mocniej podporządkowywano potrzebom frontu. W Instytucie Technologii Chemicznej prowadzono badania nad syntezą nowego rodzaju alkaloidów oraz nad technologiami produkcji benzyny syntetycznej. W Instytucie Chemii Organicznej i w Instytucie Chemii Nieorganicznej pracowano nad środkami flotacyjnymi do wzbogacania ubogich śląskich rud. Instytut Fizyczny zajmował się badaniami nad przewodzeniem dźwięku i ultradźwiękami, a Instytut Chemii Fizycznej prowadził badania nad emisją elektronów na potrzeby telewizji. W Instytucie Ceramiki pracowano nad problemem zwiększenia wytrzymałości materiałów ceramicznych. W roku

akademickim 1943/1944 na Wydziale Maszynoznawstwa powołano Laboratorium Radiotechniki. Przez cały okres wojny profesor Otto König prowadził seminarium z techniki obrony powietrznej.

Wielka ewakuacja

W czasie wojny istniały w Wyższej Szkole Technicznej dwa, będące jednostkami pozawydziałowymi, tak zwane instytuty zewnętrzne (*Ausseninstitute*). W marcu 1941 roku powołano Instytut Technologii Chemicznej Włókien Sztucznych. Natomiast na początku 1942 roku przemianowano, działający od lat 30. XX wieku *Ausseninstitut*, zajmujący się popularyzowaniem wiedzy technicznej, na Instytut Wykładów Naukowo-Technicznych.

Przez prawie całą wojnę wrocławska Wyższa Szkoła Techniczna działała bez większych zakłóceń. Dopiero pogarszające się ogólne położenie strategiczne Niemców na froncie wschodnim spowodowało rozpoczęcie przygotowań do ewakuacji. Prowadzone od początku 1944 roku przygotowania dotyczyły zwłaszcza tych katedr, w których prowadzono badania na rzecz gospodarki wojennej. W czerwcu 1944 roku ówczesny kurator wrocławskich szkół wyższych, doktor Theo Bertram, zobowiązał rektorów obu uczelni do utworzenia oddziałów samoobrony. W ich działaniach przewidywano uczestnictwo – bez wyjątku – wszystkich pracowników technicznych, naukowych oraz studentów. W tym czasie także zostało uregulowane funkcjonowanie systemu ochrony przeciwpożarowej wrocławskich szkół wyższych oraz utworzono oddział przeznaczony do podejmowania działań ratunkowych w wypadku powstania szkód lotniczych. We wrześniu 1944 roku wprowadzono dziesięciogodzinny czas pracy w wyższych uczelniach Wrocławia, zawieszono urlopy pracownicze, a osoby, które

Czerwonoarmiści w *Technische Hochschule Breslau*. Z lewej dowodzący sowieckim oddziałem – major Anatolij Minkiewicz

właśnie korzystały z wypoczynku, miały natychmiast powrócić do pracy.

Jesienią 1944 roku władze dokonały zmiany rektora *Technische Hochschule Breslau*. Nagle i w niejasnych okolicznościach został zwolniony ze stanowiska profesor Erwin Ferber, a funkcję rektora objął 1 listopada 1944 roku dotychczasowy dziekan Wydziału Budownictwa, profesor Heinrich Blecken (jak się okazało ostatni rektor *Technische Hochschule Breslau*). W tym czasie życie uczelni już zamierało ze względu na powołanie przeważającej większości studentów i pracowników do służby wojskowej i cywilnej. W rezultacie na początku 1945 roku na uczelni pozostało jedynie niewielkie audytorium składające się z rannych, kobiet i cudzoziemców z krajów neutralnych.

Evakuacja rozmontowanych maszyn, sprzętu laboratoryjnego oraz zbiorów bibliotecznych trwała od końca 1944 roku. W połowie stycznia 1945 roku przystąpiono do wywożenia cenniejszej aparatury, pozostającej jeszcze w budynkach poszczególnych wydziałów. Wobec rozpoczęcia styczniowej ofensywy przez Armię Czerwoną i przekroczenia Wisły stało się jasne, że dotarcie działań wojennych do Wrocławia jest jedynie kwestią czasu – i to niezbyt odległego. 19 stycznia 1945 roku gauleiter Dolnego Śląska Karl Hanke nakazał ewakuację ludności cywilnej z terenu Wrocławia. Następnego dnia, 20 stycznia 1945 roku, kurator Theo Bertram ogłosił zamknięcie obu wrocławskich wyższych uczelni. Kilka dni później do ewakuacji przystąpiła administracja *Technische Hochschule*. Ocalałe urządzenia i akta wrocławskiej uczelni technicznej przewieziono do Saksonii, ostatecznie do Akademii Górniczej we Freibergu, gdzie została utworzona placówka (*Sammelstelle der Breslauer Hochschulen in Freiberg*) gromadząca nadciągających z Wrocławia studentów i pracowników wyższych uczelni.

Na terenie *Technische Hochschule* we Wrocławiu pozostała licząca 77 osób grupa pracowników administracyjnych. W okresie oblężenia zamieniono w twierdzę Wrocławia (*Festung Breslau* – od 16 lutego do 6 maja 1945 roku) w budynkach Wyższej Szkoły Technicznej działał rezerwowy lazaret, a w Gmachu Głównym zorganizowano punkt medyczny dla przesiedlanych mieszkańców Wrocławia. Szkolne obiekty przypuszczalnie stanowiły schronienie dla setek osób pracujących od marca 1945 roku przy budowie lotniska zapasowego (realizowano je w rejonie dzisiejszego placu Grunwaldzkiego), na pewno zaś – dla pododdziałów pilnujących robotników przymusowych. W okresie oblężenia Wrocławia w piwnicach Gmachu Głównego *Technische Hochschule* funkcjonowała polowa wytwórnia pocisków artyleryjskich.

Po kapitulacji Wrocławia, 6 maja 1945 roku, znajdujące się w stosunkowo dobrym stanie obiekty *Technische Hochschule* zostały natychmiast zajęte przez przedstawicieli Armii Czerwonej. Czerwonoarmistów spotkało jednak rozczarowanie, gdyż nie zastali ani cennego sprzętu laboratoryjnego, ani też dokumentacji rejestrującej wyniki prac badawczych. Niezależnie jednak od intencji sowieckich żołnierzy, ich obecność uchroniła majątek uczelni przed zakrojoną na szeroką skalę grabieżą. Brak cennej aparatury i dokumentacji badawczej umożliwił Polakom stosunkowo szybkie przejęcie obiektów dawnej Wyższej Szkoły Technicznej. III

¹ Szerzej zob. *Od A-1 do C-12. Sto lat budowania Politechniki, „Pryzmat. Pismo Informacyjne Politechniki Wrocławskiej”*, numer specjalny, 1/2010.

² Lektoratem określano wówczas nie tylko ćwiczenia z języka obcego, ale również zajęcia uzupełniające niezwiązane bezpośrednio z kierunkami studiów.

* Wszystkie śródtytuły w artykułach pochodzą od redakcji.

Wspólne zdjęcie uczestników wykładu przeprowadzonego 15 listopada 1945 roku przez profesora Kazimierza Idaszewskiego. Uczestnikami tego wydarzenia byli: (od lewej) Kazimierz Orłowski, Kazimierz Mściwujewski, Wilhelm Węglarski, Tadeusz Tomankiewicz, Bolesław Chojnacki, Paweł Baron, Jerzy Krzyczkowski, inżynier Władysław Koteł, Witold Medyrński, profesor Kazimierz Idaszewski, Antoni Weber, inżynier Andrzej Jellonek, Zbigniew Orzeszkowski, Zdzisław Łosiak, Antoni Kozieł, Stanisław Fortuna, Zbigniew Jaszczewski, Zbigniew Godziński, Stefan Sieniawski, NN

Wspólnota

Uniwersytetu i Politechniki

W pierwszych miesiącach 1945 roku ośrodkiem dyskusji o organizacji szkolnictwa wyższego na terenie powojennej Polski stał się Kraków. Wyzwolone 18 stycznia 1945 roku miasto o wielowiekowej tradycji akademickiej było punktem zbornym napływającej tutaj kadry naukowej, reprezentującej zwłaszcza środowiska akademickie Lwowa i Wilna. Jednym z ośrodków, w którym planowano uruchomienie wyższych uczelni, był Wrocław.

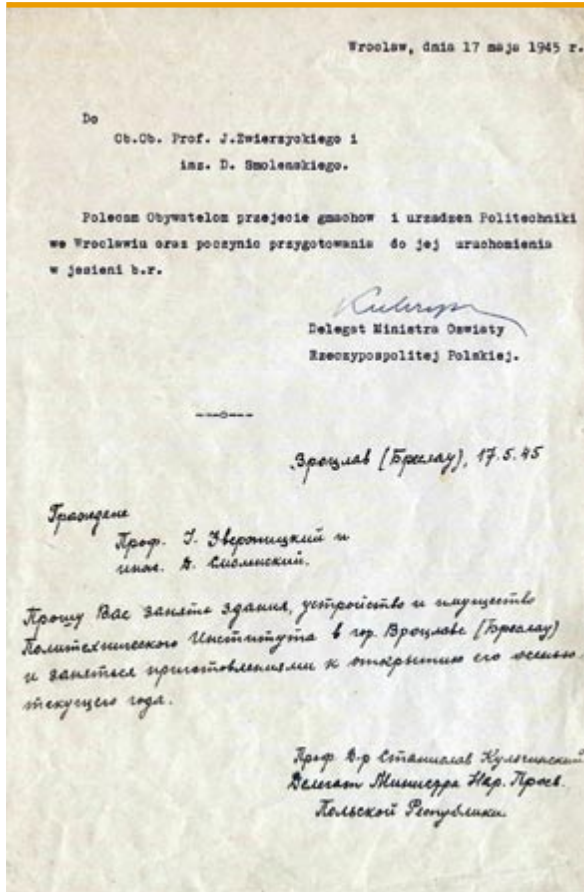
Dolnośląskie miasto posiadało doskonałą bazę materialną, którą stanowił majątek zamkniętych niemieckich szkół wyższych, umożliwiającą utworzenie dobrze wyposażonych polskich uczelni. W kwietniu 1945 roku powołano w Krakowie Grupę Naukowo-Kulturalną z profesorem Stanisławem Kulczyńskim jako pełnomocnikiem Ministerstwa Oświaty na czele, której zadaniem było m.in. przejęcie całej substancji materialnej pozostałej po działających we Wrocławiu niemieckich uczelniach. Aż do chwili wyjazdu do Wrocławia starano się skupić jak największą liczbę pracowników naukowych, którzy mieli stanowić trzon przyszłego wrocław-

skiego ośrodka akademickiego. Sukcesywnie powstające na wyzwolanych terenach, w miarę przesuwania się frontu, uczelnie Lublina, Krakowa, Gdańska i Górnego Śląska przejmowały jednak zgłaszających się do pracy nauczycieli akademickich. Mimo to organizowane latem 1945 roku wrocławskie uczelnie w dużej mierze oparły się na kadrze naukowej wyższych szkół Lwowa, który w wyniku decyzji aliantów znalazł się w granicach Związku Sowieckiego, a polskie niegdyś uczelnie przekształcono definitywnie w sowieckie szkoły akademickie.

Czołówka Grupy Naukowo-Kulturalnej przybyła do Wrocławia 9 i 10 maja 1945 roku. Już na miejscu jej skład

Marek Burak
Ilustracje:
Andrzej Jellonek,
Bronisław Kupiec,
Henryk
Poniewierski,
Krystyna
Gorazdowska,
Adam Czelný

uzupełniono o pracowników przedwojennych polskich uczelni, którzy wcześniej znaleźli się w stolicy Dolnego Śląska jako przymusowi robotnicy. W gronie tych osób był także inżynier Dionizy Smoleński, któremu powierzono zadanie przejęcia zajętych przez Armię Czerwoną budynków wrocławskiej *Technische Hochschule*. Działania w tym kierunku rozpoczęła 17 maja 1945 roku dyspozycja delegata ministra oświaty: „Polecam [...] przejęcie gmachów i urządzeń Politechniki we Wrocławiu oraz poczynić przygotowania do jej uruchomienia w jesieni bieżącego roku”. Niebawem, 13 czerwca,

Dokument z 17 maja 1945 roku nakazujący przejęcie pozostającej w sowieckich rękach Wyższej Szkoły Technicznej zapoczątkował działalność Politechniki Wrocławskiej

Północno-zachodni narożnik Gmachu Głównego Politechniki Wrocławskiej i perspektywa ulicy Cypriana Kamila Norwida, wczesna jesień 1945 roku

w drugim numerze wychodzącego w 1945 roku czasopisma informacyjnego „Nasz Wrocław”, mieszkańcy stolicy Dolnego Śląska zostali poinformowani o trwającym już remoncie pierwszego obiektu dawnej Wyższej Szkoły Technicznej – budynku zwanego dziś Starą Chemią (A-3).

Odbudowa życia naukowego

Całkowite przekazanie stronie polskiej gmachów dawnej *Technische Hochschule* nastąpiło formalnie 2 lipca 1945 roku. Stan zachowania obiektów po Wyższej Szkole Technicznej nie był zły, jak na warunki panujące we Wrocławiu tuż po zakończonych niedawno walkach. Z treści sprawozdań z prac porządkowych przeprowadzonych na terenach Politechniki wynika, że wstępne uporządkowanie i zabezpieczenie mienia udało się w zasadzie przeprowadzić do końca lipca 1945 roku. W trakcie prac odzyskano niektóre urządzenia i aparaturę, zasób biblioteczny, a nawet zgromadzono spore zapasy substancji chemicznych umożliwiające prowadzenie zajęć laboratoryjnych. Od początku sierpnia 1945 roku w działaniach porządkowych i ochronnych brali czynny udział członkowie tworzącej się wówczas Straży Aka-

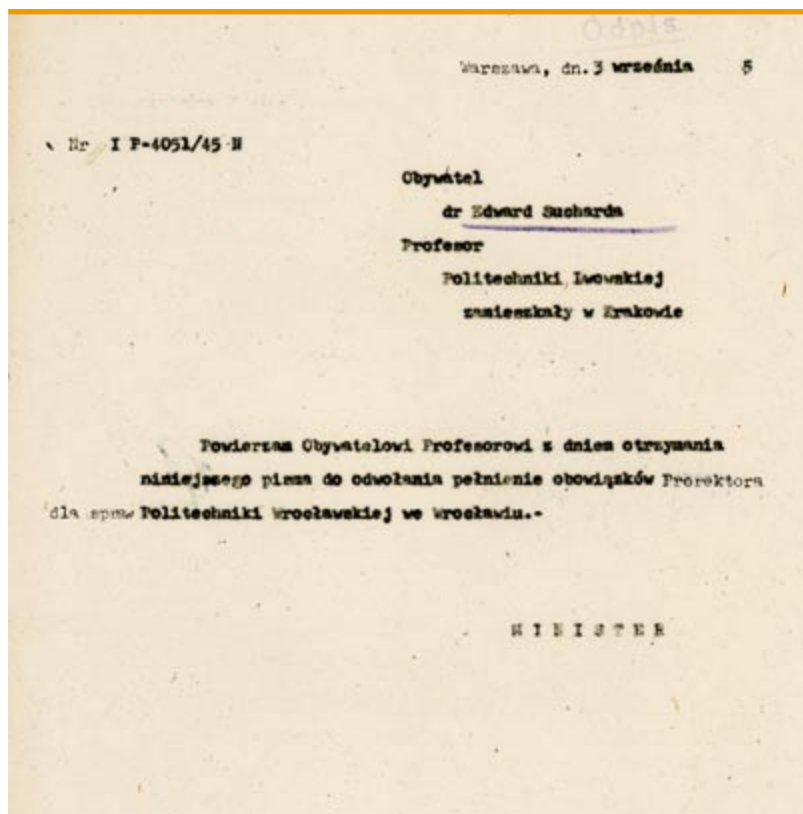
Z dziejów Politechniki Lwowskiej

W 1817 roku otwarto we Lwowie szkołę realną o profilu technicznym. W 1835 roku powstała tu Akademia Realno-Handlowa – placówka, która dawała przygotowanie techniczne części jej słuchaczy. We wrześniu 1844 roku uruchomiono we Lwowie Akademię Techniczną, którą od 1868 roku sukcesywnie reorganizowano. W efekcie, w 1877 roku dokonano przekształcenia Akademii w Cesarsko-Królewską Szkołę Politechniczną, podniesioną jednocześnie do rangi szkoły wyższej. Inauguracja nowej uczelni nastąpiła 15 listopada 1877 roku. C.K. Szkoła Politechniczna była do 1915 roku jedyną szkołą wyższą kształcąca kadry inżynierskie w języku polskim. W 1. dekadzie XX wieku studia w C.K. Szkole Politechnicznej odbywały się na wydziałach Inżynierii Lądowej i Wodnej, Budownictwa Lądowego, Chemii Technicznej oraz Budowy Maszyn z Oddziałem Elektrotechnicznym. W 1919 roku uczelnię podporządkowano, jako Szkołę Politechniczną (bez określenia „cesarsko-królewska”), polskiemu ministerstwu oświaty.

Pierwszy regularny rok akademicki zainaugurowano w styczniu 1921 roku. Statut z czerwca 1921 roku określił nową nazwę uczelni: Politechnika Lwowska. W 1939 roku jej struktura obejmowała wydziały: Inżynierii Lądowej i Wodnej,

Architektoniczny, Mechaniczny, Chemiczny oraz Rolniczo-Lasowy. We wrześniu 1939 roku, po przejęciu miasta przez Sowieców, Politechnika Lwowska została zamknięta. W listopadzie tego roku władze sowieckie przekształciły polską uczelnię w Lwowski Instytut Politechniczny, który funkcjonował do czerwca 1941 roku – do chwili objęcia Lwowa okupacją niemiecką. Wiosną 1942 roku nowi okupanci uruchomili w obiektach dawnej Politechniki Lwowskiej tzw. państwowe kursy techniczne. Prowadzone w ich ramach zajęcia dawały – paradoksalnie – możliwość funkcjonowania tajnej Politechniki Lwowskiej. W 2. połowie lipca 1944 roku, po powtórnym zajęciu Lwowa przez Armię Czerwoną, władze sowieckie przywróciły Lwowski Instytut Politechniczny. Pod koniec maja 1945 roku wysiedlono ze Lwowa pierwszą grupę polskich uczonych.

W latach 1945–1947 z Politechniką Wrocławską związało się dziewięcioro profesorów wywodzących się z Politechniki Lwowskiej. Byli to: Jan Bogucki, Tadeusz Broniewski, Kazimierz Idaszewski, Czesław Kanafojski, Ewa Neyman-Pilatowa, Edwin Płazek, Wincenty Styś, Edward Sucharda oraz Kazimierz Zipser. W pracy dydaktycznej wspomagało ich 49 lwowskich nauczycieli akademickich.

Na akcie nominacyjnym Edwarda Suchardy pierwotne mianowanie na stanowisko „pełniącego obowiązki rektora Politechniki Wrocławskiej” zastąpiono powołaniem na „pełniącego obowiązki prorektora dla spraw Politechniki”, 3 września 1945 roku

demickiej Politechniki, złożonej początkowo z 12 osób, a wkrótce stanowiącej 22-osobowy oddział. Moment rozpoczęcia regularnych zajęć na Politechnice Wrocławskiej przyniósł także decyzję o rozwiązaniu tej zasłużonej dla uczelni formacji. Nastąpiło to 14 grudnia 1945 roku.

Równoległe z pracami porządkowymi, prowadzonymi od początku czerwca 1945 roku w obiektach dawnej wrocławskiej Wyższej Szkoły Technicznej, kształtowały się koncepcje organizacyjne związane z powołaniem we Wrocławiu polskich uczelni, organizowanych na bazie materialnej pozostałej po niemieckim uniwersytecie oraz *Technische Hochschule*. Pod koniec lipca pełnomocnik Ministerstwa Oświaty, profesor Stanisław Kulczyński, otrzymał formalną zgodę na organizowanie

W 1946 roku można jeszcze było sfotografować dymiący komin uczelnianej kotłowni. Na pierwszym planie gmach „Starej Chemii” (A-3) przy ulicy Mariana Smoluchowskiego.

we Wrocławiu uniwersytetu i politechniki. Na początku sierpnia 1945 roku okazało się, że nie ma politycznych przeszkód w wydaniu aktu prawnego powołującego do życia polskie uczelnie we Wrocławiu, bowiem na zakończonej 2 sierpnia 1945 roku w Poczdamie konferencji szefów rządów państw alianckich utrzymano wcześniejsze ustalenia o przesunięciu zachodnich granic państwa polskiego do linii Odry i Nisy Łużyckiej. 19 września 1945 roku został opublikowany i wszedł w życie ustanowiony 24 sierpnia dekret powołujący w stolicy Dolnego Śląska dwie szkoły wyższe: Uniwersytet Wrocławski oraz Politechnikę Wrocławską. W praktyce jednak zaczęła funkcjonować we Wrocławiu jedna uczelnia o nazwie „Uniwersytet i Politechnika we Wrocławiu”. Wspólnota szkół wyższych – utwierdzona unią personalną urzędu rektorskiego, wspólnym senatem, budżetem i systemem administracyjnym – w początkowym okresie była korzystna dla obu wrocławskich uczelni. W ten sposób wyrównywano bowiem zarówno braki kadrowe (profesura uniwersytetu była liczniejsza niż politechniczna), jak i wyposażeniowe (w większym stopniu zniszczony był uniwersytet niż politechnika), z którymi borykały się obie uczelnie. Dekret z 24 sierpnia 1945 roku usta-

Wartę na posterunku Straży Akademickiej Politechniki przy wejściu do Gmachu Głównego pełni Ignacy Sierosławski, 1945 rok

nawiał Politechnikę Wrocławską jako uczelnię o czterech wydziałach. Przewidywano utworzenie Wydziału Chemicznego, Wydziału Mechaniczno-Elektrotechnicznego, Wydziału Budownictwa oraz Wydziału Hutniczo-Górniczego. 3 września 1945 roku minister oświaty mianował prof. Edwarda Suchardę (rektora Politechniki Lwowskiej w latach 1937-1939) na pełniącego obowiązki prorektora „dla spraw Politechniki Wrocławskiej we Wrocławiu”¹.

Pierwszy wykład

Nieliczna kadra profesorska, konieczność angażowania kontraktowych wykładowców, skromna grupa pomocniczych pracowników naukowych oraz występujące braki w aparaturze, urządzeniach i pomocach nauko-

Uroczysta inauguracja wrocławskich uczelni odbyła się w Auli Leopoldyńskiej uniwersytetu, 9 czerwca 1945 roku

wych powodowały szczególną trudność w powzięciu decyzji o otwarciu wpisów i wyznaczeniu terminu rozpoczęcia zajęć na wrocławskich uczelniach. Stosowne rozstrzygnięcia zapadły w pierwszych dniach listopada 1945 roku. Nabór przeprowadzono od 5 do 12 listopada 1945 roku. Listopadowa rekrutacja na studia na Politechnice Wrocławskiej objęła ogółem 526 kandydatów. 15 listopada 1945 roku profesor Kazimierz Idaszewski wygłosił wykład dla studentów czwartego roku Oddziału Elektrycznego Wydziału Mechaniczno-Elektrotechnicznego, który odbył się w dzisiejszej sali nr 305 budynku A-5. Był to jednocześnie pierwszy polski wykład na restrytuowanych wrocławskich wyższych uczelniach.

Chęć podkreślenia doniosłości aktu utworzenia wrocławskich uczelni była powodem przeniesienia oficjalnych uroczystości inauguracyjnych na później. Inauguracja ta, wpisana w program trwających od 8 do 10 czerwca 1946 roku Dni Kultury Ziemi Zachodnich, odbyła się 9 czerwca w Auli Leopoldyńskiej uniwersytetu w obecności przedstawicieli rządu polskiego. Rektor Uniwersytetu i Politechniki we Wrocławiu wygłosił mowę inauguracyjną, w której podkreślił rolę lwowskiego środowiska naukowego w kształtowaniu ośrodka intelektualnego, jakim stawały się wrocławskie uczelnie na ówczesnych Ziemiach Odzyskanych: „Uniwersytet i Politechnika we Wrocławiu liczą jako organizmy prawne niespełna rok życia, ale jako zespoły naukowe wyrastają z wypróbowanych i starych tradycji lwowskich. Jakkolwiek grono naszych kolegów zasilone zostało licznymi wybitnymi siłami naukowymi, rekrutującymi się z Wilna, Warszawy, Krakowa i Poznania, niemniej trzon zespołu naukowego starszego i młodszego, podobnie jak trzon naszego zespołu młodzieżowego, pochodzi z Bugu. Jesteśmy materialnymi spadkobiercami ruin niemieckiego Uniwersytetu i Politechniki we Wrocławiu, a duchowymi spadkobiercami kresowej kultury lwowskiej”.

Organizacji czterech wydziałów Politechniki Wrocławskiej nie towarzyszyły akty normatywne powołujące wydziałowe katedry. Pierwsze uregulowanie prawne, po wydanym w sierpniu 1945 roku dekreście ustana-

wiającym wrocławskie uczelnie, nastąpiło 10 kwietnia 1946 roku. Opublikowane wówczas rozporządzenie ministra oświaty potwierdziło uruchomienie na Politechnice Wrocławskiej (wstecznie – od 1 października 1945 roku) jedynie dwóch wydziałów: Wydziału Mechaniczno-Elektrotechnicznego (z Oddziałem Mechanicznym i Oddziałem Elektrycznym) oraz Wydziału Budownictwa (z Oddziałem Architektonicznym i Oddziałem Inżynierii Lądowej). A zatem podjęte w ostatnich miesiącach 1945 roku działania organizacyjne można było wdrożyć w 1946 roku tylko na wyżej wspomnianych dwóch wydziałach, które uzyskały akceptację ministra oświaty. Ze struktury Politechniki zniknęły Wydział Hutniczo-Górnicy (zwinęty w kwietniu 1946 roku) oraz Wydział Chemiczny. Ten ostatni przeniesiono do struktur uniwersyteckich – początkowo do Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego, a następnie (od 1947 roku) do wspólnego dla Uniwersytetu i Politechniki Wydziału Matematyki, Fizyki i Chemii. Wcześniej, 1 marca 1946 roku,

Wydany 27 listopada 1945 roku dokument, zwany tymczasowym dowodem akademickim, pełnił jednocześnie funkcję dowodu tożsamości i legitymacji studenckiej

W pierwszym okresie funkcjonowania Politechniki domem wielu studentów stały się mieszkania przy ulicy Jana Stanisławskiego i ulicy Aleksandra Kotsisa, 1946 rok

Senat Uniwersytetu i Politechniki we Wrocławiu powołał Bibliotekę Politechniki Wrocławskiej – samodzielną placówkę podległą prorektorowi Politechniki.

Studencka Bratnia Pomoc

Głównym problemem pierwszego roku prorektoratu profesora Edwarda Suchardy było stworzenie podstawowych warunków umożliwiających prowadzenie procesu dydaktycznego i poprawa istniejących warunków socjalnych. Ich ilustracją stanowi notatka przekazana w styczniu 1946 roku przez profesora Włodzimierza Trzebiatowskiego władzom szkoły: „Niniejszym komunikuję, że temperatura w audytorium chemicznym utrzymuje się w dalszym ciągu na minus 11 stopni, gdyż kaloryfery zamarły”. Okres organizacyjny, który – zgodnie z postanowieniami dekretu z 24 sierpnia 1945 roku – miał umożliwić wstępne kształtowanie struktur Politechniki Wrocławskiej, zakończył się 31 sierpnia 1946 roku.

W 1946 roku okazję do „podwieczorków” urządzanych po zdaniem egzaminie dyplomowym mieli jedynie studenci IV roku Oddziału Elektrycznego. W jednym z takich spotkań uczestniczył również profesor Kazimierz Idaszewski z żoną oraz stojący między nimi profesor Wacław Günther

W tym czasie na Politechnice zatrudniano 199 osób: 122 pracowników naukowych, 16 urzędników administracyjnych oraz 61 funkcjonariuszy niższych (pracowników obsługi). Inauguracja pierwszego pełnego roku akademickiego 1946/1947 odbyła się 9 grudnia 1946 roku w auli Politechniki Wrocławskiej. Uroczystość uświetnił występ, powstałego trzy dni wcześniej (6 grudnia), Akademickiego Chóru Technicznego Politechniki, kontynuującego tradycje Chóru Technicznego Politechniki Lwowskiej.

W lipcu 1945 roku powstała pierwsza, w formującym się środowisku akademickim Wrocławia, organizacja studencka. Był nią Akademicki Związek Sportowy. Kolejna – studencka Bratnia Pomoc, samorzutnie reaktywowana we Wrocławiu we wrześniu 1945 roku – roz-

Jednolite czapki Bratniej Pomocy zostały wprowadzone w marcu 1946 roku. Były ośmiokątne, koloru chabrowego, dla Politechniki ze srebrnym sznurkiem. Wydziały różniły się kolorami otoka. Ciemnozielony, obszyty u góry pomarańczową tasiemką, zaświadcza, że czapka była własnością słuchacza Wydziału Budownictwa

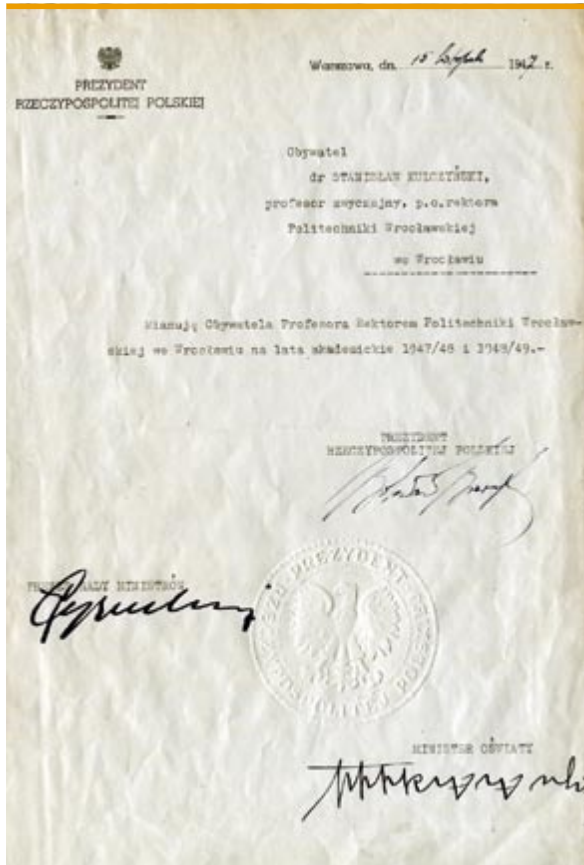
poczęła oficjalną działalność po wyborach przeprowadzonych w grudniu tego roku. Stowarzyszenie to, funkcjonujące w okresie II Rzeczypospolitej we wszystkich szkołach akademickich, realizowało szeroko zakrojoną akcję socjalną (m.in. prowadzenie stołówek i akademików) oraz organizację opieki zdrowotnej i życia kulturalnego. Z uczelnianymi wydziałami związane były koła naukowe, które zajmowały się działalnością naukową oraz wydawaniem skryptów. W latach 1946-1949 działało siedem zorganizowanych przez studentów Politechniki tego rodzaju kół: Hutników, Chemików, Mechaników, Elektryków, Studentów Inżynierii, Lotnicze (Akademicka Sekcja Lotnicza) oraz Związek Słuchaczy Architektury.

W roku akademickim 1945/1946 wydano pierwszy dyplom inżynierski Politechniki Wrocławskiej. Uzyskał go 10 kwietnia 1946 roku Kazimierz Mściwujewski po przeprowadzonym w Oddziale Elektrycznym egzaminie dyplomowym. 20 lipca 1946 roku inżynier Władysław Kołek obronił na Wydziale Mechaniczno-Elektrotechnicznym dysertację doktorską. Był to pierwszy doktorat w dziejach Politechniki Wrocławskiej. Omawiany okres nie był bynajmniej spokojny. Pod koniec kwietnia 1946 roku komunistyczne władze wydały zakaz obchodzenia święta 3 Maja. We Wrocławiu odbyły się jednak wieczorne zgromadzenia studentów. Największe tego rodzaju wystąpienia miały miejsce w województwie śląsko-dąbrowskim oraz w Krakowie. Tam też młodzież studencka została poddana największym represjom. Przeciwno takim działaniom władzy zareagowano akcją protestacyjną w ośrodkach akademickich całej Polski. We Wrocławiu akcja ta trwała od 13 do 16 maja 1946 roku. Był

to pierwszy po 1945 roku protest wrocławskiej młodzieży akademickiej skierowany przeciwko decyzjom władz państwowych.

Pierwsze oznaki stabilizacji

W lipcu 1947 roku zmarł prorektor Politechniki profesor Edward Sucharda. Na stanowisku tym zastąpił go 1 września 1947 roku profesor Kazimierz Zipser (rektor Politechniki Lwowskiej w latach 1928-1929 oraz 1932-1933). Jedną z jego pierwszych decyzji personalnych było powołanie Dionizego Smoleńskiego (14 października) na stanowisko zastępcy prorektora. Nominacja ta miała wzmocnić możliwości wykonawcze prorektora, zwłaszcza wobec spodziewanych zmian w organizacji polskich szkół akademickich. W październiku 1947 roku opublikowano bowiem dekret o organizacji nauki i szkolnictwa wyższego – pierwszy akt prawny w powojennej Polsce, szczegółowo określający funkcjonowanie wyższych uczelni. Zgodnie z wyrażoną w dekrete pragmatyką prezydent Rzeczypospolitej Polskiej nominował 15 listopada 1947 roku profesora Stanisława Kulczyńskiego na stanowisko rektora Politechniki Wrocławskiej. Wcześniej, 4 listopada, został on mianowany rektorem Uniwersytetu Wrocławskiego. Utrzymano więc unię wrocławskich uczelni, jednak z wyraźnym pod-

Nominacja profesora Stanisława Kulczyńskiego na stanowisko rektora Politechniki Wrocławskiej, 15 listopada 1947 roku

kreśleniem odrębności organizacyjnej Uniwersytetu oraz Politechniki. Mianowanie rektora Politechniki Wrocławskiej kończyło zarazem pojawiające się do tego czasu środowiskowe dyskusje na temat możliwej likwidacji wrocławskiej uczelni technicznej.

W okresie prorektoratu profesora Kazimierza Zipsera obsadzono wszystkie wymagające jeszcze uruchomienia wydziałowe katedry. Widocznym skutkiem postępującej stabilizacji były pierwsze inwestycje związane z rozbudową infrastruktury dydaktycznej Politechniki. Baza budowlana Politechniki Wrocławskiej nie wykraczała dotąd

Budowa siedziby katedr Oddziału Mechanicznego w ujęciu z lotu ptaka (dziś w tym miejscu jest budynek B-4). W tle zabudowa ulicy Marii Skłodowskiej-Curie, 1949 rok

Pod koniec lat 40. ćwiczenia z elektrotechniki w Oddziale Elektrycznym Wydziału Mechaniczno-Elektrotechnicznego odbywały się przypuszczalnie w sali 309 Gmachu Głównego

Aula Politechniki Wrocławskiej przez pierwsze powojenne lata pełniła funkcję reprezentacyjnej sali Wrocławia. Organy widoczne na fotografii zostały przekazane w 1970 roku Państwowej Filharmonii we Wrocławiu, 10 czerwca 1946 roku

Gmach Główny Politechniki Wrocławskiej na widokówce wydanej pod koniec lat 40. XX wieku

poza teren zespołu gmachów byłej niemieckiej *Technische Hochschule*. A zatem całkowicie nowym przedsięwzięciem było zagospodarowanie narożnej parceli przy ulicy Ignacego Łukasiewicza i ulicy Mariana Smoluchowskiego, w miejscu, gdzie do 1945 roku znajdowała się siedziba niemieckiego Instytutu Chemicznej Technologii Włókien Sztucznych. Na działce tej wzniesiono w latach 1948-1949, według projektu Andrzeja Frydeckiego, pierwszy w dziejach Politechniki Wrocławskiej całkowicie nowy budynek. W parterowym obiekcie (stojącym w miejscu dzisiejszego B-4) ulokowano niektóre katedry Oddziału Mechanicznego Wydziału Mechaniczno-Elektrotechnicznego.

W 1948 roku w Gmachu Głównym Politechniki gościli uczestnicy dwóch ważnych wydarzeń. Międzynarodową

rangę miał Światowy Kongres Intelktualistów w Obronie Pokoju, obradujący w auli Politechniki Wrocławskiej 25-28 sierpnia 1948 roku. Uczestniczyło w nim 400 pisarzy, uczonych, artystów i kompozytorów z 45 krajów. Równie prestiżowym wydarzeniem był, zorganizowany niedługo po Światowym Kongresie Intelktualistów (5-9 września 1948 roku), V Zjazd Chemików Polskich, pierwszy po zakończeniu II wojny światowej.

Rezygnacja obywatela prorektora

W latach 1947-1948 wyraźnie wzrosła temperatura prowadzonej przez władze komunistyczne walki politycz-

Więzienna fotografia Władysława Ciska, studenta trzeciego roku Wydziału Mechaniczno-Elektrotechnicznego i asystenta w Katedrze Geometrii Wykreślnej, 1947 rok

nej. Wyrażało się to między innymi stosowanymi na masową skalę represjami wobec najmniejszych nawet przejawów nieprawomyślności. Ich ofiarą padali także młodzi ludzie zrzeszeni w podziemnych organizacjach zwróconych przeciwko komunistycznej władzy. Wśród ofiar systemu znalazł się także Władysław Cisek, aresztowany w 1947 roku student trzeciego roku Wydziału Mechaniczno-Elektrotechnicznego, żołnierz wrocławskiego okręgu Zrzeszenia Wolność i Niezawisłość. Został skazany na karę śmierci za działalność antypaństwową. Wyrok wykonano 27 listopada 1948 roku.

W czerwcu 1948 roku – w obliczu bardzo już wyraźnych zmian politycznych w kraju – profesor Kazimierz Zipser złożył rezygnację ze stanowiska prorektora Politechniki. Kazimierz Zipser był prorektorem do czasu powołania na to stanowisko – 15 marca 1949 roku – profesora Dionizego Smoleńskiego. Kadencja Dionizego Smoleńskiego, przewidziana w nominacji na lata 1948-1951, była okresem, w którym dokonało się ostateczne wyjście Politechniki Wrocławskiej ze wspólności

W pierwszych latach po wojnie Politechnika Wrocławska ściśle współpracowała z politechniką w Brnie. Międzyuczelniane związki miało upamiętnić drzewo przyjaźni posadzone przed wejściem do dawnego Laboratorium Maszynowego (dziś A-4), październik 1948 roku

ty organizacyjnej z Uniwersytetem Wrocławskim. Proces ten rozpoczął się w maju 1949 roku, kiedy doszło do rozdzielenia wspólnego Senatu Uniwersytetu i Politechniki we Wrocławiu na dwa niezależne gremia. Senat Politechniki Wrocławskiej zebrał się po raz pierwszy 2 czerwca 1949 roku. Powstanie samodzielnych senatów wrocławskich uczelni było faktycznym rozpoczęciem procesu odchodzenia Politechniki od związków organizacyjnych z Uniwersytetem. Tworzenie własnych struktur dotyczyło również administracji Politechniki, co wyraziło się utworzeniem stanowiska dyrektora administracyjnego Politechniki Wrocławskiej, którym został we wrześniu 1949 roku Aleksander Humiecki.

Od początku semestru zimowego 1949/1950 siedzibą katedr telekomunikacyjnych nowo utworzonego Wydziału Elektrycznego stał się budynek przy ulicy Bolesława Prusa.

Kolejne zmiany organizacyjne

W okresie prorektoratu Dionizego Smoleńskiego nastąpił gwałtowny rozwój struktur organizacyjnych Politechniki Wrocławskiej. Właśnie wtedy zostały ukształtowane zręby systemu organizacyjnego, który utrzymał się przez najbliższe dwie dekady. 1 września 1949 roku z Wydziału Mechaniczno-Elektrotechnicznego wydzieliły się Wydział Mechaniczny oraz Wydział Elektryczny. Podobnemu podziałowi, również z dniem 1 września 1949 roku, uległ Wydział Budownictwa, z którego wyłonił się Wydział Inżynierii oraz Wydział Architektury. 15 września 1949 roku powołano Wydział Lotniczy. Rok później (1 września 1950 roku) na Wydziale Mechanicznym i na Wydziale Elektrycznym Politechniki utworzono oddziały górnicze. 1 września 1951 roku przywrócono Politechnice Wrocławskiej Wydział Chemiczny. Został także uruchomiony Wydział Inżynierii Sanitarnej. W tym samym dniu powstała Katedra Matematyki, którą początkowo włączono do Wydziału Mechanicznego Politechniki Wrocławskiej.

Widok na budowę nowego gmachu dla katedr chemicznych (dzisiaj A-2) od strony Wybrzeża Stanisława Wyspiańskiego, 1949 rok

Prace przy niwelacji terenu pod budowę obiektów Politechniki Wrocławskiej przy placu Grunwaldzkim. W tle kikuty domów przy ulicy Marii Skłodowskiej-Curie, 1950 rok

Rozległe i znaczące zmiany organizacyjne zachodzące na Politechnice Wrocławskiej wymagały podjęcia działań zmierzających do rozwoju zaplecza dydaktycznego. Zwrócono wtedy uwagę na niedokończony budynek przeznaczony dla niemieckich instytutów chemicznych, fragmentarycznie wzniesiony w latach 1938-1939 przy dzisiejszej ulicy Ignacego Łukasiewicza i obecnym Wybrzeżu Stanisława Wyspiańskiego. Decyzja o budowie w tym miejscu nowego gmachu dla katedr chemicznych Uniwersytetu i Politechniki we Wrocławiu zapadła jesienią 1948 roku. Budowa – realizowana według projektu Tadeusza

Charakterystyczny klimat epoki uchwycony na fotografii ukazującej być może pomieszczenie koła Związku Młodzieży Polskiej na Politechnice Wrocławskiej, przełom lat 40. i 50.

Gmach „Nowy Mechaniczny” przy ulicy Ignacego Łukasiewicza na fotografii z początku lat 70. XX wieku

Broniewskiego – trwała niespełna trzy lata. Wzniesiono w tym czasie trzykondygnacyjny obiekt łączący Gmach Główny z budynkiem „Starej Chemii” (ob. A-3), z charakterystyczną zaokrągloną strefą wejścia. Budynek „Nowej Chemii” (A-2) oddano wiosną 1951 roku. Był to pierwszy trwały obiekt wzniesiony po wojnie dla wrocławskiego szkolnictwa wyższego.

Inną ważną inwestycją była realizacja budynku przy ulicy Ignacego Łukasiewicza 7/9, który wzniesiono w latach 1949-1953 według projektu Andrzeja Frydeckiego. Szybko przyjęła się nazwa nowego gmachu – „Nowy Mechaniczny” (ob. B-5) – wskazująca na gospodarzy obiektu. W kwietniu 1950 roku Zarząd Miejski miasta Wrocławia przekazał Politechnice Wrocławskiej obszar do zabudowy, położony między placem Grunwaldzkim i ulicą Marii Skłodowskiej-Curie a nurtem Odry. 22 lipca 1950 roku odbyła się tutaj uroczystość położenia kamienia węgielnego pod budowę budynków dla Wydziału Elektrycznego (D-1) i Wydziału Lotniczego (D-2).

W okresie prorektoratu prof. Kazimierza Zipsera oraz w czasie trwania kadencji prorektorskiej Dionizego Smo-

łęńskiego mocno zaznaczyły się zjawiska, które doprowadziły do likwidacji niezależnych organizacji studenckich. W 1948 roku powstała Federacja Polskich Organizacji Studenckich, w której skupiono dotąd niezależne studenckie koła naukowe i organizacje samopomocowe. Kolejny etap likwidacji akademickiej samorządności nastąpił z chwilą powołania Związku Młodzieży Polskiej (21 lipca 1948 roku), którego celem było zmonopolizowanie dotychczasowego pluralistycznego systemu organizacji młodzieżowych. Ostateczna likwidacja akademickich stowarzyszeń nastąpiła 18 kwietnia 1950 roku, kiedy powstało Zrzeszenie Studentów Polskich. Już 3 maja 1950 roku zarząd Bratniej Pomocy Studentów Uniwersytetu i Politechniki we Wrocławiu poinformował władze uczelni o rozwiązaniu stowarzyszenia.

Pod koniec semestru zimowego roku akademickiego 1950/1951 na Politechnice Wrocławskiej podjęto studia 2964 słuchaczy. Etaty naukowe w politechnicznych katedrach zajmowało ogółem 180 osób: 35 profesorów, 16 zastępców profesorów, 18 lektorów oraz 111 kontraktowych wykładowców. Nie wykazano docentów. Nauczyciele akademicy niższej rangi dysponowali 285 etatami. ■■■

¹ Prorektor Politechniki, podlegając rektorowi uczelni o nazwie Uniwersytet i Politechnika we Wrocławiu, *de facto* autonomicznie administrował politechnicznymi agendami wrocławskiej uczelni.

Politechnika Wrocławska

samodzielnie

12 listopada 1951 roku minister szkolnictwa wyższego przyjął rezygnację profesora Stanisława Kulczyńskiego ze stanowiska rektora Uniwersytetu Wrocławskiego oraz Politechniki Wrocławskiej. W grudniu urząd rektorski Uniwersytetu Wrocławskiego objął na podstawie ministerialnej nominacji profesor Jan Mydlarski. Nie powołano jednak rektora Politechniki Wrocławskiej w trybie, jaki zastosowano w listopadzie 1947 roku.

Tym samym odrębność organizacyjna Politechniki, w wielu sferach już autonomicznej, była właściwie przypieczętowana. Formalne potwierdzenie oddzielenia Politechniki Wrocławskiej od Uniwersytetu Wrocławskiego – przez nominację rektorską – nastąpiło 21 lutego 1952 roku. Tak jest bowiem datowane pismo powierzające pełnienie obowiązków rektora Poli-

techniki Wrocławskiej, „na okres roku akademickiego 1951/1952”, jej dotychczasowemu prorektorowi profesorowi Dionizemu Smoleńskiemu. Można więc uznać, że formalne rozdzielenie Politechniki i Uniwersytetu stało się faktem 1 września 1951 roku, w dniu rozpoczęcia roku akademickiego 1951/1952. 1 października 1952 roku profesor Dionizy Smoleński otrzymał nominację

Fotograficzny zapis doświadczeń w studiu pomiarów Katedry Teletransmisji Przewodowej na Wydziale Elektroniki Politechniki Wrocławskiej, 1968 rok

Marek Burak
Ilustracje:
Bronisław Kupiec,
Józef Milka,
Adam Czelný,
Tadeusz
Drankowski,
Stefan Arczyński

MINISTER
 WYKSZTAŁCENIA I WYŻSZEJ SZKOLNICTWA
 WARSZAWA
 Nr. DK.II-3a-510/52

Warszawa, dn. 21 lutego 1952 r.

Obywatel
 mgr inż. Dionizy SMOLEŃSKI
 profesor nadzwyczajny
 Politechniki Wrocławskiej
 we Wrocławiu

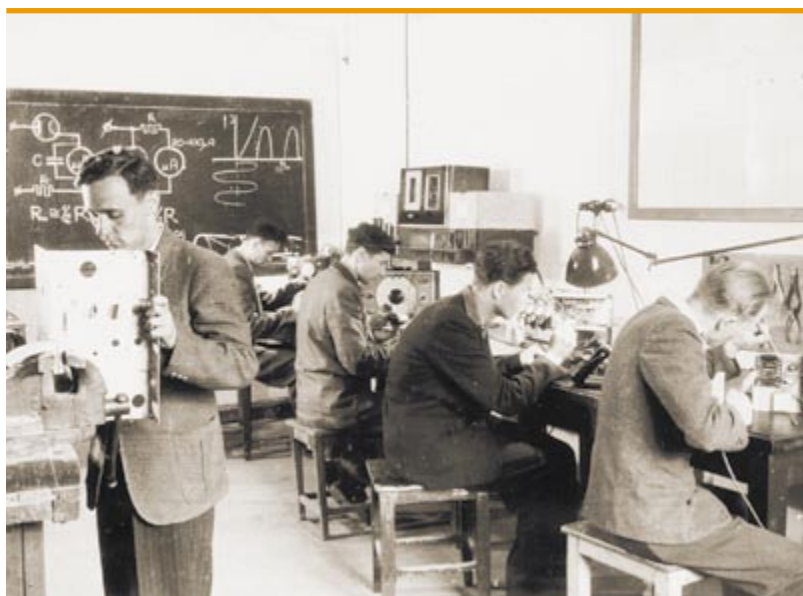
Powierzam Obywatelowi Profesorowi pełnienie obowiązków
 Rektora Politechniki Wrocławskiej we Wrocławiu na okres
 roku akademickiego 1951/52.

MINISTER

Wzrost 170 cm, Ciężar ciała 60 kg, Kolor włosów ciemny, Kolor oczu ciemny.

Nominacja Dionizego Smoleńskiego na stanowisko rektora Politechniki Wrocławskiej, 21 lutego 1952 roku

Ćwiczenia słuchaczy uruchomionego w 1952 roku Wydziału Łączności, początek lat 50.

W latach 50. (także w następnych dziesięcioleciach XX wieku) powinnością studentów było uczestnictwo w jesiennych wykopkach ziemniaków

na stanowisko rektora Politechniki Wrocławskiej na czas nieokreślony i bez ograniczeń wynikających ze sformułowania „pełniący obowiązki”.

W styczniu 1952 roku, zgodnie z zapisami nowej ustawy o szkolnictwie wyższym (z 15 grudnia 1951 roku) w skład senatu, który został sprowadzony do „organu współdziałającego z rektorem” (wcześniej był „najwyższym organem i rzecznikiem potrzeb szkoły”), wchodził rektor, prorektorzy, zastępca rektora do spraw administracyjnych, dziekani i prodziekani oraz kierownicy studiów specjalnych. Pełniących najwyższe funkcje uczelniane, a więc rektora, prorektorów, dziekanów i prodziekanów, powoływał i odwoływał minister, nie określając terminu sprawowania przez nich urzędu. W posiedzeniach senatu uczestniczył także delegat związku zawodowego – Rady Miejskowej Związku Nauczycielstwa Polskiego Politechniki Wrocławskiej, która wydzieliła się w marcu 1950 roku ze wspólnej organizacji związkowej Uniwersytetu i Politechniki we Wrocławiu.

Nowe wydziały i katedry

W lutym 1952 roku rozpoczęto organizację Studium Wychowania Fizycznego Politechniki Wrocławskiej. 1 września 1952 roku został formalnie uruchomiony, organizujący się już od pewnego czasu, Wydział Łączności Politechniki Wrocławskiej. Jak można się domyślać, jego powstanie łączyło się z podziałem dotychczasowego Wydziału Elektrycznego, z którego odłączono katedry telekomunikacyjne. W dniu powołania Wydziału Łączności w jego strukturze pojawiła się Katedra Fizyki. W kwietniu 1953 roku na Politechnice Wrocławskiej powstało pozawydziałowe studium nauki języków obcych – działające początkowo jako Zakład Języków Obcych, a wkrótce (jeszcze w 1953 roku) jako Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych. Na początku roku akademickiego 1953/1954 (1 września 1953 roku) nastąpiła istotna zmiana w strukturze organizacyjnej Politechniki Wrocławskiej, związana z ustanowieniem Wydziału Mechanizacji Rolnictwa. Miesiąc później, 1 października 1953 roku, w stan likwidacji postawiono Wydział Lotniczy. Ostatecznie, formalnie 10 kwietnia 1954 roku, wydział ten został zwiniony.

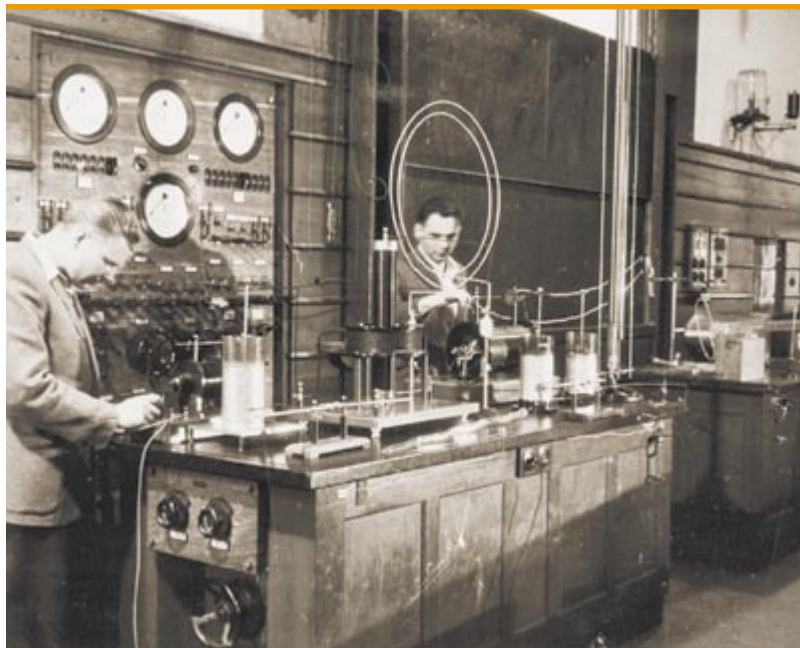
W 1953 roku ukazał się pierwszy numer dwutygodnika „Nasza Uczelnia” – czasopisma informacyjnego Politechniki Wrocławskiej, wydawanego wspólnie przez Związek Młodzieży Polskiej, Zrzeszenie Studentów Polskich oraz Związek Nauczycielstwa Polskiego. Regularnie wychodziło do 1956 roku, wydano 55 numerów.

Pod koniec roku akademickiego 1953/1954 przeprowadzono gruntowną reorganizację wrocławskiej uczelni technicznej. Jej bezpośrednim powodem było bliskie już wprowadzenie nowych programów pięcioletnich studiów jednolitych, które wymagały dostosowania struktury uczelni do planowanych zamierzeń. Zmiany, które formalnie wprowadzono 1 maja 1954 roku, dotyczyły w różnym natężeniu wszystkich wydziałów Politechniki Wrocławskiej i polegały na przekształceniu istniejących katedr oraz uruchomieniu nowych jednostek organizacyjnych. Reorganizacja Wydziału Inżynierii (po likwidacji Oddziału Wodnego) rozpoczęła się od zmiany jego nazwy na Wydział Budownictwa Lądowego. Wydział Budownictwa Lądowego podzielono na dwa oddziały: Oddział Budownictwa Lądowego i Oddział Komunikacji. Najgłębsze przekształcenia dotknęły Wydział Mechaniczny, z którego – po podziale – wyłonił się 1 maja 1954 roku Wydział Mechaniczno-Energetyczny. Tego samego dnia uzyskały samodzielny status jednostki organizacyjne, które były do tej pory powiązane organizacyjnie z wydziałami Politechniki Wrocławskiej:

- Katedra Fizyki (wyłączona z Wydziału Łączności),
- Katedra Podstaw Marksizmu-Leninizmu (wyłączona z Wydziału Elektrycznego),

Na początku lat 50. można się było sfotografować z politechnicznym Sfinksem (na fotografii magister inżynier Jerzy Starida). Zwieńczenie studni stojące od 1910 roku na dziedzińcu w pobliżu budynku A-5 zniknęło w tajemniczych okolicznościach około 1952 roku

Efektowne zajęcia w Katedrze Fizyki (sala 322) na początku lat 50.

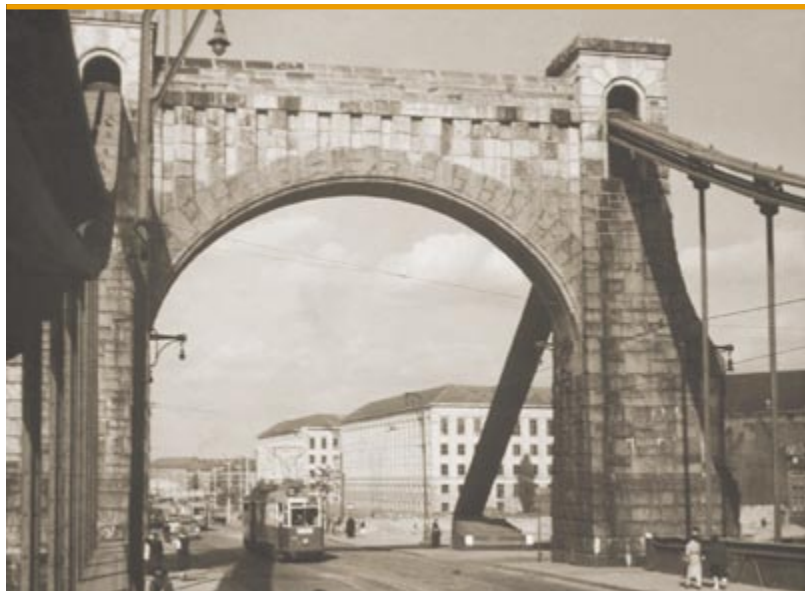
Zajęcia studentów sekcji maszyn Wydziału Mechanizacji Rolnictwa, połowa lat 50.

Fasada Gmachu Głównego Politechniki Wrocławskiej w połowie lat 50.

Od roku akademickiego 1954/1955 w hali maszyn budynku A-4 odbywały się zajęcia dla studentów Wydziału Mechaniczno-Energetycznego, 1. połowa lat 50.

Budynki Wydziału Elektrycznego (z lewej) i Wydziału Lotniczego w ujęciu z mostem Grunwaldzkim na pierwszym planie, około 1956 roku

Otoczenie gmachów Politechniki Wrocławskiej na fotografii lotniczej z początku lat 60. W górnej części kadru (po lewej) wyraźnie widać boisko sportowe

Pierwszymi wzniesionymi po wojnie budynkami w północnej części placu Grunwaldzkiego były domy studenckie T-2, T-3 i T-4, październik 1962 roku

W 1958 roku wykonano dla wrocławskiej uczelni technicznej pierwsze insygnia władzy rektorskiej, które prezentuje rektor Politechniki Wrocławskiej Dionizy Smoleński

- Katedra Matematyki (wyłączona z Wydziału Mechanicznego),
- Katedra Ekonomii Politycznej (wyłączona z Wydziału Mechanicznego),
- Katedra Ekonomiki Organizacji i Planowania (wyłączona z Wydziału Mechanicznego).

Proces modernizacji struktur Politechniki Wrocławskiej zakończyła, 12 maja 1954 roku, likwidacja oddziałów górniczych (oraz tworzących je katedr), powołanych cztery lata wcześniej na Wydziale Elektrycznym i na Wydziale Mechanicznym.

Studia wieczorowe

Od roku akademickiego 1954/1955 na Politechnice Wrocławskiej rozpoczęto prowadzenie zajęć dydaktycznych w systemie zaocznym. 1 września 1954 roku weszło bowiem w życie postanowienie w sprawie utworzenia Studium Zaocznego Mechanicznego na Wydziale Mechanicznym oraz Studium Zaocznego Kolejnictwa na Wydziale Budownictwa Lądowego. Od 1 października 1955 roku w strukturze Politechniki znalazły się agendy, funkcjonującej dotąd odrębnie, wrocławskiej Wieczorowej Szkoły Inżynierskiej. Tym samym zainaugurowano na Politechnice Wrocławskiej trzecią, po studiach dziennych i zaocznych, formę kształcenia – studia wieczorowe.

Wydarzeniem przełomu 1954 i 1955 roku było oddanie dwóch gmachów Politechniki Wrocławskiej (dziśjsze D-1 i D-2), realizowanych w rejonie placu Grunwaldzkiego. Ich budowa stanowiła od początku lat 50. XX wieku sztanarowe przedsięwzięcie nie tylko w skali uczelni, ale także Wrocławia. Wzniesienie siedzib dla Wydziału Elektrycznego (D-1) i Wydziału Lotniczego (D-2) miało stanowić pierwszy etap rozbudowy Politechniki Wrocławskiej w tym rejonie. Po oddaniu wspomnianych budynków (obiekt D-2 stał się siedzibą Wydziału Mechanizacji Rolnictwa) zamierzano rozpocząć realizację dalszej zabudowy w rejonie ulicy Mariana Smoluchowskiego, Wybrzeża Stanisława Wyspiańskiego

go i placu Grunwaldzkiego. Inwestycji na szerszą skalę nie udało się urzeczywistnić: w maju 1961 roku oddano jedynie pawilon sportowy Studium Wychowania Fizycznego. Była to budowla usytuowana przy nieistniejącej dziś ulicy Ludwisarskiej, w sąsiedztwie boiska sportowego przygotowanego w połowie lat 50. w miejscu zajmowanym obecnie przez budynek Zintegrowanego Centrum Studenckiego (C-13).

O ile nie udało się zrealizować inwestycji budowlanych zwiększających przestrzeń naukowo-dydaktyczną, o tyle sukcesem zakończyła się rozbudowa studenckiej bazy socjalnej. W latach 1954-1956 w rejonie placu Grunwaldzkiego oddano bowiem do użytku trzy domy studenckie, nazywane popularnie „Tekami”. W tym czasie Politechnika Wrocławska administrowała również innymi budynkami pełniącymi funkcję domów akademickich, położonymi stosunkowo niedaleko od kampusu głównego. Były to akademiki przy ulicy Aleksandra Kotsisa i ulicy Jana Stanisławskiego, które służyły studentom do końca 1956 roku, a więc do chwili pełne-

W nowych akademikach wybudowanych przy placu Grunwaldzkim zaproponowano standard znacznie wyższy niż oferowany do tej pory, grudzień 1955 roku

ODEZWA rektorów szkół wyższych Wrocławia do młodzieży akademickiej

Od wielu miesięcy trwa w naszym kraju walka o demokratyzację życia politycznego i gospodarczego oraz o szerokość uczestnictwa polskości. Ostatnie dni przyniosły nam w tej walce zwycięstwo, którego wyrazem są uchwały VIII Plenum Komitetu Centralnego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej oraz wybór nowego Biura Politycznego.

Nasze słuchacze i studenci realizują program zapowiadany przez Biuro Polityczne, promulgowany w wykładach i obradach przewodniczącego Władysława Gomułki, spełniając w ten sposób swój obywatelski i polityczny obowiązek.

Do zwycięstwa przyczyniła się w wielkiej mierze stanowcza i jednoznaczna opinia i pełna godność postawy robotniczej i studenckiej Warszawy.

Również wrocławskie młodzieży akademickiej, solidaryzując się z koleżankami i kolegami z programem zapowiadany przez Biuro Polityczne, wzięła udział w jej wieloletniej politycznej i społecznej walce. W podobnym nastroju uczelnianych do udziału w formach aktywności i innych wypracowała w naszym kraju i w naszym życiu politycznym i społecznym. Wobec wypracowania zasady i materialnego wykonania programu naszego Biura Politycznego, wrocławskie młodzieży akademickiej, wzięła udział w jego wieloletniej politycznej i społecznej walce.

Obecnie wielu słuchaczy i studentów mały się takimi wypracowaniami programowi politycznemu, a studenci wzięli udział w jego wypracowaniu i jego realizacji. Takie wypracowania służyły nam do udziału w jego realizacji, a studenci wzięli udział w jego realizacji.

Jedynym problemem, do wypracowania którego nie było jeszcze czasu, jest wypracowanie programu politycznego i gospodarczego naszego kraju. Wobec wypracowania programu politycznego i gospodarczego naszego kraju, wrocławskie młodzieży akademickiej, wzięła udział w jego realizacji.

Każdy nasz słuchacz i student ma swój obowiązek i jego, do którego przystąpić nie powinien i obowiązek ten jest dla nas obywatelskim i politycznym obowiązkiem. Wobec wypracowania programu politycznego i gospodarczego naszego kraju, wrocławskie młodzieży akademickiej, wzięła udział w jego realizacji.

Wobec wypracowania programu politycznego i gospodarczego naszego kraju, wrocławskie młodzieży akademickiej, wzięła udział w jego realizacji.

Wobec wypracowania programu politycznego i gospodarczego naszego kraju, wrocławskie młodzieży akademickiej, wzięła udział w jego realizacji.

Prof. Edward Mazurkiewicz
rektor Uniwersytetu Wrocławskiego

Prof. Henryk Smolicki
rektor Politechniki Wrocławskiej

Prof. Antoni Falkiewicz
rektor Akademii Medycznej

Prof. Aleksander Tychowski
rektor Wyższej Szkoły Rolniczej

Prof. Kazimierz Jelenowski
rektor Wyższej Szkoły Ekonomicznej

Prof. Andrzej Kłocinski
rektor Wyższej Szkoły Wychowania Fizycznego

Prof. Stanisław Dawidki
rektor Wyższej Szkoły Sztuki Plastycznej

Prof. Józef Łanicki
rektor Wyższej Szkoły Magisterskiej

Wrocław, dnia 22 października 1956 r.

Skierowana do studentów, wydana w październiku 1956 roku odezwa rektorów wrocławskich uczelni

go uruchomienia trzech nowych obiektów przy placu Grunwaldzkim. Domy studenckie znajdowały się także w kamienicy przy ulicy Marii Skłodowskiej-Curie 83/85 oraz w dwóch willach przy ulicy Fryderyka Chopina, pełniących funkcję pensjonatów. Przy ulicy Powstańców Śląskich działał od lat 40. XX wieku dom studencki Atol.

Stowarzyszenia, zrzeszenia i związki

Wydarzenia poznańskiego czerwca 1956 roku nie znalazły bezpośredniego oddźwięku na Politechnice Wrocławskiej. Zmiany polityczne, które nastąpiły po „zajęciach w Poznaniu”, miały jednak wpływ na nowelizację obowiązującej dotąd ustawy o szkolnictwie wyższym, której nowy tekst opublikowano 1 października 1956 roku. Jeden z zapisów tego aktu prawnego stwierdzał, że „senat współdziała z rektorem w kierowaniu szkołą”.

Pierwszy po wojnie obiekt (nie licząc „Nowej Chemii”) wybudowany na terenie kampusu głównego Politechniki Wrocławskiej – zrealizowany około 1958 roku budynek biurowo-warsztatowy (A-8) – na fotografii z lat 70.

Profesor Dionizy Smoleński, jako pierwszy w dziejach samodzielnej Politechniki Wrocławskiej, otrzymał 10 czerwca 1961 roku dyplom doktora honoris causa wrocławskiej uczelni technicznej

W latach 1950-1991 działało Studium Wojskowe Politechniki Wrocławskiej, w którym studenci przechodzili obowiązkowe szkolenie wojskowe, 1963 rok

Uroczystość odsłonięcia pomnika *Uczonych polskich – ofiar hitleryzmu* była de facto uroczystością odsłonięcia pomnika upamiętniającego kaźń polskich profesorów we Lwowie w lipcu 1941 roku, 3 października 1964 roku

Stworzyły jednak dobrą podstawę do powstania uczelnianych agend powołanego 3 stycznia 1957 roku Związku Młodzieży Socjalistycznej. Trochę na uboczu życia politycznego pozostawało Zrzeszenie Studentów Polskich. Na Politechnice Wrocławskiej przynależność do tej organizacji deklarowało w 1956 roku 2450 osób. Inną organizacją – nie do końca uznawaną przez władze uczelni za studencką – był działający na Politechnice Akademicki Związek Sportowy. Stowarzyszenie to pozostawało apolityczną organizacją krzewiącą w środowisku studenckim kulturę fizyczną.

24 października 1956 roku przeprowadzono, zgodnie z nową ustawą o szkolnictwie wyższym, pierwsze wybory rektorskie na Politechnice Wrocławskiej. Odbyły się one na nadzwyczajnym posiedzeniu senatu. Rektorem Politechniki Wrocławskiej ponownie został profesor Dionizy Smoleński. 9-23 października 1956 roku dokonano również wyboru dziekanów wszystkich wydziałów Politechniki. U schyłku lat 50. XX wieku sytuacja organizacyjna Politechniki była stabilniejsza niż w okresie obejmującym pierwsze pięciolecie samodzielnej uczelni. Największe zmiany zaszyły w 1958 roku w związku z likwidacją Wydziału Mechanizacji Rolnictwa, którego większość katedr przeniesiono na Politechnikę Poznańską.

Rezygnacja prof. Smoleńskiego

W drugiej połowie lat 50. wykonano, pierwsze od czasu ukończenia gmachu „Nowej Chemii”, inwestycje budowlane na terenie kampusu głównego Politechniki Wrocławskiej. Około 1958 roku powstał tu obiekt biurowo-warsztatowy (dzisiejszy A-8). Inny budynek, pełniący funkcję gospodarczą, usytuowano na dziedzińcu gmachu hutniczego (B-1, ulica Mariana Smoluchowskiego). Była to stacja transformatorowa, oznaczona dziś symbolem B-51. Zupełnie inny charakter, wręcz strategiczny dla Politechniki Wrocławskiej, miała realizacja pierwszego domu mieszkalnego przeznaczonego dla nauczycieli akademickich. Był nim oddany do użytku w 1960 roku Dom Naukowca (D-8) przy placu Grunwaldzkim.

15 maja 1959 roku na Politechnice Wrocławskiej odbyły się drugie w dziejach uczelni wybory rektorskie, w których ponownie zwyciężył profesor Dionizy Smoleński. Niespełna rok później, w marcu 1960 roku, profesor Dionizy Smoleński zgłosił rezygnację z funkcji rektora Politechniki Wrocławskiej. Na wyborczej sesji senatu, którą wyznaczono na 22 marca 1960 roku, dokonano wyboru nowego rektora Politechniki. 1 kwietnia 1960 roku stanowisko to objął profesor Zygmunt Szparkowski.

W roku akademickim 1959/1960 – ostatnim w kadencji Dionizego Smoleńskiego – na ośmiu wydziałach Politechniki Wrocławskiej działało 76 katedr, w których zatrudniano 124 samodzielnych pracowników nauki oraz 421 nauczycieli akademickich niższej rangi. Na wrocławskiej uczelni technicznej studiowało wtedy 4618 osób.

Pierwszy doktorat honoris causa

W kwietniu 1961 roku rektor Zygmunt Szparkowski postawił wniosek o nadanie godności doktora honoris causa – pierwszemu w dziejach samodzielnej Politechniki Wrocławskiej – profesorowi Dionizemu Smoleńskiemu. Pod koniec maja 1961 roku wnioskowano również o nadanie doktoratu honoris causa profesorowi Kazimierzowi Zipserowi. I chociaż senat poparł wniosek jednogłośnie, to jednak nie udało się go zrealizować – profesor Kazimierz Zipser zmarł kilkanaście dni potem, 8 czerwca 1961 roku. Dionizy Smoleński przyjął najwyższą godność Politechniki Wrocławskiej 10 czerwca 1961 roku.

Zaproszenia na uroczystości inauguracyjne zostały opatrzone różnymi oznakami Politechniki Wrocławskiej. Na druku z 1962 roku zastosowano znak poprzedzający dzisiejsze logo uczelni, które zapoczątkował symbol opracowany w 1965 roku i wykorzystany na zaproszeniu z 1967 roku

Od początku rektoratu profesora Zygmunta Szparakowskiego (wybranego na rektora na kolejne trzyletnie kadencje w 1962 roku i w 1965 roku) senat poddawał ocenie prace poszczególnych wydziałów pod względem szeroko pojętej skuteczności ich funkcjonowania. Wyniki analizy działalności prowadziły do wniosku o konieczności modernizacji struktury uczelni. Projekt modernizacyjny został przyjęty przez senat w maju 1962 roku. W ślad za tym, 1 czerwca 1963 roku, na Wydziale Mechanicznym został uruchomiony Instytut Materiałoznawstwa, Instytut Technologii Budowy Maszyn oraz Instytut Konstrukcji i Eksploatacji Maszyn. W tym samym dniu na Wydziale Chemicznym powstał Instytut Chemii Nieorganicznej i Metalurgii Pierwiastków Rząd-

Najstarsze honorowe odznaczenie wrocławskiej uczelni technicznej – Złotą Odznakę Politechniki Wrocławskiej – ustanowiono 23 kwietnia 1965 roku. Wtedy też powstało stosowane do dzisiaj logo Politechniki Wrocławskiej

Fasada przekazanego w 1968 roku Wydziałowi Elektroniki budynku C-1 na fotografii z lat 70.

kich. Instytuty te – będąc, jak się okazało, zapowiedzią znacznie dalej idących zmian strukturalnych wrocławskiej uczelni – były jednostkami organizacyjnymi luźno związanymi z wydziałami. W 1963 roku nie udało się utworzyć Instytutu Matematyki, którego uruchomienie również planowano. We wrześniu 1963 roku przeprowadzono niezbędne korekty organizacyjne wynikające z wprowadzenia instytutów do struktury uczelni. Dokonano wówczas likwidacji niektórych katedr, ich przemianowania lub powołano nowe tego typu jednostki organizacyjne na poszczególnych wydziałach. Była to ostatnia duża reorganizacja struktury katedralnej Politechniki Wrocławskiej przed jej ostateczną likwidacją.

Katedry wydziałowe

Lata 1964-1966 były okresem wprowadzenia do struktury Politechniki Wrocławskiej nowych – jak się z czasem okazało niezmiernie ważnych – jednostek organizacyjnych. 1 października 1964 roku powołano na Wydziale Budownictwa Lądowego Oddział Górnictwa Odkrywkowego. Na początku roku akademickiego 1964/1965 na Wydziale Mechanicznym zostało także uruchomione Studium Podstawowych Problemów Techniki. W tym samym czasie powołano przy Katedrze Ekonomii Politycznej Międzywydziałowe Studium Nauk Politycznych, które powstało „w ramach ogólnej tendencji do humanizacji studiów technicznych”. Trzy lata po nieudanej próbie utworzenia na Politechnice Wrocławskiej Instytutu Matematyki zniesiono (1 marca 1966 roku) wyodrębnioną ze struktury wydziałowej Katedrę Matematyki. W miejsce jednolitej organizacyjne jednostki powołano katedry wydziałowe:

- Katedrę Geometrii Wykreślnej na Wydziale Architektury,
- Katedrę Matematyki A na Wydziale Elektrycznym,
- Katedrę Matematyki B na Wydziale Łączności,
- Katedrę Matematyki C na Wydziale Mechanicznym,
- Katedrę Matematyki D na Wydziale Mechaniczno-Energetycznym.

Istotna zmiana dotyczyła Wydziału Łączności – 1 września 1966 roku, podobnie jak inne tego rodzaju wydziały polskich uczelni, otrzymał nazwę Wydziału Elektroniki.

W połowie lat 60. XX wieku rozpoczął się drugi w powojennych dziejach Politechniki Wrocławskiej ważny okres realizacji inwestycji budowlanych. Terenem planowanej zabudowy był obszar, którego granice wyznaczał przebieg ulicy Cypriana Kamila Norwida i ulicy Zygmunta Janiszewskiego oraz Wybrzeża Stanisława Wy-

Fotografia lotnicza z 2. połowy lat 60. z zespołem budynków kampusu głównego Politechniki Wrocławskiej

spiańskiego i placu Grunwaldzkiego. Pierwsze budynki Politechniki Wrocławskiej wzniesione w ramach tego przedsięwzięcia w latach 1964-1971 utworzyły przy ulicy Zygmunta Janiszewskiego zespół gmachów dla Wydziału Łączności, oznaczony dziś symbolem C.

Strajk 48-godzinny

Zorganizowany 12 marca 1968 roku w auli uczelni wiec pracowników i studentów zapoczątkował na Politechnice Wrocławskiej protest przeciwko represjom po spacyfikowanych 8 marca demonstracjach studenckich w Warszawie. Uchwalono na nim postulaty żądające uwolnienia aresztowanych w Warszawie studentów i publikowania w prasie rzetelnych informacji o tamtejszych wydarzeniach. 14 marca proklamowano 48-godzinny strajk okupacyjny, który przebiegał stosunkowo łagodnie do 16 marca. 21 marca rozpoczął się trzydniowy bojkot zajęć, który na Politechnice Wrocławskiej został konsekwentnie przeprowadzony. Wieczorem 22 marca rektor Zygmunt Szparkowski podjął decyzję o skreśleniu z listy studentów 1553 słuchaczy. Echem marcowych wydarzeń była demonstracja studencka, głównie słuchaczy Politechniki Wrocławskiej, która odbyła się w czasie wrocławskiego pochodu pierwszomajowego. Przed trybuną pochodu przemaszzerowali studenci z transparen-

Po przejściu przed trybuną pierwszomajowego pochodu kolumna studentów Politechniki Wrocławskiej przemaszzerowała przez Podwale, 1 maja 1968 roku

tami i okrzykami nawiązującymi do marcowych haseł („prasa kłamie”). Interweniowały służby porządkowe. Z Politechniki Wrocławskiej relegowano 82 osoby.

W maju 1968 roku na Dolnym Śląsku działały dwadzieścia dwa punkty konsultacyjne Politechniki Wrocławskiej przeznaczone dla słuchaczy różnych lat i specjalności. Punkt konsultacyjny w Wałbrzychu stał się podstawą uruchomienia pierwszego pozawrocławskiego samodzielnego ośrodka dydaktycznego. 1 października 1968 roku otwarto Filię Politechniki Wrocławskiej w Wałbrzychu. Trzy tygodnie później, 24 października 1968 roku, został podpisany akt erekcyjny Filii Politechniki Wrocławskiej w Legnicy. Formalne powołanie placówki nastąpiło 15 lutego 1969 roku.

Instytuty zamiast katedr

W 1967 roku senat przyjął projekt modernizacji Politechniki Wrocławskiej, który przewidywał stworzenie systemu organizacyjnego z instytutem jako podstawową, samodzielną komórką. 21 grudnia 1968 roku wprowadzono nowy schemat organizacyjny wrocławskiej uczelni, znoszący istniejące dotychczas jednostki naukowo-dydaktyczne, jakimi były katedry. Wydziały – z których osiem już funkcjonowało, a trzy: Górniczy, Inżynieryjno-Ekonomiczny i Podstawowych Problemów Techniki wła-

W kwietniu 1968 roku wydano pierwszy numer magazynu informacyjnego Politechniki Wrocławskiej „Sigma”. Czasopismo ukazywało się do początku roku akademickiego 1990/1991

śnie uruchomiono – sprowadzono do roli organizatorów procesu wychowawczego i dydaktycznego. Podstawową strukturę uczelni utworzyło dwadzieścia dziewięć instytutów, powstałych z połączenia katedr o zbliżonym profilu merytorycznym. Były to:

- Instytut Architektury i Urbanistyki (I-1),
- Instytut Budownictwa (I-2),
- Instytut Chemii i Technologii Nafty i Węgla (I-3),
- Instytut Chemii Organicznej i Fizycznej (I-4),
- Instytut Chemii Nieorganicznej i Metalurgii Pierwiotków Rzadkich (I-5),

Dawny budynek szkolny przy Wybrzeżu Stanisława Wyspiańskiego został przejęty przez Politechnikę w 1968 roku. Stał się siedzibą Studium Nauki Języków Obcych Politechniki Wrocławskiej

- Instytut Cybernetyki Technicznej (I-6),
- Instytut Podstaw Elektrotechniki i Elektrotechnologii (I-7),
- Instytut Energoelektryki (I-8),
- Instytut Fizyki Technicznej (I-9),
- Instytut Geotechniki (I-10),
- Instytut Górnictwa (I-11),
- Instytut Historii Architektury, Sztuki i Techniki (I-12),
- Instytut Inżynierii Chemicznej i Urządzeń Ciepłych (I-13),
- Instytut Inżynierii Lądowej (I-14),
- Instytut Inżynierii Sanitarnej i Wodnej (I-15),
- Instytut Konstrukcji i Eksploatacji Maszyn (I-16),
- Instytut Maszyn i Urządzeń Hydraulicznych oraz Aparatury Przemysłowej (I-17),
- Instytut Matematyki i Fizyki Teoretycznej (I-18),
- Instytut Materiałoznawstwa i Mechaniki Technicznej (I-19),
- Instytut Miernictwa, Automatykacji i Budowy Urządzeń Termoelektrotechnicznych (I-20),
- Instytut Metrologii Elektrycznej (I-21),
- Instytut Nauk Społecznych (I-22),
- Instytut Organizacji i Ekonomiki (I-23),
- Instytut Technologii Budowy Maszyn (I-24),
- Instytut Technologii Elektronowej (I-25),
- Instytut Technologii Nieorganicznej i Nawozów Mineralnych (I-26),
- Instytut Technologii Organicznej i Tworzyw Sztucznych (I-27),
- Instytut Telekomunikacji i Akustyki (I-28),
- Instytut Układów Maszynowych (I-29).

27 grudnia 1968 roku weszła w życie znowelizowana ustawa o szkolnictwie wyższym, sankcjonująca większość zmian wynikających z przeprowadzanej na Politechnice Wrocławskiej reformy organizacyjnej. Odtąd uczelnią miał kierować rektor (powoływany przez ministra na „czas oznaczony”) przy „współudziale prorektorów, dziekanów oraz senatu” (wcześniej „przy współudziale senatu”). Prorektorzy i dziekani wchodziłi w skład kolegium rektorskiego (na Politechnice Wrocławskiej nazwanego „kierownictwem szkoły”), do którego należeli również dyrektor administracyjny, sekre-

Pawilony typu „Namyślów”, jak powstały w latach 1968-1969 budynek D-5, nie odznaczały się wybitną estetyką. Miały jednak istotną zaletę: dostarczały stale brakującej przestrzeni dydaktycznej

tarz komitetu uczelnianego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej oraz przewodniczący zakładowej organizacji związkowej.

Kolejne zmiany organizacyjne

Przeprowadzane przekształcenia gwałtownie zmieniły również system organizacyjny administracji Politechniki. Zmiany te formalnie wdrożono zarządzeniem rektora Politechniki Wrocławskiej, które zostało opublikowane 15 stycznia 1969 roku. Akt ten wprowadzał nowy system administrowania szkołą, opierający się na działaniu dwunastu pionów organizacyjnych:

- Pionu Rozwoju, Organizacji i Planowania,
- Pionu Sekretarzy Szkoły,

Ślubowanie pierwszych studentów Wydziału Górniczego Politechniki Wrocławskiej odbyło się 25 listopada 1968 roku z zachowaniem tradycyjnej ceremonii

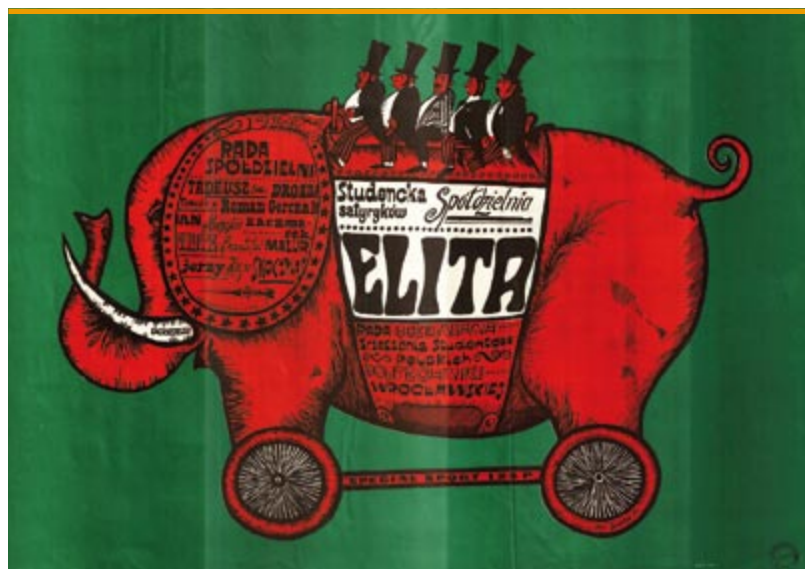
W lutym 1969 roku został ustanowiony medal *Za wybitne zasługi dla rozwoju Politechniki Wrocławskiej*

- Pionu Administracyjnego,
- Pionu Finansowego,
- Pionu Współpracy z Zagranicą,
- Pionu Nauki,
- Pionu Współpracy z Przemysłem,
- Pionu Naukowo-Technicznego,
- Pionu do spraw Studenckich,
- Pionu Studiów Dziennych,
- Pionu Studiów dla Pracujących,
- Pionu do spraw Filii.

25 listopada 1968 roku rektor Zygmunt Szparkowski złożył na ręce ministra oświaty i szkolnictwa wyższego rezygnację z zajmowanego stanowiska. Oficjalne przyjęcie rezygnacji profesora Zygmunta Szparkowskiego z funkcji rektora Politechniki Wrocławskiej nastąpiło jednak 14 marca 1969 roku. W tym dniu Rada Państwa przyznała docentowi Tadeuszowi Porębskiemu, prorektorowi Politechniki Wrocławskiej, tytuł profesora nadzwyczajnego. 14 marca otrzymał on także, z rąk ministra oświaty i szkolnictwa wyższego, nominację na rektora Politechniki Wrocławskiej. Kadencja rektorska profesora Tadeusza Porębskiego

Wielką popularnością cieszyły się kluby studenckie, zlokalizowane zwykle w podziemiach domów akademickich. Nie inaczej było w wypadku klubu Kurant, zajmującego piwnice Straszego Dworu (T-3), 1969 rok

Jeden z pierwszych plakatów słynnego kabaretu Elita, który początkowo działał pod egidą Rady Uczelnianej Zrzeszenia Studentów Polskich Politechniki Wrocławskiej, 1970 rok

miała trwać od 15 marca 1969 roku do 31 sierpnia 1972 roku.

W roku akademickim 1967/1968, a zatem w ostatnim roku funkcjonowania uczelni w strukturze opierającej się na działalności katedr, Politechnika Wrocławska miała 87 takich jednostek organizacyjnych. Kadra dydaktyczna liczyła 211 samodzielnych pracowników nauki oraz 575 pracowników pomocniczych. Kształcili oni 9332 słuchaczy studiów dziennych, wieczorowych i zaocznych.

Początki Elity

U schyłku lat 60. XX wieku na Politechnice Wrocławskiej działały czte-

ry organizacje skupiające w swoich szeregach młodzież: Zrzeszenie Studentów Polskich (w roku akademickim 1969/1970 liczące 7022 członków), Związek Młodzieży Socjalistycznej (2505), Akademicki Związek Sportowy (2500) oraz zrzeszające 645 osób, powołane w 1964 roku Stowarzyszenie Naukowe Studentów. Dwie pierwsze – poza ofertą szkoleniową o charakterze ideowym typowym dla Związku Młodzieży Socjalistycznej – docierały do społeczności studenckiej głównie inicjatywami kulturalnymi. Na przełomie lat 60. i 70. XX wieku zasłużoną renomą cieszył się Studencki Teatr Pantomimy „Gest” (powstał w 1961 roku), a założony w 1969 roku kabaret Elita udanie debiutował. W tym czasie z równym powodzeniem działały, dziś już zapomniane, inne studenckie zespoły kabaretowe wywodzące się z Politechniki Wrocławskiej: Indykator czy Pod Kasztanem. Działał także Teatr Poezji „Persona” i – oczywiście – Chór Politechniki Wrocławskiej, konkurujący z Chórem Górniczym. W latach 60. dużą popularność zyskały kluby studenckie powstające w domach akademickich. Pierwszy z nich – klub Telemik – został założony w 1958 roku w domu studenckim T-2. W październiku 1965 roku zainaugurował działalność Dyskusyjny Klub Filmowy „Politechnika”. III

Okres instytutowy PWr

Wyjątkowe znaczenie w skali rektoratu profesora Tadeusza Porębskiego – który był rektorem Politechniki Wrocławskiej w latach 1969-1980 – miała sesja Senatu Politechniki w październiku 1969 roku. Rektor Tadeusz Porębski wygłosił wówczas referat *Założenia w dziedzinie usprawnienia podstawowych kierunków działalności Szkoły*.

Wystąpienie to przedstawiało opracowaną przez kierownictwo szkoły koncepcję rozwoju Politechniki Wrocławskiej. Punktem wyjścia rozważań referenta było przyjęcie za fakt dokonany zakończenia wstępnego etapu reformy Politechniki Wrocławskiej, którą stanowiło wprowadzenie struktury instytutowej. Zdaniem profesora Tadeusza Porębskiego, w ten sposób stworzono podstawy do podejmowania całościowych badań naukowych i ściślejszej integracji działalności badawczej z procesem dydaktycznym. Warunkiem w dążeniu do tego celu miała być rozbudowa i unowocześnianie uczelnianego zaplecza naukowo-technicznego oraz dydaktycznego. Ścisłejsze związanie nauki z dydaktyką, wprowadzenie nowoczesnych metod i form kształcenia miało pozwolić na osiągnięcie sprawności nauczania i podniesienie Politechniki Wrocławskiej do rangi uniwersytetu technicznego.

Rektor Tadeusz Porębski powierza studenckiemu pocztowi sztandar Politechniki Wrocławskiej, 13 listopada 1970 roku

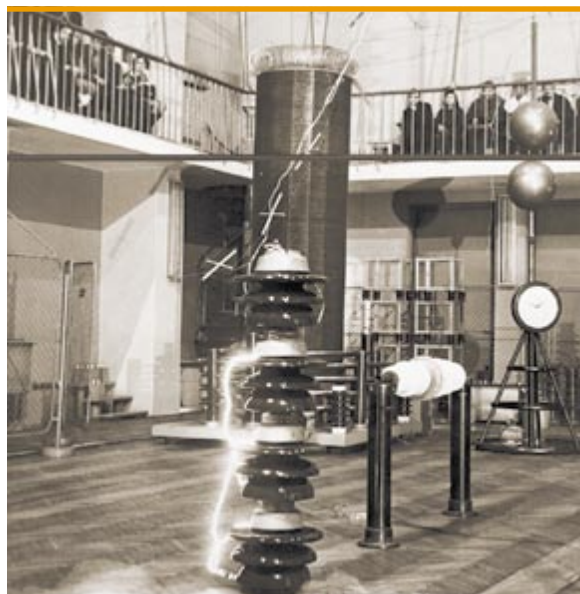
W związku z prognozowanym rozwojem uczelni jeszcze w 1969 roku opracowano dwie koncepcje przewidujące realizację nowych obiektów dydaktycznych dla Politechniki w dotychczas niezabudowanym rejonie placu Grunwaldzkiego i Wybrzeża Stanisława Wyspiańskiego. W jednej z nich (autorstwa Mariana i Krystyny Barskich) realizacja inwestycji miała trwać do 2. połowy lat 80. W pierwszym etapie, do 1975 roku, planowano budowę obiektów dla instytutów niemających dostatecznego zaplecza. Na lata 1975–1985 zaplanowano realizację wieżowców wzdłuż Wybrzeża Stanisława Wyspiańskie-

25-lecie Politechniki Wrocławskiej. W strojach uroczystych jej dotychczasowi rektorzy: (od lewej) Dionizy Smoleński, Tadeusz Porębski i Zygmunt Szparkowski, 13 listopada 1970 roku

go. Najwyższy z nich – o dwudziestu dwóch kondygnacjach – miał stanąć w pobliżu mostu Grunwaldzkiego.

W styczniu 1970 roku omówiono zasady opracowywania nowych programów studiów. Podział studentów na słuchaczy kursu magisterskiego lub inżynierskiego miał się dokonywać po pierwszym wspólnym roku studiów. W maju 1971 roku rozważano możliwość wprowadzenia pięciodniowego tygodnia zajęć dydaktycznych – zdecydowana większość senatorów opowiedziała się za wdrożeniem tego rozwiązania z początkiem roku akademickiego 1971/1972.

Generator wielkich częstotliwości w Laboratorium Wysokich Napięć w budynku D-1, 1969 rok

Marek Burak
Ilustracje:
Jerzy Fleszyński,
Tadeusz
Drankowski,
Ryszard
Makowski,
Marek Grotowski,
Krzysztof
Dackiewicz,
Stanisław
Kokurewicz,
Jerzy Hutnik,
Marek Koch

W 1970 roku Instytut Budownictwa Politechniki Wrocławskiej objął w posiadanie budynek laboratoryjny H-3 przy Wybrzeżu Stanisława Wyspiańskiego

Jednym z pierwszych obiektów zrealizowanej w 1971 roku głównej zabudowy ośrodka przy ulicy Gdańskiej był oddany do użytku w 1969 roku budynek Instytutu Chemii i Technologii Nafty i Węgla (F-2)

W listopadzie 1971 roku oddano przy ulicy Długiej nową siedzibę Studium Wojskowego Politechniki Wrocławskiej

Wielkie programy badawcze

Obchodzony w 1970 roku jubileusz 25-lecia Politechniki Wrocławskiej był okazją do przyznania, ustanowionego jeszcze w 1969 roku, *Medalu za wybitne zasługi dla rozwoju Politechniki Wrocławskiej*. Rok później, we wrześniu 1971 roku, senat ustalił, że nazwiska wszystkich osób odznaczonych tym medalem zostaną uwiecznione na tablicy pamiątkowej znajdującej się w holu Gmachu Głównego. 13 listopada 1970 roku, na jubileuszowej akademii zorganizowanej w auli Politechniki Wrocławskiej, przekazano uczelni sztandar, ufundowany przez Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej we Wrocławiu.

Realizacja idei wielkich problemów badawczych, zasygnalizowanych w październiku 1969 roku przez rektora Tadeusza Porębskiego, została rozpoczęta w 1971 roku. Pierwszymi wielkimi programami badawczymi („zespół kompleksowych problemów badawczych stawiających sobie za cel rozwiązanie określonego problemu technicznego o kluczowej wadze dla gospodarki kraju”) były: Hydrometalurgia, Inżynieria Materiałowa oraz Wielodostępny Abonencki System Cyfrowy (WASC). W następnych latach powołano programy: Prognozy (1972), Ochrona Środowiska (1972) oraz Górnictwo (1973). W drugiej połowie lat 70. kontynuowano tę ideę. W 1976 roku rozpoczęto realizację programu Budownictwo i Sieć Osiedleńcza, a w 1978 roku – Materiały Elektroniczne. W 1979 roku uruchomiono dwa dalsze tego rodzaju przedsięwzięcia: Komputeryzacja Zarządzania Szkołami Wyższymi oraz Sieci Komputerowe. Jeszcze w 1980 roku realizowano na Politechnice Wrocławskiej programy: Komputeryzacja Zarządzania Szkołami Wyższymi, Sieci Komputerowe, Ochrona Środowiska, Materiały dla Elektroniki oraz Budownictwo i Sieć Osiedleńcza. Kryzys gospodarczy lat 80. spowodował kres idei wielkich programów badawczych.

Politechnika w Kłodzku i Świdnicy

W czerwcu 1971 roku senat jednomyślnie udzielił poparcia zamierzeniom kierownictwa szkoły dotyczącym rozszerzenia sieci wrocławskiej uczelni technicznej o placówki w Kłodzku i w Świdnicy. Oba zamiejscowe ośrodki zostały uruchomione 1 października 1971 roku. Filia Politechniki Wrocławskiej w Kłodzku miała kształcić studentów w zakresie programowym wydziałów Mechanicznego oraz Budownictwa Lądowego. Ośrodek w Kłodzku działał do 1 października 1982 roku. Filia Politechniki Wrocławskiej w Świdnicy, również działająca do 1 października 1982 roku, kierowała ofertę studiów na kierunkach mechanicznym i elektrycznym. 1 października 1976 roku rozpoczęły się zajęcia na kierunkach elektrycznym i mechanicznym w Filii Politechniki Wrocławskiej w Jeleniej Górze. Formalne powołanie ośrodka w Jeleniej Górze nastąpiło 15 lutego 1977 roku.

Tematowi przekształcenia Politechniki Wrocławskiej w uniwersytet techniczny poświęcono posiedzenie senatu, które odbyło się 25 lutego 1972 roku. Konkluzji nie wypracowano. Trzy lata później, w druku *Informacje przekazane na posiedzeniu senatu w dniu 16 maja 1975 roku*, została zamieszczona wzmianka: „Kierownictwo uczelni nie przewiduje przekształcenia Politechniki Wrocławskiej w uniwersytet techniczny w najbliższym czasie”.

W kwietniu 1972 roku wydzielono z Instytutu Matematyki i Fizyki Teoretycznej Ośrodek Obliczeń Numerycznych, który od 1 czerwca tego roku zaczął funkcjonować jako podległe rektorowi Centrum Obliczeniowe Politechniki Wrocławskiej. Celem tej reorganizacji było umożliwienie sprawnej realizacji prac związanych z wdrożeniem na Politechnice Wrocławskiej pierwszego wielodostępnego systemu cyfrowego (WASC), którego podstawę stanowił komputer Odra 1304.

Inauguracja roku akademickiego 1971/1972 była pierwszą uroczystością, w której uczestniczyła Rada Seniorów. Na fotografii Rada Seniorów Politechniki Wrocławskiej w swoim pierwszym składzie, 1 października 1971 roku

Wnętrze Centrum Obliczeniowego Politechniki Wrocławskiej około 1974 roku

Modernizacja budynku D-5 sfotografowana z najwyższej kondygnacji budowanego właśnie C-6. W głębi panorama okolic placu Grunwaldzkiego, wiosna 1972 roku

Południowa pierzeja dziedzińca wewnętrznego Gmachu Głównego Politechniki Wrocławskiej przed zasłonięciem przez wzniesione w latach 1971-1972 dwukondygnacyjne skrzydło „A”, zima 1971 roku

1 października 1972 roku Wydział Inżynierjno-Ekonomiczny zmienił nazwę na Wydział Informatyki i Zarządzania.

Rozbudowa „Teków”

W 1972 roku sfinalizowano trwające blisko cztery lata prace na dziedzińcu wewnętrznym Gmachu Głównego. Polegały one na dobudowie trzech dodatkowych skrzydeł do korpusu gmachu. Planowane od północnej strony czwarte skrzydło nie zostało zrealizowane. W 1973 roku zakończono, rozpoczętą w 1972 roku, realizację budynku mieszkalnego dla pracowników Politechniki Wrocławskiej (K-2) u zbiegu ulic Pomorskiej i Stanisława Dubois. W 1973 roku ukończono także realizację przeznaczonego dla Wydziału Chemicznego budynku dydaktyczno-laboratoryjnego (C-6) przy ulicy C.K. Norwida. W 1972 roku, w pobliżu organizowanego od 1969 roku ośrodka Instytutu Energoelektryki przy ulicy Józefa Chełmońskiego, rozpoczęto budowę obiektów Studium Wychowania Fizycznego Politechniki Wrocławskiej. 1 czerwca 1974 roku oddano do użytku pierwszy parterowy budynek (P-2), w którym ulokowano dwie sale gimnastyczne. W listopadzie 1972 roku zakończono realizację innej

1 czerwca 1974 roku uroczystie otwarto, mieszczący dwie sale gimnastyczne, budynek Studium Wychowania Fizycznego (P-2) przy ulicy Józefa Chełmońskiego 16

Widok z najwyższej kondygnacji realizowanego budynku (C-6) z Gmachem Głównym Politechniki Wrocławskiej w tle, 1972 rok

W 1973 roku dokonano rozbiórki betonowego bunkra przy ulicy Zygmunta Janiszewskiego

Dom Studencki „Hades” po odbiorze w 1974 roku

ważnej inwestycji o charakterze socjalnym. Była nią stółka przy ulicy Grunwaldzkiej (T-5). Kolejny tego typu obiekt został otwarty 15 lutego 1977 roku przy ulicy Mariana Smoluchowskiego jako B-10.

W latach 1974-1979 roku powstał w rejonie ulic Edwarda Wittiga i Zygmunta Wróblewskiego zespół akademików, z których pierwszy – jedenastokondygnacyjny Dom Studencki „Hades” (T-15) – został oddany w 1974 roku. Kolejnymi były Tower (T-16, 1975 rok), Ikar (T-17, 1976 rok) oraz Dom Asystenta (T-18), który ukończono w 1977 roku. Najpóźniej zrealizowanym obiektem na Osiedlu Wittiga był Dom Studencki „Piaś” (T-19), który został oddany w 1979 roku. W 1979 roku zakończono także budowę siedmiokondygnacyjnego gmachu dla Instytutu Technologii Budowy Maszyn (B-9) przy ulicy Ignacego Łukasiewicza. Rok potem (1980) w pobliżu placu Grunwaldzkiego oddano do użytku jedenastokondygnacyjny gmach Instytutu Budownictwa Politechniki Wrocławskiej (C-7).

Pamięć o absolwentach

W związku z obchodzonymi w 1975 roku uroczystościami 30-lecia Politechniki Wrocławskiej poruszono ważną kwestię utrzymywania stałych kontaktów z absolwentami uczelni oraz konieczności powołania stosownego stowarzyszenia, którego zadaniem byłoby utrzymywanie więzi z byłymi studentami Politechniki. W styczniu 1976 roku powołano Stowarzyszenie Absolwentów Politechniki Wrocławskiej.

We wrześniu 1976 roku wprowadzono głębokie zmiany strukturalne w organizacji instytutów Politechniki. 1 października 1976 roku w strukturze instytutów pojawiły się zespoły badawcze, które zastąpiły zakłady – jednostki stanowiące dotychczas podstawę instytutowego schematu organizacyjnego. Od 1 października 1976 roku podstawowymi elementami struktury

Okolicznościowy medal 30-lecia Politechniki Wrocławskiej ustanowiono w kwietniu 1975 roku

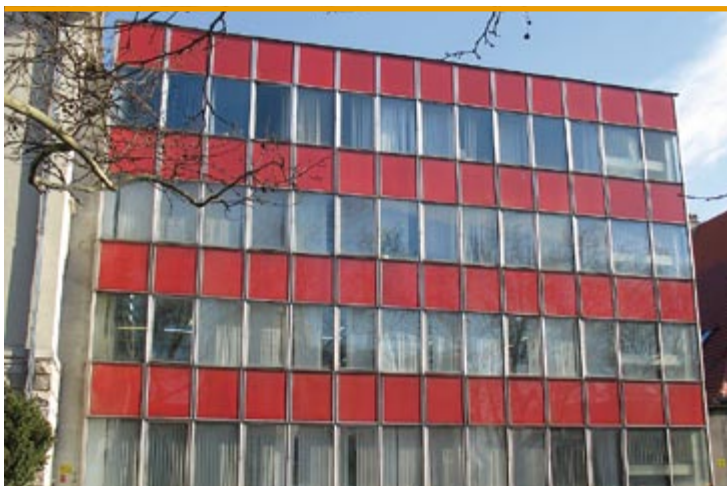

Obchodom 30-lecia PWr towarzyszył okolicznościowy plakat, 1975 rok

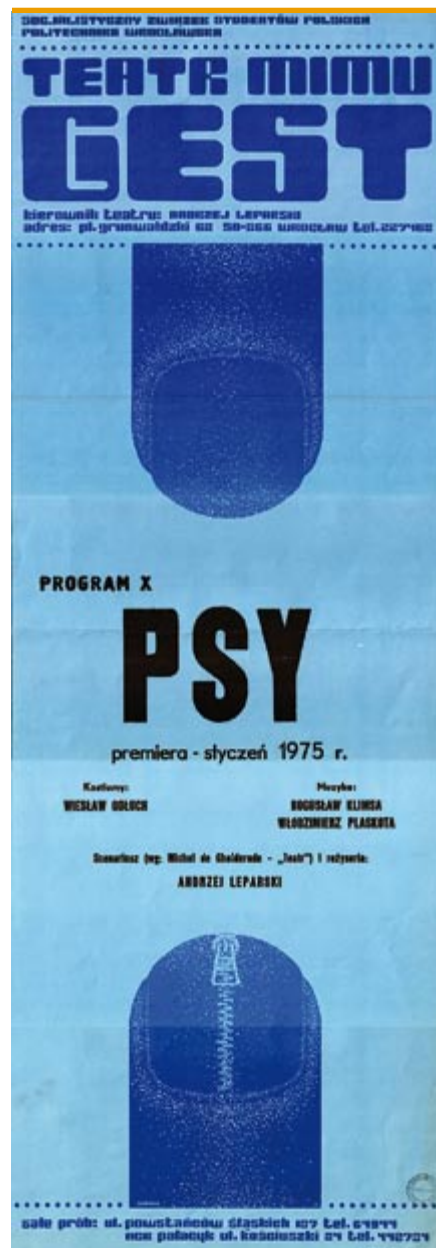
10 kwietnia 1976 roku w auli Politechniki Wrocławskiej odbyła się uroczystość nadania godności doktora honoris causa profesorowi Włodzimierzowi Trzebiatowskiemu

Zachowana aż do 2008 roku kolorystyka elewacji wzniesionego w 1975 roku budynku (A-10) całkowicie odbiegała od estetyki historycznych gmachów kampusu głównego

Uroczystość inauguracji roku akademickiego 1979/1980, 1 października 1979 roku

Plakat informujący o premierze programu Psy w wykonaniu studenckiego Teatru Mimu „Gest”, 1975 rok

Obchody 35-lecia Politechniki Wrocławskiej także zostały upamiętnione wydaniem medalu okolicznościowego

instytutów stały się zatem: zespoły badawcze („jednostki powołane do rozwiązania określonego tematu badawczego”), zespoły dydaktyczne („jednostki powołane do przygotowania, realizacji i kontroli procesu dydaktycznego w obrębie określonych dyscyplin”), laboratoria instytutowe (komórki organizacyjne, które „skupiają aparaturę naukową i dydaktyczną niezbędną do realizacji procesu badawczego i dydaktycznego”) oraz seminaria naukowe (powołane do „inicjowania, organizowania i prowadzenia działalności zmierzającej do rozwoju określonej dyscypliny nauki lub metodologii”).

W latach 1971-1979, w okresie dynamicznego zwiększenia zatrudnienia, liczba pracowników Politechniki Wrocławskiej wzrosła z 4117 w 1971 roku do 7437 w 1979 roku. Nauczyciele akademicy wraz z pracownikami naukowo-badawczymi stanowili w 1979 roku grupę 2440 osób (1295 w 1971 roku), w której znajdowało się 25 profesorów zwyczajnych, 76 profesorów nadzwyczajnych, 86 docentów legitymujących się habilitacją oraz 146 docentów bez habilitacji. Stanowisko adiunkta zajmowały 1163 osoby. W 1979 roku studiowało na Politechnice Wrocławskiej ogółem 10 930 osób (w tym w filiach 1750).

Zespoły laboratoryjne

Pod koniec lat 70. XX wieku rozpoczęto przygotowania do urzeczywistnienia idei wielkich zespołów laboratoryjnych, mających zapewnić uczynom prowadzenie prac badawczych i dydaktyki z zastosowaniem metod kom-

puterowych. W kwietniu 1980 roku w fazie realizacji były powiązane z odpowiednimi instytutami: Laboratorium Wspomaganego Komputerowo Projektowania Budowlanego, Laboratorium Komputerowo Projektowania i Symulacji Systemów, Laboratorium Wspomaganego Komputerowo Projektowania w Chemii oraz Laboratorium Wspomaganego Komputerowo Projektowania w Mechanice. Tworzono także Laboratorium Komputerowo Wspomaganego Projektowania, Organizacji Produkcji i Systemów Zarządzania. W stadium przygotowań znajdował się Zespół Laboratoriów Biologii i Biochemii oraz Zespół Laboratoriów Termodynamiki i Mechaniki Płynów.

Solidarność na Politechnice

31 sierpnia 1980 roku w Stoczni Gdańskiej Lech Wałęsa podpisał w imieniu Międzyzakładowego Komitetu Strajkowego porozumienie z komisją rządową. Oznaczało to zgodę na realizację 21 postulatów zgłoszonych przez strajkujących. Listę tę otwierało żądanie utworzenia niezależnych samorządnych związków zawodowych. We wrześniu 1980 roku we wszystkich jednostkach organizacyjnych Politechniki Wrocławskiej przeprowadzono referendum. Społeczność akademicka zdecydowanie opowiedziała się za niezależnym związkiem. Wśród 5233 osób biorących udział w głosowaniu (na 7012 zatrudnionych) aż 96,9% deklarowała chęć wstąpienia do nowej organizacji związkowej. Komisja Zakładowa Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność” rozpoczęła działalność 13 grudnia 1980 roku.

W październiku 1980 roku profesor Tadeusz Porębski złożył rezygnację ze stanowiska rektora Politechniki Wrocławskiej. 27 listopada 1980 roku odbyło się głosowanie wyborcze poszerzonego senatu, w wyniku którego wyłoniono nowego rektora – profesora Bogusława Kędzię, który sprawował tę funkcję od 1 grudnia 1980 roku do 31 sierpnia 1981 roku.

W cieniu wyborów znalazły się obchody 35-lecia Politechniki Wrocławskiej, których centralnym punktem była zorganizowana 15 listopada 1980 roku uroczystość w auli uczelni. Po jej zakończeniu w holu Gmachu Głównego odsłonięto tablicę honorową upamiętniającą doktorów honoris causa Politechniki Wrocławskiej.

Niespokojny 1981 rok

Pierwsze posiedzenie senatu pod przewodnictwem profesora Bogusława Kędzi, które odbyło się 15 grudnia 1980 roku, poprzedziła wypowiedź prezentująca zamierzenia nowego rektora: „Działamy w sytuacji procesu odnowy, w którym w warunkach naszej uczelni będą szczególnie odgrywały rolę dwie tendencje: rozlicznio- wa z jednej strony, a reformatorska z drugiej [...]. Istnieje wyraźna potrzeba wprowadzenia głębokiej samorządności i demokratyzacji oraz zmiany form pracy w różnych jednostkach uczelni z daleko idącą decentralizacją uprawnień i odpowiedzialności za działalność uczelni”. Skomplikowana sytuacja polityczna, która zauważalnie wpływała również na sytuację wewnętrzną uczelni, przejawiała się na posiedzeniu senatu, które odbyło się na początku lutego 1981 roku. Przed rozpoczęciem obrad profesor Bogusław Kędzia skierował do senatu prośbę o dymisję. Decyzja ta była wynikiem sporu rektora Politechniki Wrocławskiej z działaczami NSZZ „Solidar-

Spotkanie sympatyków „Solidarności” z Politechniki Wrocławskiej z prezydium Międzyzakładowego Komitetu Założycielskiego niezależnego związku, 10 października 1980 roku

Rok 1981 należał do niespokojnych. Aula często zapelniała się młodzieżą walczącą o prawo do niezależnej organizacji, luty 1981 roku

Od 16 do 19 lutego 1981 roku trwał na Politechnice Wrocławskiej strajk solidarnościowy z protestującymi studentami łódzkich uczelni

ność". Rezygnację złożyli także prorektorzy. Po burzliwej dyskusji senat wyraził zdecydowaną większością głosów wotum zaufania dla kierownictwa uczelni.

W marcu 1981 roku senat w liście wystosowanym do premiera Wojciecha Jaruzelskiego i do Sejmu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej ustosunkował się do wydarzeń w Polsce: „Senat Politechniki Wrocławskiej, wstrząśnięty dramatyczną sytuacją w kraju, wyraża swe najgłębsze zaniepokojenie narastającymi objawami zagrożenia procesu przemian, zapoczątkowanego w sierpniu zeszłego roku. [...] Sposób reagowania i postępowania części władz stał się przyczyną gwałtownego wzrostu napięcia społecznego, grożącego katastrofą narodową”. 30 marca 1981 roku rektor ogłosił procedurę działania uczelni w czasie spodziewanego strajku generalnego.

W maju 1981 roku Senat Politechniki Wrocławskiej zaaprobował ordynację wyborczą do władz i senatu uczelni. 17 czerwca 1981 roku wyłoniono nowego rektora Politechniki Wrocławskiej. Został nim – na lata 1981-1984 – profesor Tadeusz Zipser.

W latach 1970-1981 organizacje zrzeszające studentów odgrywały w życiu wyższych uczelni rolę wyznaczoną im przez władze. Pod koniec marca 1973 roku powołano Socjalistyczny Związek Studentów Polskich (SZSP), a w kwietniu tego roku ukonstytuowała się jego Rada Uczelniana na Politechnice Wrocławskiej. W 1979 roku SZSP zrzeszał 6330 członków. Po wprowadzeniu stanu wojennego organizację zlikwidowano w 1982 roku. W 1977 roku powstał Międzyuczelniany Klub Sportowy AZS Politechnika, którego zawodnicy sekcji szermierki odnosili spektakularne sukcesy w latach 70. i 80. Alter-

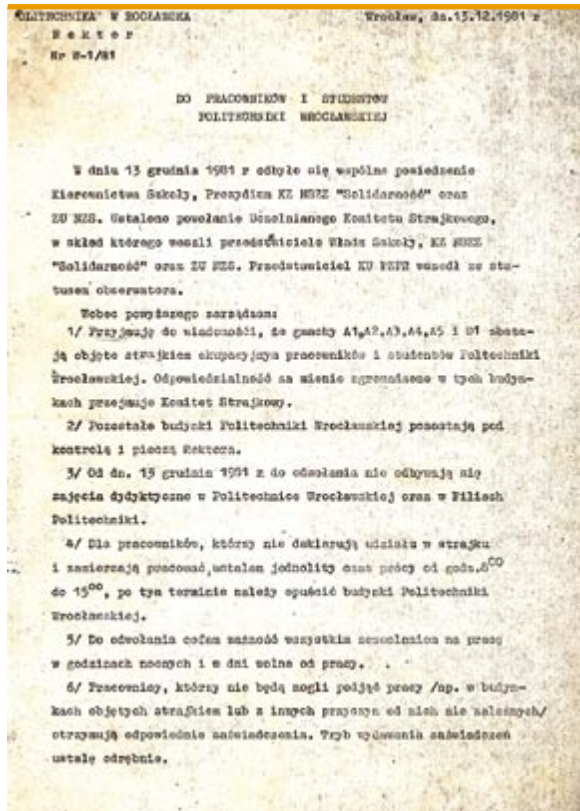
Wybór profesora Tadeusza Zipsera na rektora Politechniki Wrocławskiej z wielką radością przyjęli studenci, 23 czerwca 1981 roku

Uroczystość inauguracji roku akademickiego 1981/1982. W głębi rektor Tadeusz Zipser, a na pierwszym planie prorektorzy: Andrzej Wiszniewski (z lewej), Otton Dąbrowski i Daniel Bem, 2 października 1981 roku

Na uroczystości inauguracji roku akademickiego 1981/1982 po raz pierwszy w dziejach Politechniki Wrocławskiej wśród zaproszonych gości znaleźli się również duchowni, 2 października 1981 roku

W dniu wprowadzenia stanu wojennego proklamowano na Politechnice Wrocławskiej strajk okupacyjny, 13 grudnia 1981 roku

natywą dla oficjalnie działających organizacji studenckich był na przełomie lat 70. i 80. niezależny ruch studencki. W 1977 roku zawiązał się wrocławski Studencki Komitet Solidarności (SKS). Organizacja ta, zwalczana przez władze, stała się prędko wyrazicielem opinii środowiska studenckiego. Po wydarzeniach sierpnia 1980 roku Studencki Komitet Solidarności zaprzestał działalności. 17 lutego 1981 roku zarejestrowano Niezależne Zrzeszenie Studentów, do którego w tym czasie na Politechnice Wrocławskiej należało około 2,5 tysiąca słuchaczy. Po wprowadzeniu stanu wojennego Niezależne Zrzeszenie Studentów zostało zawieszona, a 5 stycznia 1982 roku rozwiązane.

W pierwszych dniach sprawowania urzędu rektor Tadeusz Zipser podjął decyzję o wprowadzeniu zmian strukturalnych na Politechnice Wrocławskiej. Od 1 września 1981 roku przestały istnieć – wprowadzone w 1976 roku – instytutowe seminaria naukowe, a do 28 lutego

Uroczysta inauguracja roku akademickiego 1982/1983, pierwsza w kadencji rektora Wacława Kasprzaka, 1 października 1982 roku

1982 roku dopuszczono możliwość utrzymania instytucyjnych zespołów badawczych oraz laboratoriów.

Nauczanie w stanie wojennym

Trudna sytuacja gospodarcza skłoniła władze Politechniki Wrocławskiej do powołania w październiku 1981 roku sztabu antykrzysowego. Jego zadaniem miało być przygotowanie rozwiązań umożliwiających funkcjonowanie uczelni w zimie przy braku opału oraz energii cieplnej i elektrycznej. W listopadzie 1981 roku Senat Politechniki Wrocławskiej żywo zareagował na konflikt w Radomiu, gdzie władze mianowały bez wymaganych procedur rektora Wyższej Szkoły Inżynierskiej. 9 grudnia 1981 roku, w obliczu bardzo poważnej sytuacji społecznej w Polsce, odbyło się nadzwyczajne posiedzenie senatu. Podjęto dwie uchwały. W pierwszej, okazującej brak zaufania do działań rządu, upoważniono Konferencję Rektorów Polskich do podejmowania w imieniu społeczności akademickiej decyzji rozstrzygających konflikty w szkołach wyższych. W drugiej – przy Wydziale Inżynierii Sanitarnej powołano Studium Przygotowawcze dla byłych słuchaczy Szkoły Pożarnictwa w Warszawie. Uchwała ta była wyrazem dezaproba-

Profesor Jerzy Schroeder został mianowany na rektora Politechniki Wrocławskiej 6 stycznia 1982 roku

ty wobec przeprowadzonej 2 grudnia 1981 roku pacyfikacji strajku studentów i w wyniku tego zamknięcia Wyższej Oficerskiej Szkoły Pożarniczej w Warszawie. 9 grudnia rozesłano zaproszenia na kolejną sesję senatu, która miała się odbyć 17 grudnia. W nocy z 12 na 13 grudnia 1981 roku wprowadzono w Polsce stan wojenny.

13 grudnia 1981 roku ukonstytuował się na Politechnice Wrocławskiej Uczelniany Komitet Strajkowy. Tego dnia w godzinach popołudniowych proklamowano strajk okupacyjny. 14 grudnia 1981 roku powołano komendantów budynków odpowiedzialnych za zabezpieczenie obiektów. 15 grudnia grupa specjalna Zmotoryzowanych Oddziałów Milicji Obywatelskiej (ZOMO) sforsowała bramę boczną od strony ulicy Mariana Smo-

luchowskiego i weszła do budynku A-1. Stosując „środki przymusu bezpośredniego”, spacyfikowano strajk. 29 grudnia 1981 roku profesor Tadeusz Zipser, uczestnik strajku na politechnice, został odwołany ze stanowiska rektora Politechniki Wrocławskiej.

6 stycznia 1982 roku rektorem Politechniki Wrocławskiej został profesor Jerzy Schroeder, funkcję tę miał pełnić do 31 sierpnia 1982 roku. Pierwsze zarządzenia podpisane przez profesora Jerzego Schroedera normowały życie uczelni, zdeorganizowane wprowadzeniem stanu wojennego. Kolejne, z 12 stycznia 1982 roku, dotyczyło wznowienia zajęć dydaktycznych. Miały się one rozpocząć 20 stycznia 1982 roku. „Realizacja procesu dydaktyczno-wychowawczego w Szkole w okresie stanu wojennego musi charakteryzować się wzmoczoną dyscypliną studiów, intensyfikacją nauczania i ścisłym przestrzeganiem regulaminu studiów” – informowano w zarządzeniu. Odwołanie z funkcji rektora przyszło do profesora Jerzego Schroedera miesiąc przed terminem określonym nominacją. Ministerialne pismo stwierdzało zakończenie sprawowania funkcji rektorskiej już 31 lipca. Stanowisko rektora Politechniki Wrocławskiej objął 1 sierpnia 1982 roku profesor Waclaw Kasprzak i sprawował je do 31 sierpnia 1984 roku.

Nowy statut uczelni

W połowie września 1982 roku rektor Waclaw Kasprzak określił najważniejsze zadania kierownictwa uczelni na nadchodzący rok akademicki. Było nim wdrożenie uchwalonej w maju 1982 roku nowej ustawy o szkolnictwie wyższym. A zatem: podporządkowanie jednoosobowych organów zarządzających i administracji uczelni postanowieniom ciał kolegialnych oraz decentralizacja zarządzania. W październiku 1982 roku senat przyjął, że podstawowymi jednostkami struktury Politechniki Wrocławskiej będą wydziały i instytuty. Powyższe kwestie miały być uregulowane statutowo. Podstawowym zadaniem senatu było zatem opracowanie statutu Politechniki Wrocławskiej. Na posiedzeniu senatu 14 lipca 1983 roku udało się zatwierdzić ostateczną treść statutu Politechniki Wrocławskiej. Zaczął on obowiązywać od 1 stycznia 1984 roku. Był to w dziejach wrocławskiej uczelni pierwszy dokument określający w tej formie jej ustrój (wcześniej strukturę uczelni określały regulaminy wewnętrzne ustalane przez rektora).

Przedstawiony we wrześniu 1983 roku przez rektora projekt założeń modernizacji procesu dydaktycznego Politechniki Wrocławskiej zakładał – w sensie ogólnym – położenie nacisku na samodzielną pracę studentów. W kwestiach szczegółowych propozycje zakładały przyjęcie w programach większego obciążenia dydaktycznego z zakresu przedmiotów podstawowych (matematyki, fizyki, chemii i biologii) oraz wprowadzenia nowej siatki godzin, pozwalającej łączyć tradycyjne przedmioty w grupy. Nowy tryb miał być wprowadzany sukcesywnie już w roku akademickim 1983/1984 na czwartym i piątym roku studiów.

22 lipca 1983 roku stan wojenny w Polsce został zniesiony. W 1984 roku można było zatem przeprowadzić na Politechnice Wrocławskiej wybory rektorskie według ordynacji, zakładającej demokratyczne wyłonienie rektora w systemie elektorskim. 8 maja 1984 roku odbyło się zebranie wyborcze, w wyniku którego rektorem Politechniki Wrocławskiej na lata 1984-1987 został profesor Jan Kmita. Pełnił on funkcję rektorską do 1990 roku, po ponownym wyborze w 1987 roku.

Święto Politechniki Wrocławskiej

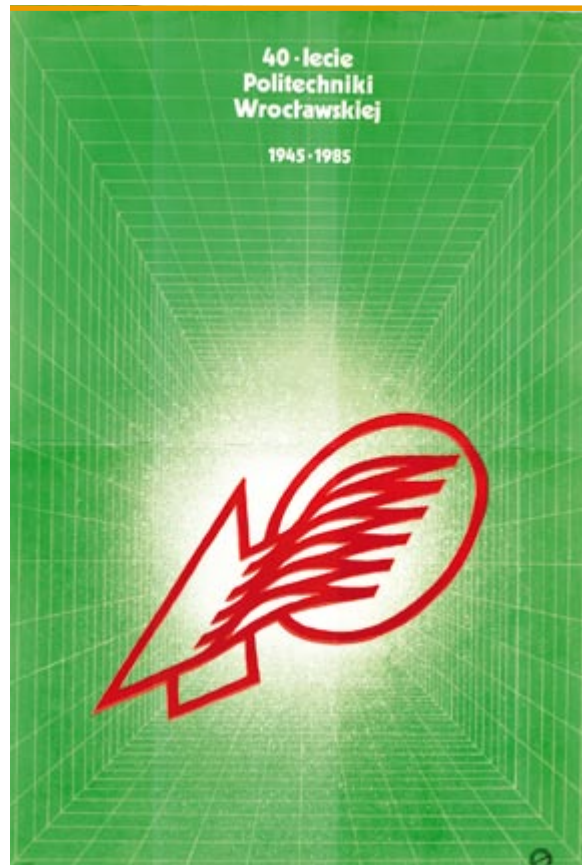
We wrześniu 1984 roku, na pierwszym posiedzeniu senatu nowej kadencji, Jan Kmita podkreślił, że wyznacznikiem

Rektor Jan Kmita otwiera uroczystość rozpoczęcia roku akademickiego 1984/1985, pierwszego w swojej kadencji

kiem sprawowania władzy w czasie jego kadencji będzie współpraca i wzajemne współdziałanie senatu z rektorem i prorektorami. Również we wrześniu tego roku postanowiono, że corocznie w rocznicę wykładu profesora Kazimierza Idaszewskiego będzie obchodzone Święto Politechniki Wrocławskiej. Pierwsze jego obchody miały miejsce 15 listopada 1984 roku.

W latach 80., ze względu na głęboki kryzys gospodarczy, właściwie nie realizowano poważniejszych inwestycji budowlanych poprawiających sytuację lokalową uczelni. Jedynie dwa obiekty o przeznaczeniu socjalnym można uznać za przedsięwzięcia większego formatu: w 1980 roku zakończono budowę pięciokondygnacyjnego domu mieszkalnego przy ulicy Łaciarskiej (K-10), a także zrealizowano budynek przedszkola przy ulicy

Obchody 40-lecia Politechniki Wrocławskiej przebiegały wyjątkowo uroczysto. Opracowano logo roku jubileuszowego – tu zaprezentowane na plakacie

Pamiątkowy medal wydany z okazji 40-lecia Politechniki Wrocławskiej, 1985 rok

W głównej uroczystości jubileuszu 40-lecia Politechniki Wrocławskiej wzięli udział wszyscy żyjący rektorzy: Bogusław Kędzia, Tadeusz Porębski, Jan Kmita, Zygmunt Szparkowski, Jerzy Schroeder oraz Tadeusz Zipser, 14 listopada 1985 roku

Uroczystość 60-lecia pracy i 80-lecia urodzin profesor Bogusławy Jeżowskiej-Trzebiatowskiej, doktor honoris causa Politechniki Wrocławskiej, 25 listopada 1988 roku

Tramwajowej (P-12). W 1981 roku oddano do użytku kilka skromnych obiektów o charakterze gospodarczym przy ulicy Sopotkiej. Inną realizacją był pawilon biurowy przy ulicy Cypriana Kamila Norwida (C-9) – od 1981 roku użytkowany przez Instytut Matematyki. W 1981 roku powstał przy ulicy Braci Gierzyńskich parterowy pawilon laboratoryjno-dydaktyczny (P-13), który ostatecznie przejął Instytut Konstrukcji i Eksploatacji Maszyn.

W 1985 roku działało na Politechnice Wrocławskiej ponad sto urzędzeń komputerowych. Główną część tego potencjału (60%) tworzyły maszyny Odra 1305 i EC-2032, zainstalowane w Ośrodku

Obliczeniowym. W połowie lat 80. planowano sukcesywne wyposażanie w mikrokomputery zainteresowanych (!) jednostek organizacyjnych oraz utworzenie ogólnodostępnych pracowni mikrokomputerowych. Zakładano, że Politechnika Wrocławska uruchomi w 1990 roku sieć komputerową obsługującą administrację centralną i księgowość. W następnym dziesięcioleciu planowano zorganizowanie środowiskowego centrum informacji naukowo-technicznej.

Arbitralnie przeprowadzona w lipcu 1985 roku nowelizacja ustawy o szkolnictwie wyższym wprowadziła rozwiązania, które należało uwzględnić w z trudem niedawno uchwalonych dokumentach wewnętrznych. Nowy statut Politechniki Wrocławskiej, uchwalony 17 marca 1986 roku, przyjęto dopiero w siódmym głosowaniu. Jednoosobowe organy uczelni uzyskały ponownie pozycję kierowniczą i stanowiącą. Senat i rady wydziałów sprowadzono do roli gremiów opiniotwórczych. Na rektora nałożono obowiązek współpracy w zarządzaniu z organizacjami politycznymi.

108 „wyróżniających”

W 1986 roku przeprowadzono ocenę pracowników Politechniki Wrocławskiej, którą zainicjowało zarządzenie ministra szkolnictwa wyższego. Oficjalnie ocena miała być elementem polityki kadrowej uzasadniającej proces awansowania i nagradzania pracowników. W styczniu 1987 roku omówiono wyniki przeprowadzonej akcji. Poddano jej na Politechnice Wrocławskiej 115 profesorów oraz 2 tysiące innych nauczycieli akademickich. W grupie profesorów tylko siedem osób oceniono na „dobrze”, pozostałych „wyróżniająco”. W trzech wypadkach komisje umieściły uwagi w rubryce dotyczącej postawy obywatelskiej.

Drugą kadencję rektorską profesora Jana Kmita (1987-1990) z pewnością charakteryzuje jego wypowiedź na posiedzeniu senatu w listopadzie 1987 roku: „Podział na dwa obozy, jaki istnieje w społeczeństwie, także uczelnianym, określa ten szczególnie klimat, w jakim mamy funkcjonować. Jednak zdrowy rozsądek i instynkt samozachowawczy nakazują przede wszystkim pracować, stawiać sobie i innym wysokie wymagania i sumiennie je realizować”.

Przełomowy czerwiec '89

22 września 1988 roku powołana przez rektora Komisja do spraw Uczczenia Siedemdziesięciolecia Odzyskania Niepodległości przez Polskę przedstawiła senatowi program obchodów święta, przypadającego na 11 listopada. Na ten dzień zaplanowano uroczyste posiedzenie se-

natu, na którym miała być podjęta uchwała o nadaniu imienia Politechnice Wrocławskiej. Patronem miał zostać Stefan Banach. Senat zdecydowanie odrzucił możliwość nadania uczelni imienia. Obchody niepodległościowe na Politechnice Wrocławskiej zwieńczyła, 11 listopada 1988 roku, uroczystość poświęcenia kamienia węgielnego pod budowę pomnika Orłąt Lwowskich na wrocławskim cmentarzu Świętej Rodziny. Pomnik ten został odsłonięty w 1991 roku.

27 kwietnia 1989 roku rektor Jan Kmita powitał wśród członków senatu przedstawiciela Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność”. 4 czerwca 1989 roku wraz z wyborami skończył się Polsce monopol władzy komunistycznej. Od 15 lutego 1990 roku oficjalnie przestali uczestniczyć w pracach Senatu Politechniki Wrocławskiej przedstawiciele rozwiązanej w styczniu 1990 roku Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej.

W lutym 1990 roku, zgodnie z obowiązującą ordynacją, rozpoczęto akcję wyborczą. W marcu wyłoniono kandydatów na stanowisko rektora Politechniki Wrocławskiej. Zgodę na kandydowanie wyrazili Andrzej Wiszniewski i Henryk Hawrylak. Jednak 26 kwietnia 1990 roku Sejm zatwierdził ustawę o przedłużeniu kadencji organów szkół wyższych oraz o zawieszeniu czynności wyborczych. Kadencję Jana Kmitę przedłużono do 30 listopada 1990 roku.

Centrum Steinhausa

1 października 1990 roku Wydział Inżynierii Sanitarnej przyjął nazwę Wydziału Inżynierii Środowiska. W tym samym dniu Wydział Budownictwa Lądowego został przemianowany na Wydział Budownictwa Lądowego i Wodnego. 10 października 1990 roku powołano przy Politechnice Wrocławskiej Centrum im. Hugona Steinhausa – jako ośrodek badań nad zastosowaniem metod stochastycznych w nauce i technice.

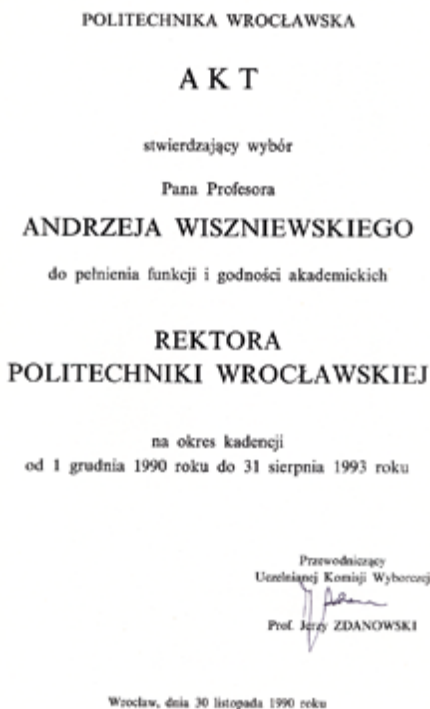
W 1990 roku Politechnika Wrocławska zatrudniała 5211 osób, w tym 1929 pracowników związanych z dydaktyką, 1514 pracowników naukowo-technicznych i in-

Wmurowanie aktu erekcyjnego pomnika Orłąt Lwowskich na wrocławskim cmentarzu Świętej Rodziny, 11 listopada 1988 roku

Rok akademicki 1990/1991 rozpoczęto w sytuacji szczególnej – w okresie przedłużonej o trzy miesiące kadencji władz uczelni, 1 października 1990

Dopiero 1 grudnia 1990 roku profesor Andrzej Wiszniewski mógł objąć urząd rektora Politechniki Wrocławskiej

żynierijno-technicznych oraz 1768 pracowników reprezentujących służby biblioteczne i obsługę. W grupie nauczycieli akademickich było 39 profesorów zwyczajnych, 117 profesorów nadzwyczajnych oraz 192 docentów (w tym 109 ze stopniem doktora habilitowanego). Zatrudniano 995 adiunktów. Na wszystkich wydziałach (łącznie z filiami) studiowało 7459 osób.

W 1982 roku reaktywowano Zrzeszenie Studentów Polskich. W 1989 roku organizacja ta liczyła na Politechnice Wrocławskiej ponad 800 członków. W latach 80. pewną rolę na terenie Politechniki odgrywał także, powstały w 1976 roku, Związek Socjalistycznej Młodzieży Polskiej. Organizacja ta zrzeszała w 1989 roku 446 osób. W 1989 roku Międzyuczelniany Klub Sportowy AZS Politechnika wykazał 2031 członków. U schyłku lat 80., liczące na Politechnice Wrocławskiej kilkudziesięciu członków, Niezależne Zrzeszenie Studentów odrodziło się organizacyjnie, a 22 września 1989 roku zostało ponownie zalegalizowane. Początku lat 80. XX wieku sięga natomiast idea samorządu studenckiego, ale odolne próby jego rzeczywistego utworzenia nie dochodziły do skutku. Ostatnią, przed przełomem politycznym w 1989 roku, taką próbę podjęto w kwietniu 1987 roku. Inicjatywa ta podzieliła jednak los wcześniejszych działań. III

Droga do nowoczesności

Pierwsze posiedzenie senatu kadencji 1990–1993 odbyło się 13 grudnia 1990 roku. Wtedy też profesor Andrzej Wiszniewski otrzymał akt stwierdzający wybór na stanowisko rektora na okres od 1 grudnia 1990 roku do 31 sierpnia 1993 roku.

Inauguracja roku akademickiego 1991/1992: rektor Andrzej Wiszniewski oraz prorektorzy Tadeusz Luty i Romuald Nowicki, 2 października 1991 roku

Uczelniane Kolegium Elektorów 25 marca 1993 roku ponownie wybrało profesora Andrzeja Wiszniewskiego na stanowisko rektora Politechniki Wrocławskiej, na kolejną kadencję obejmującą lata 1993-1996.

W marcu 1991 roku senat zatwierdził pierwszy regulamin Samorządu Studenckiego. Przyjęto również informację o przygotowaniach do upamiętnienia pięćdziesiątej rocznicy mordu na profesorach lwowskich. Planowano uczczenie, przypadające 4 lipca 1991 roku, rocznicy, odsłonięciem tablicy pamiątkowej poświęconej zamordowanym w 1941 roku profesorom Politechniki Lwowskiej. Tablica do dziś zdobi podcienia gmachu D-1.

Znowu wydziały

W marcu 1991 roku nastąpiła likwidacja Studium Wojskowego. W zajmowanym dotychczas przez studium ośrodku powstała wydzialna jednostka organizacyjna pod nazwą „Zespół obiektów przy ulicy Długiej 61”. Początkowo planowano, by ośrodek stał się siedzibą Wydziału Górniczego, który wtedy mieścił się w gmachu Naczelnej Organizacji Technicznej przy ulicy Józefa Piłsudskiego. Koncepcja ta spotkała się z protestem zainteresowanych i ostatecznie w październiku

1992 roku Wydział Górniczy przeprowadził się do budynku przy placu Teatralnym (K-3).

20 czerwca 1991 roku senat uchwalił nowy statut Politechniki Wrocławskiej. Dokumentem tym przywrócono dawną strukturę uczelni z wydziałami jako podstawowymi jednostkami organizacyjnymi. Instytuty stały się, po ponad dwudziestu latach, komórkami organizacyjnymi stanowiącymi, obok katedr i zakładów, strukturę organizacyjną wydziału. We wrześniu 1992 roku zniesiono pion, stanowiące od 1969 roku podstawę struktury administracji Politechniki. Funkcje zlikwidowanych komórek przejęły jednostki organizacyjne podległe prorektorom oraz dyrektorowi administracyjnemu. W grudniu 1992 roku powołano pierwszą katedrę od czasu przeprowadzonej w 1968 roku reorganizacji struktury Politechniki Wrocławskiej. Była to – uruchomiona 1 stycznia 1993 roku na Wydziale Architektury – Katedra Planowania Przestrzennego, którą kierował profesor Tadeusz Zipser.

„Pryzmat” zamiast „Sigmę”

Od 4 października 1991 roku zaczął ukazywać się nowy periodyk Politechniki Wrocławskiej – „Pryzmat”. Czasopismo zastąpiło zlikwidowaną w 1990 roku „Sigmę” – magazyn Politechniki Wrocławskiej.

26 listopada 1992 roku senat powołał Fundację Rozwoju Politechniki Wrocławskiej, która miała wspierać działalność oraz upowszechniać osiągnięcia wrocławskiej uczelni technicznej. W październiku 1993 roku powołano Centrum Kształcenia Ustawicznego. Celem centrum była koordynacja oferty dydaktycznej dla słuchaczy spoza Politechniki Wrocławskiej. W tym czasie opublikowano również sprawozdanie z działalności uczelni za 1992

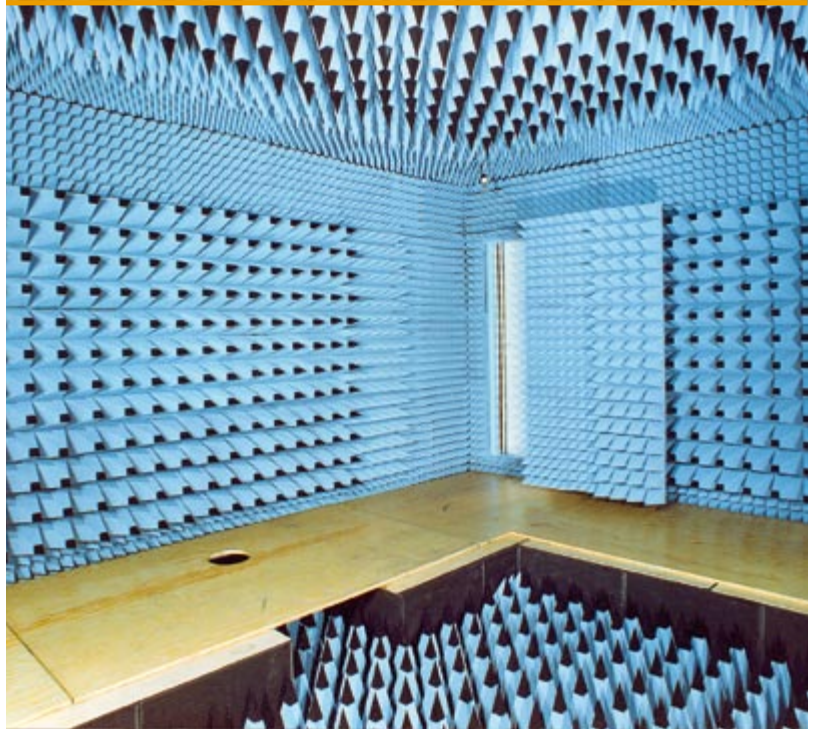
Inauguracja roku akademickiego 1994/1995 odbyła się Sali Wielkiej wrocławskiego ratusza. Przemawia rektor Politechniki Wrocławskiej Andrzej Wiszniewski, 3 października 1994 roku

Marek Burak
Zdjęcia:
Krzysztof Mazur,
Krzysztof
Dackiewicz

rok. Wynikało z niego, że w 1992 roku liczba studiujących przekroczyła granicę 10 tysięcy słuchaczy, której od kilkunastu lat – z różnych przyczyn – nie udawało się pokonać. W 1992 roku wykazano 10 662 studiujących (w tym na studiach dziennych 9695). W porównaniu z rokiem poprzednim (1991) liczba studentów wzrosła o 2325 osób.

W styczniu 1994 roku senat zaaprobował projekt utworzenia Oficyny Wydawniczej Politechniki Wrocławskiej. Nowa jednostka organizacyjna powstała w kwietniu 1994 roku z połączenia dotychczas niezależnych: Zakładu Graficznego oraz Wydawnictwa Politechniki Wrocławskiej. 22-25 lutego 1995 roku odbyły się zorganizowane w Gmachu Głównym pierwsze Wrocławskie Targi Książki Naukowej.

Elektromagnetyczna komora bezechowa została uruchomiona w 1992 roku na najwyższym piętrze budynku C-5

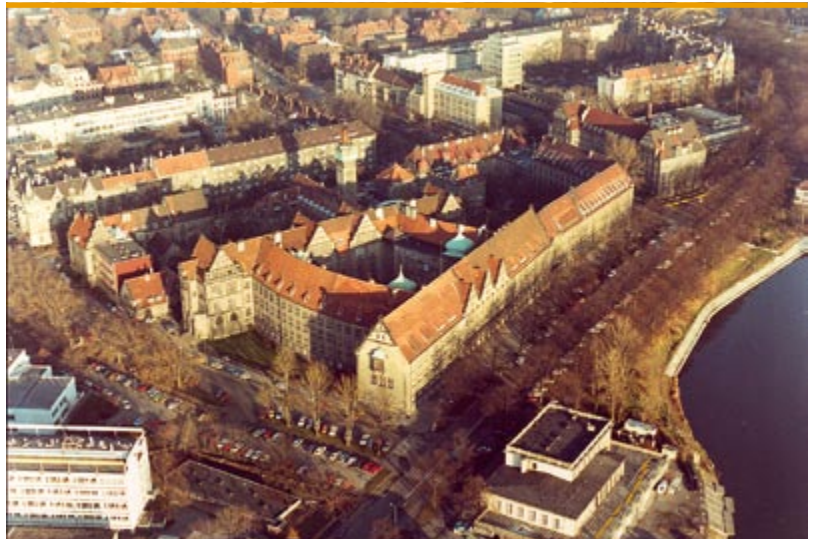
W czerwcu 1995 roku ustanowiono *Medal Politechniki Wrocławskiej*, przyznawany wybitnie zasłużonym dla uczelni

Nowe centra na Politechnice Wrocławskiej

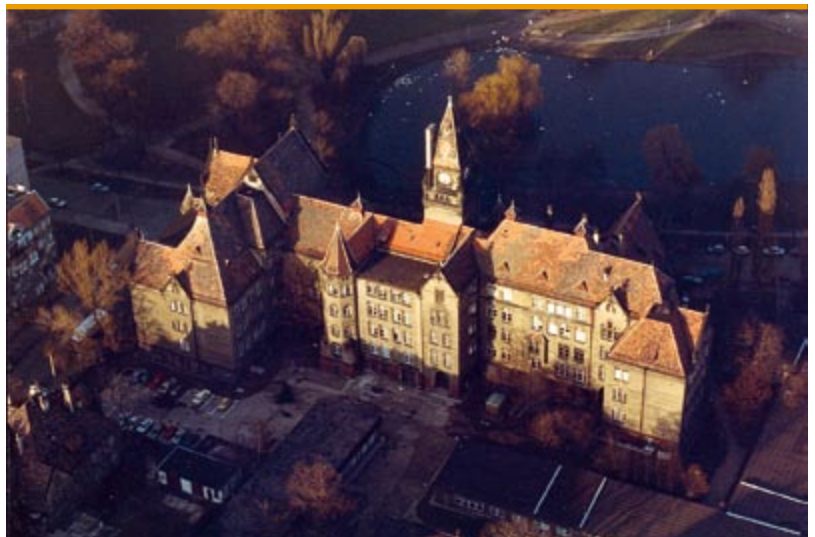
W listopadzie 1994 roku na forum senatu przyjęto wniosek o powołanie Wrocławskiego Centrum Sieciowo-Superkomputerowego, którego zadaniem miała być organizacja, rozwój sieci i utrzymanie jej w ruchu, a także udostępnianie usług komputerowych i szkolenie w zakresie korzystania z superkomputerów. W lipcu 1995 roku senat przyjął regulamin Wrocławskiego Centrum Transferu Technologii – jednostki pomocniczej Politechniki Wrocławskiej, mającej na celu przekazywanie nowoczesnej techniki i metod wytwarzania do praktyki przemysłowej.

22 czerwca 1995 roku, w roku pięćdziesięciolecia uczelni, ustanowiono *Medal Politechniki Wrocławskiej*. Jest on przyznawany zasłużonym pracownikom Politechniki Wrocławskiej, a także tym, którzy wybitnie przyczynili się do rozwoju wrocławskiej uczelni. Jako pierwsi szaczone odznaczenie Politechniki Wrocławskiej otrzymali profesor Henryk Hawrylak, profesor Jan Kmita oraz profesor John W. Shumaker – prezydent University of Louisville (Kentucky) w Stanach Zjednoczonych.

Kryzys gospodarczy i finansowy trapiący Polskę w pierwszej połowie lat dziewięćdziesiątych XX wieku nie pozwał na realizację ambitnych zamierzeń budowlanych. Wśród takich przedsięwzięć Politechniki, zakończonych w latach 1990-1996, korzystnie się wyróżniała – oddana do użytku w 1990 roku – siedziba Instytutu Telekomunikacji, Teleinformatyki i Akustyki (C-5, ulica Zygmunta Janiszewskiego). W 1990 roku oddano także kolejne obiekty Politechniki przy ulicy Józefa Chełmońskiego 12. W tym okresie zrealizowano również partetrowe obiekty zabudowy ośrodka przy ulicy Braci Gierzyńskich. W 1996 roku przy ulicy Długiej nastąpił odbiór pawilonu M-8, który został przekazany Instytutowi Technologii Elektronowej.

Główny kampus Politechniki Wrocławskiej widziany z lotu ptaka, grudzień 1994 roku

Południowa elewacja budynku Wydziału Architektury Politechniki Wrocławskiej przy ulicy Bolesława Prusa, grudzień 1994 roku

Senior Senatu Politechniki Wrocławskiej profesor Henryk Hawrylak w czasie uroczystości inauguracyjnej wręczył rektorowi Andrzejowi Mulakowi oznaki władzy rektorskiej, 1 października 1996 roku

Gmach Główny Politechniki Wrocławskiej od strony ulicy Cypriana Kamila Norwida, 1995 rok; po lewej starsza część, wzniesiona w latach 1905-1910, z portalem cesarskim; po prawej nowszy fragment, zbudowany (wraz z łukowatymi skrzydłami bocznymi) w latach 1925-1928

Domy studenckie i Dom Asystenta Politechniki Wrocławskiej przy ulicy Edwarda Wittiga i ulicy Zygmunta Wróblewskiego, od lewej: Ikar (T-17), Dom Asystenta (T-18), Piast (T-19), Tower (T-16) i nieco dalej Hades (T-15), 1995 rok

Pierwszy Festiwal Nauki

W 1996 roku na Politechnice Wrocławskiej zatrudniano łącznie 4211 osób: 1834 pracowników naukowo-dydaktycznych i dydaktycznych, 50 – naukowych, 933 – naukowo-technicznych i inżynierjno-technicznych, 1394 – w służbach bibliotecznych i w obsłudze. W grupie nauczycieli akademickich było 70 profesorów zwyczajnych, 58 tytułarnych profesorów nadzwyczajnych, 145 osób zajmowało stanowisko profesora nadzwyczajnego, a 17 – docenta. Zatrudniano 1009 adiunktów oraz 314 asystentów i stażystów. Liczba studentów na wszystkich wydziałach (łącznie z filiami) osiągnęła wielkość 17 278 osób.

15 marca 1996 roku Uczelniane Kolegium Elektorów dokonało wyboru rektora Politechniki Wrocławskiej na lata 1996-1999. Został nim profesor Andrzej Mulak, który pełnił tę funkcję również przez kolejną kadencję – w latach 1999-2002.

W lipcu 1997 roku rektor i administracja Politechniki Wrocławskiej przeżyli największą do tej pory próbę sprawności działania. 13 lipca 1997 roku fala powodziona dotknęła okolic Politechniki. „Powrót do normalności” nastąpił, szczęśliwie bez wielkich strat, 24 lipca.

Pod koniec 1997 roku w „Pryzmacie” ukazał się krótki artykuł, w którym zapowiedziano – dziś już bardzo związany z działalnością Politechniki Wrocławskiej – pierwszy Festiwal Nauki. Odbył się on w dniach 25-27 września 1997 roku, z programem obejmującym blisko 150 różnego typu imprez.

W maju 1998 roku senat wyraził zgodę na powołanie Centrum Materiałów Zaawansowanych i Nanotechnologii – jednostki organizacyjnej Politechniki Wrocławskiej, spełniającej zadanie konsolidacji grup badawczych wokół badań materiałów zaawansowanych i nanotechnologii. Centrum miało stać się zapleczem badawczym dla przemysłu oraz zalążkiem studiów interdyscyplinarnych.

15 lutego 1999 roku wprowadzono nowy regulamin organizacyjny Politechniki Wrocławskiej, który ugruntował jednolity schemat organizacyjny z wydziałami jako podstawowymi jednostkami organizacyjnymi uczelni oraz instytutami, katedrami, a także zakładami, tworzącymi wydziałową strukturę (zniesiono ostatecznie instytuty o charakterze międzywydziałowym). Regulamin organizacyjny Politechniki Wrocławskiej uporządkował również kwestie zarządzania administracją, tworząc solidne podwaliny dla dzisiejszej struktury uczelni.

W lutym 1999 roku Senat Politechniki Wrocławskiej zatwierdził dokument wypracowany na Konferencji Rektorów Polskich Uczelni Technicznych, która odbyła się w Gdyni pod koniec stycznia 1999 roku. Tak zwane Porozumienie Gdyńskie ustanawiało zasady systemu punktowego dla wszystkich studiów dziennych. Autoryzacji wprowadzanie systemu zakładał, że do zapisania się na kolejny semestr student powinien wykazać się uzyskaniem odpowiedniej liczby punktów i spełnieniem koniecznych wymagań programowych.

Dwanaście wydziałów

W grudniu 1999 roku senat zdecydował o utworzeniu Studium Nauk Humanistycznych Politechniki Wrocławskiej. W marcu 2001 roku rozpoczęto dyskusję nad przekształceniem Instytutu Techniki Mikrosystemów w osobny wydział. Ostatecznie Wydział Elektroniki Mikrosystemów i Fotoniki, dwunasty na Politechnice Wrocławskiej, został uruchomiony 1 stycznia 2002 roku.

W kwietniu 2001 roku przy Politechnice zostało powołane Centrum Biomonitoringu, Biotechnologii i Ochrony Ekosystemów Dolnego Śląska. Celem nowego centrum

miała być konsolidacja działań badawczych i dydaktycznych Politechniki oraz Akademii Rolniczej w zakresie ekologicznych aspektów zanieczyszczenia ekosystemów Dolnego Śląska.

1 lipca 2002 roku ruszyło Studenckie Centrum Kultury Muzycznej, które powołano z intencją wsparcia rozwoju zainteresowań muzycznych studentów Politechniki Wrocławskiej. Do użytku centrum przeznaczono klub w Domu Studenckim „Atol” (T-9) przy ulicy Powstańców Śląskich 137, w którym stałą siedzibę ma także Akademicki Chór Politechniki Wrocławskiej.

W 2002 roku na Politechnice Wrocławskiej zatrudniano 3810 osób: 1882 pracowników miało etaty naukowo-dydaktyczne i dydaktyczne, 15 – naukowe, 695 – naukowo-techniczne i inżynieryjno-techniczne, 1218 pra-

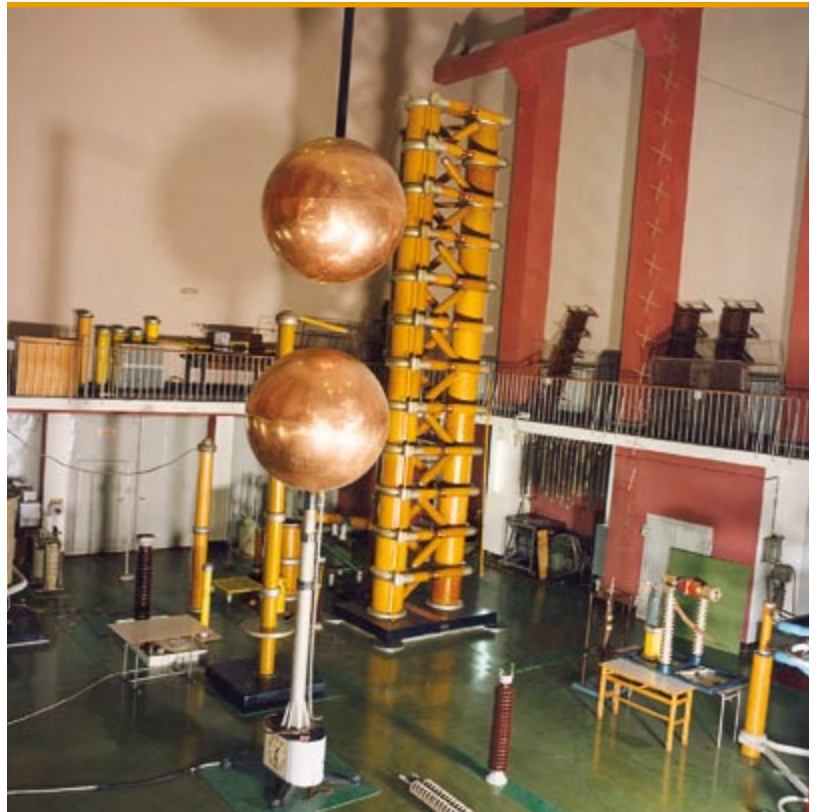

Ostatni prezydent Rzeczypospolitej Polskiej na Uchodźstwie – Ryszard Kaczorowski dokonał 19 września 2001 roku aktu odsłonięcia pomnika poświęconego współtwórcom, obrońcom i bohaterom Solidarności

owników reprezentowało służby biblioteczne (153), administrację i obsługę. Grupę nauczycieli akademickich tworzyło 85 profesorów zwyczajnych, 70 tytułarnych profesorów nadzwyczajnych, 166 osób zajmowało stanowisko profesora nadzwyczajnego, a siedem – docentów. Zatrudniano 1083 adiunktów oraz 157 asystentów i stażystów. W roku akademickim 2002/2003 studia podjęło 31 297 osób (w filiach – 2991).

Dla osób niepełnosprawnych

W drugiej połowie lat 90., w sytuacji wyraźnej poprawy kondycji gospodarczej Polski, zrealizowano kilka istotnych przedsięwzięć budowlanych, które wydatnie powiększyły możliwości dydaktyczne Politechniki Wrocławskiej. Obiektem, który w pewnym sensie zapoczątkował realizację dużych inwestycji, był ukończony w 1997 roku budynek Instytutu Matematyki i Informatyki przy ulicy Zygmunta Janiszewskiego (C-11). W październiku 1998 roku dokonano otwarcia przebu-

Generator napięcia udarowego z iskiernikiem kulowym znajduje się w hali wysokich napięć Instytutu Podstaw Elektrotechniki i Elektrotechnologii (budynek D-1)

dowanej siedziby Studium Nauki Języków Obcych. Budynek ten był pierwszym obiektem Politechniki Wrocławskiej przystosowanym do potrzeb osób niepełnosprawnych. W listopadzie tegoż roku oddano też, zaadaptowaną na cele naukowo-dydaktyczne, Starą Kociołnię (część budynku A-4). Zmodernizowane wnętrza zostały przekazane Instytutowi Techniki Ciepłej i Mechaniki Płynów. W 2000 roku zakończono realizację trzykondygnacyjnego gmachu Wrocławskiego Cen-

Oddany do użytku w 2000 roku gmach Wrocławskiego Centrum Transferu Technologii przy ulicy Mariana Smoluchowskiego

Wstępny etap budowy gmachu Centrum Naukowo-Badawczego Wydziału Elektrycznego (D-20); po lewej budynek Wydziału Elektrycznego (D-1), po prawej Dom Naukowca, 5 listopada 2003 roku

Fotografia z najwyższego piętra budynku C-7 ukazuje zespół starej i nowej zabudowy Politechniki Wrocławskiej, 2004 rok

Wzniesiony w latach 2002–2004 nowy, reprezentacyjny gmach Wydziału Mechanicznego oraz Wydziału Informatyki i Zarządzania (B-4), 2005 rok

trum Transferu Technologii (B-11) przy ulicy Mariana Smoluchowskiego. Natomiast w kwietniu 2001 roku nastąpiło oddanie zmodernizowanego budynku F-4 przy ulicy Gdańskiej, obiektu wykorzystywanego przez Wydział Chemiczny i Archiwum Politechniki Wrocławskiej.

14 marca 2002 roku zakończyła się procedura wyboru nowego rektora Politechniki Wrocławskiej. W drugiej turze głosowania zwyciężył profesor Tadeusz Luty, który rektorem Politechniki pozostawał przez dwie kadencje – w latach 2002–2008.

Pierwsze posiedzenie senatu nowej kadencji, któremu przewodniczył rektor Tadeusz Luty, odbyło się 26 września 2002 roku. Omówiono pakiet zagadnień wiążących się z opracowywaną *Strategią rozwoju uczelni*. Najistotniejszym elementem stanowiącym o przyszłości uczelni była – zdaniem rektora – kondycja kadry naukowej, a celem strategicznym taki jej rozwój, by wszystkie wydziały uzyskały uprawnienie habilitacyjne. Rektor zapowiedział też podjęcie, traktowanych priorytetowo, działań na rzecz informatyzacji uczelni.

Złoty laur dla papieża

W grudniu 2002 roku powstał Konwent Godności Honorowych – gremium powołane do analizy kandydatur do tytułu doktora honoris causa oraz medali Politechniki Wrocławskiej. Pod koniec 2002 roku rozpoczęto renowację fasady Gmachu Głównego Politechniki Wrocławskiej. Było to pierwsze tego typu przedsięwzięcie w dziejach wrocławskiej uczelni.

W lutym 2003 roku senat wyraził zgodę na utworzenie na Wydziale Mechaniczno-Energetycznym Wydziałowego Zakładu Inżynierii Lotniczej, nawiązującego do tradycji zniesionego w 1954 roku Wydziału Lotniczego Politechniki Wrocławskiej. Oficjalne otwarcie nowego zakładu nastąpiło 4 listopada 2003 roku. W marcu 2003 roku wprowadzono jednolity system poczty elektronicznej dla pracowników Politechniki.

1 lipca 2003 roku powołano Koło Emerytów i Rencistów Politechniki Wrocławskiej. W lipcu 2003 roku senat przez akklamację przyjął uchwałę popierającą inicjatywę Kolegium Rektorów Uczelni Wrocławia i Opola o nadaniu papieżowi Janowi Pawłowi II – w roku 25-lecia pontyfikatu i 50-lecia jego habilitacji – *Złotego Lauru Akademickiego*, najwyższego honorowego wyróżnienia środowiska akademickiego Wrocławia i Opola. Wyróżnienie to zostało wręczone Ojcu Świętemu na audyencji 8 stycznia 2004 roku.

23 października 2003 roku Senat Politechniki Wrocławskiej zdecydował o zmianie nazwy Wydziału Górniczego na Wydział Geoinżynierii, Górnictwa i Geologii.

W związku ze zbliżającymi się obchodami 60-lecia Politechniki senat, na posiedzeniu 26 lutego 2004 roku, przyjął uchwałę ogłaszającą rok 2005 jubileuszowym rokiem Politechniki Wrocławskiej. Przy tej okazji rektor Tadeusz Luty zadeklarował wolę utworzenia Muzeum Politechniki Wrocławskiej. W kwietniu 2004 roku senat pozytywnie rozpatrzył wniosek o utworzenie Centrum Inżynierii Biomedycznej.

Pamięci prof. Dionizego Smoleńskiego

25 lutego 2005 roku, w roku jubileuszu uczelni, na dziedzińcu Politechniki Wrocławskiej, w miejscu nazwanym skwerem profesora Dionizego Smoleńskiego, nastąpiła uroczystość odsłonięcia jego popiersia. Miesiąc później, 24 marca, w holu Gmachu Głównego uczelni, obok tablicy pamiątkowej poświęconej pamięci profesora Edwarda Suchardy – pierwszego prorektora Politechniki Wrocławskiej, zawisła podobna tablica upamiętniająca profesora Dionizego Smoleńskiego.

We wrześniu 2005 roku weszła w życie nowa ustawa regulująca problematykę szkolnictwa wyższego – *Prawo o szkolnictwie wyższym*. Akt ten regulował większość problemów wynikających z dynamicznego rozwoju szkolnictwa wyższego w latach 1990-2005. Do najbardziej spektakularnych zmian należało wydłużenie kadencji rektorskiej do czterech lat (począwszy od 2008 roku). Od 1 września 2005 roku na zniesionym stanowisku dyrektora administracyjnego zasiada kanclerz.

W 2005 roku, mająca czterdziestoletnią tradycję, Złota Odznaka Politechniki Wrocławskiej uzyskała nową formę

60-lecie uczelni

15 listopada 2005 roku uroczystie obchodzono jubileusz 60-lecia Politechniki Wrocławskiej. Główne uroczystości odbyły się tradycyjnie w auli. Wręczono tam po raz pierwszy Złote Odznaki Politechniki Wrocławskiej z *Brylantem*. Odznaką numer 1 uhonorowano sztandar Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność”.

23 lutego 2006 roku powołano przy Politechnice Wrocławskiej Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości. Jednostka ta, zgodnie z zapisami najnowszej regulacji prawnej dotyczącej szkolnictwa wyższego, mogła ubiegać się o środki europejskie i była warunkiem zdobywania grantów niezbędnych do wprowadzania w życie innowacyjnych projektów. 22 czerwca 2006 roku senat pozytywnie zaopiniował powołanie Studium Kształcenia Podstawowego jako międzywydziałowej jednostki organizacyjnej, kształcącej studentów z matematyki, fizyki, informatyki, chemii oraz przedmiotów ogólnych.

W stronę Europejskiego Instytutu Technologicznego

13 kwietnia 2007 roku powstała spółka EIT+ S.A., która – zgodnie z założeniami – miała działać w trzech obszarach: sieci *e-Zdrowie*, sieci *Biotech* oraz sieci naukowo-gospodarczej *Energia*. Spółka ta miała wyjść naprzeciw inicjatywie Komisji Europejskiej tworzącej Europejski Instytut Technologiczny, o którego lokalizację zabiegał Wrocław. Senat Politechniki Wrocławskiej wyraził zgodę na przystąpienie uczelni do spółki EIT+ S.A. na posiedzeniu, które odbyło się 20 września 2007 roku.

20 grudnia 2007 roku Senat Politechniki Wrocławskiej zdecydował o utworzeniu Zamiejscowego Ośrodka Dydaktycznego Wydziału Mechaniczno-Energetycznego w Bielawie. Na początku grudnia 2007 roku wprowadzono

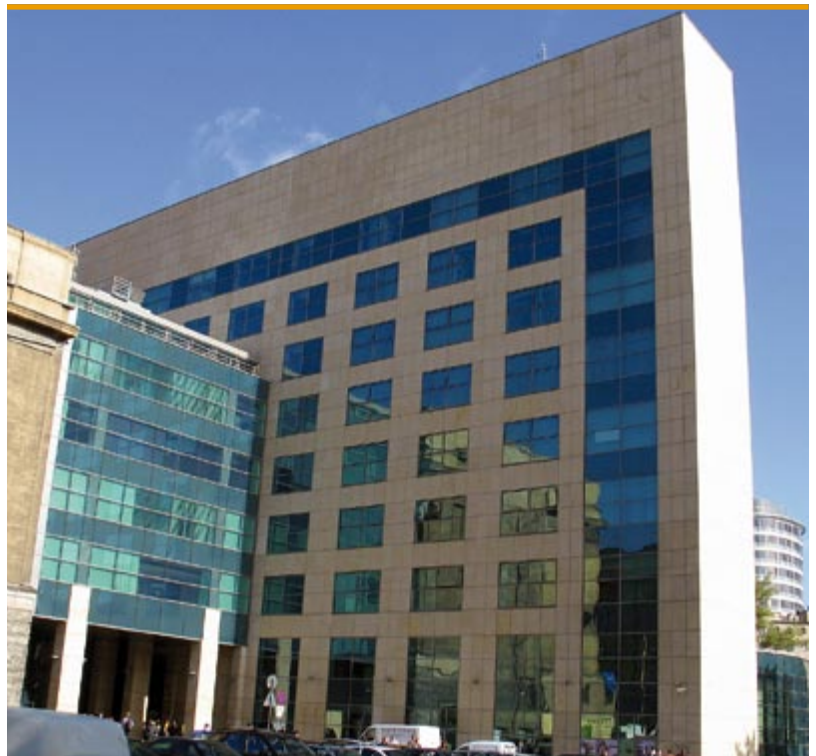

Także w 2005 roku pokazy, wykłady i warsztaty zorganizowane na Politechnice Wrocławskiej w ramach Dolnośląskiego Festiwalu Nauki przyciągnęły tłumy, 16-23 września 2005 roku

dziono na Politechnice Wrocławskiej elektroniczną legitymację studencką.

Oddanie „serowca”

Początek XXI wieku był dla Politechniki Wrocławskiej okresem prawdziwego boomu inwestycyjnego. 1 października 2003 roku odbyła się uroczystość wmurowania aktu erekcyjnego pod budynek Centrum Naukowo-Badawczego Wydziału Elektrycznego przy ulicy Zygmunta Janiszewskiego (D-20). Prace budowlane wewnątrz gmachu i jego stopniowe zagospodarowanie trwały do końca 2006 roku. 25 czerwca 2002 roku wmurowano kamień węgielny pod budowę nowej siedziby Wydziału Mechanicznego oraz Wydziału Informatyki i Zarządzania przy ulicy Ignacego Łukasiewicza (B-4). Przekazanie ukończonego obiektu nastąpiło 13 października 2004 roku. 29 stycznia

Była oddanego w 2006 roku gmachu Centrum Naukowo-Badawczego Wydziału Elektrycznego (D-20)

Usytuowanie gmachu Zintegrowanego Centrum Studenckiego wzdłuż Wybrzeża Stanisława Wyspiańskiego stanowi kontynuację linii zabudowy wyznaczonej przez Gmach Główny uczelni, styczeń 2009 roku

Po ogłoszeniu wyniku wyborów – rektor-elekt profesor Tadeusz Więckowski w asyście elektorów studenckich, 17 kwietnia 2008 roku

2007 roku miała miejsce uroczystość oddania do użytku gmachu Zintegrowanego Centrum Studenckiego (C-13) przy Wybrzeżu Stanisława Wyspiańskiego (przez studentów szybko nazwanego „serowcem”). W 2007 roku pracami modernizacyjnymi objęto północny fragment holu Gmachu Głównego, który w wyniku przebudowy uzyskał reprezentacyjny charakter.

W 2008 roku na Politechnice Wrocławskiej zatrudniano 3855 osób: 1819 pracowników miało etaty naukowo-dydaktyczne i dydaktyczne, 21 – naukowe, 656 – naukowo-techniczne, inżyniersko-techniczne i robotnicze, 1358 pracowników reprezentowało służby biblioteczne i obsługę. W grupie nauczycieli akademickich było 105 profesorów zwyczajnych, 64 tytułarnych profesorów nadzwyczajnych, 112 osób zajmowało stanowisko profesora nadzwyczajnego, jedna osoba zajmowała stanowisko profesora wizytującego. Zatrudniano 1043 adiunktów (123 z tytułem doktora habilitowanego) oraz 147 asystentów i stażystów. Etaty starszych wykładowców zajmowało 244 nauczycieli akademickich (w tym 73 docentów), wykładowców – 67, a lektorów języków obcych – 20 osób. Liczba studentów na wszystkich wydziałach (łącznie z filiami) osiągnęła wielkość 32 093 osób.

Doktorat honoris causa dla Angeli Merkel

W kampanii wyborczej na pierwszą czteroletnią kadencję rektorską o stanowisko rektora Politechniki Wrocławskiej na lata 2008-2012 ubiegało się czterech kandydatów: profesor Monika Hardygóra, profesor Ludwik Komorowski, profesor Janusz Szafran oraz profesor Tadeusz Więckowski. 17 kwietnia 2008 roku kwestię wyboru rozstrzygnięto w pierwszej turze głosowania. Rektorem na lata 2008-2012 został profesor Tadeusz Więckowski. W kwietniu 2008 roku, w wywiadzie przeprowadzonym przez redakcję „Pryzmatu” zaraz po wyborze na stanowisko rektora, profesor Tadeusz Więckowski krótko określił główne kierunki swojego rektoratu: „Cała naprzód. I na pewno wiadomo, w jakim kierunku – jest jasno zdefiniowany: badania, Europa i kształcenie następców”. Pierwszym wydarzeniem o doniosłym znaczeniu w kadencji rektorskiej 2008-2012 było niewątpliwie uhoonorowanie godnością doktora honoris causa Politechni-

Uroczystość nadania kanclerz Niemiec Angeli Merkel tytułu doktora honorowego Politechniki Wrocławskiej, 24 września 2008 roku

ki Wrocławskiej kanclerz Niemiec doktor Angeli Merkel. Uroczysta promocja odbyła się 24 września 2008 roku w auli uczelni.

Dzień po tej ważnej uroczystości, 25 września 2008 roku, na pierwszym posiedzeniu zebrał się Senat Politechniki Wrocławskiej nowej kadencji. Gremium zaakceptowało przedstawiony przez rektora plan inwestycyjny na lata 2008-2012, w którym przewidziano – między innymi – podjęcie budowy Centrum Innowacyjno-Technologicznego „Technopolis” (ośrodki przy ulicach Długiej i Zygmunta Janiszewskiego), Środowiskowej Biblioteki Nauk Ścisłych i Technicznych, Kompleksu Edukacyjno-Badawczego „Geocentrum” (inwestycja w rejonie ulicy Na Grobli) oraz realizację budynku dla Wydziału Chemicznego przy ulicy Gdańskiej.

W 2008 roku, w ośrodku przy ulicy Długiej zakończono kolejną inwestycję dla Wydziału Elektroniki Mikrosystemów i Fotoniki: oddano tam kolejny budynek laboratoryjno-dydaktyczny – M-6 bis. W grudniu 2008 roku senat omówił problemy związane z zabezpieczeniem dwóch, niepoddanych jeszcze zabiegom renowacyjnym, zabytkowych budynków Politechniki Wrocławskiej: gmachu Wydziału Architektury przy ulicy Bolesława Prusa (E-1) oraz gmachu Wydziału Hutniczego przy ulicy Mariana Smoluchowskiego (B-1). W latach 2008-2009 przeprowadzono generalny remont budynku A-10 przy ulicy Cypriana Kamila Norwida. Obiekt ten, ze względu na charakterystyczną elewację pokrytą czerwonym szkłem, zdecydowanie odbiegał od estetyki sąsiednich gmachów wzniesionych na początku XX wieku. Uroczyste udostępnienie całkowicie odmienionego wizualnie budynku nastąpiło 24 września 2009 roku.

Stulecie Uczelni Technicznych we Wrocławiu

W styczniu 2009 roku senat ogłosił rok 2010 – Rokiem Stulecia Uczelni Technicznych we Wrocławiu. W przyjętej przez aklamację uchwale wyrażono przekonanie, że „Jubileusz Stulecia Uczelni Technicznych we Wrocławiu będzie sprzyjał refleksji nad niezwykle historią Politechniki Wrocławskiej, nad tradycjami i wartościami akademickimi, które ukształtowały uczelnię, a także wskaże nowe wyzwania i kierunki rozwoju *Almae Matris*”.

W kwietniu 2009 roku wprowadzono do planu rozwoju uczelni na lata 2007-2015 realizację Centrum Badawczo-Technologicznego z lokalizacją przy ulicy Długiej. W październiku 2009 roku jubileusz czterdziestolecia obchodził Zespół Zamiejscowych Ośrodków Dydaktycznych Politechniki Wrocławskiej w Legnicy. Miesiąc ten był także okazją do pierwszej uroczystości inauguracji

Obchody roku Stulecia Uczelni Technicznych we Wrocławiu zainaugurował koncert w Operze Wrocławskiej: na scenie dyrektor opery Ewa Michnik i rektor Politechniki Wrocławskiej Tadeusz Więkowski, 15 stycznia 2010 roku

roku akademickiego w Zamiejscowym Ośrodku Dydaktycznym Wydziału Mechaniczno-Energetycznego w Bielawie, gdzie 9 października 2009 roku do immatrykulacji przystąpiło 30 słuchaczy pierwszego roku niestacjonarnych studiów inżynierskich na kierunku energetyka w specjalności „energetyka komunalna”. 29 października 2009 roku senat postanowił nazwać Skwerem Obrońców Solidarności teren ograniczony budynkami C-1, C-2 oraz C-6 – a zatem miejsce, gdzie we wrześniu 2001 roku stanął pomnik poświęcony działaczom niezależnego związku zawodowego.

Według danych z 9 kwietnia 2010 roku Politechnika Wrocławska była pracodawcą 4463 osób. W grupie nauczycieli akademickich zatrudniano ogółem 1946 osób:

- profesorowie (łącznie 354 osoby): profesorowie zwyczajni – 129, profesorowie nadzwyczajni z tytułami na-

Dopiero w 2009 roku nadano kontrowersyjnej elewacji budynku A-10 wygląd bardziej dostosowany do estetyki historycznej zabudowy Politechniki Wrocławskiej, 24 września 2009 roku

Lokalizację Kompleksu Edukacyjno-Badawczego „Geocentrum” przewidziano w sąsiedztwie zabytkowej Wieży Ciśnień. Gmach będzie zagospodarowany przez Wydział Geoinżynierii, Górnictwa i Geologii, Wydział Budownictwa Lądowego i Wodnego oraz Wydział Mechaniczno-Energetyczny

ukowymi – 68, profesorowie nadzwyczajni bez tytułów – 157;

■ adiunkci i wykładowcy (łącznie 1592 osoby): adiunkci ze stopniem doktora habilitowanego – 77, adiunkci bez stopnia doktora habilitowanego – 960, starsi wykładowcy – 170, wykładowcy – 69, docenci – 79, asystenci – 205, lektorzy – 19, starsi kustosze dyplomowani – 9, kustosze dyplomowani – 3, inżynier – 1.

W tym samym czasie stan zatrudnienia na stanowiskach nienauczyielskich osiągnął liczbę 2517 osób, przy udziale następujących grup pracowniczych:

■ administracja (łącznie 947 osób): pracownicy administracyjni – 677, pracownicy administracyjno-ekonomiczni – 191, pracownicy administracyjno-techniczni – 79; ■ służby inżynierskie, biblioteczne i obsługa: pracownicy inżynierskie – 519, pracownicy naukowo-techniczni – 74, pracownicy służby bibliotecznej – 141, informatycy – 141, pracownicy obsługi – 561, robotnicy – 134.

W roku akademickim 2009/2010 na Politechnice Wrocławskiej podjęło studia ogółem 32 718 osób. Na studiach stacjonarnych kształciło się 27 140 osób pozostali – 5578 słuchaczy – korzystało z form niestacjonarnych.

ryjno-techniczni – 519, pracownicy naukowo-techniczni – 74, pracownicy służby bibliotecznej – 141, informatycy – 141, pracownicy obsługi – 561, robotnicy – 134.

Budowa „Technopolis”

Jeszcze w 2008 roku, na miejscu prowizorycznego obiektu magazynowego oznaczonego symbolem C-12, rozpoczęto realizację budynku Zaplecza Badawczego Instytutu Telekomunikacji, Teleinformatyki i Akustyki Wydziału Elektroniki (C-15). Zakończenie przedsięwzięcia wraz z odbiorem technicznym nastąpiło 28 czerwca 2010 roku.

W 2010 roku urzeczywistniają się niektóre zamierzenia budowlane, o których rektor Tadeusz Więckowski we wrześniu 2008 roku mówił na forum senatu. W maju 2010 roku przystąpiono bowiem do realizacji Międzyuczelnianego Centrum Innowacyjno-Technologicznego „Technopolis”: przy ulicy Zygmunta Janiszewskie-

Budynek Centrum Zaawansowanych Technik Informatycznych i Komunikacyjnych. Obiekt przy ulicy Zygmunta Janiszewskiego z czterema nadziemnymi kondygnacjami będzie przeznaczony dla Wydziału Elektroniki

Budynek Biblioteki Nauk Ścisłych i Technicznych: po lewej budynek D-1, po prawej budynek D-2; przejście pod projektowanym gmachem umożliwi zachowanie ciągu komunikacyjnego od placu Grunwaldzkiego w stronę wybrzeża Stanisława Wyspiańskiego

go rozpoczęto budowę Centrum Studiów Zaawansowanych Technik Informatycznych i Komunikacyjnych, a przy ulicy Długiej – Centrum Edukacyjno-Technologicznego. 11 października 2010 roku zostały podpisane umowy niezbędne do rozpoczęcia realizacji Kompleksu Edukacyjno-Badawczego „Geocentrum”. Planowany obszar inwestycji, znajdujący się w sąsiedztwie zabytkowej Wieży Ciśnień, ma być połączony z głównym kampusem Politechniki Wrocławskiej kładką przerzuconą przez Odrę.

Bardzo ważnym przedsięwzięciem będzie realizacja przy placu Grunwaldzkim zadania określonego jako „Budowa Środowiskowej Biblioteki Nauk Ścisłych i Technicznych na potrzeby Innowacyjnej Gospodarki”. W czterokondygnacyjnym budynku, położonym na tyłach gmachów D-1 i D-2, będą zlokalizowane laboratoria cyfrowe, digitalizacji i komputeryzacji, systemów informacyjnych oraz nauczania elektronicznego. W ośrodku Wydziału Chemicznego przy ulicy Gdańskiej planuje się wzniesienie siedziby Regionalnego Centrum Zaawansowanych Technologii Chemicznych Politechniki Wrocławskiej. III

QUOD FELIX, FAUSTUM FORTUNATUMQUE SIT!

Wrocławskie uczelnie techniczne rok po roku

1913 rok – kompleks obiektów Wyższej Szkoły Technicznej we Wrocławiu widziany od strony obecnej ul. Ignacego Łukasiewicza

1857

■ staraniem dr. Heinricha Schwarza powstaje we Wrocławiu Biuro Politechniczne

1863

2 maja pierwszy pisemny postulat utworzenia we Wrocławiu wyższej szkoły technicznej opublikowany w czasopiśmie „Breslauer Gewerbe-Blatt”

1897

14 grudnia petycja władz prowincji śląskiej, magistratu miasta Wrocławia oraz przedstawicieli śląskich związków gospodarczych do rządu cesarskiego w sprawie zorganizowania wyższej uczelni technicznej (*Technische Hochschule*)

1902

■ pozytywna decyzja władz w Berlinie w sprawie powołania we Wrocławiu wyższej szkoły technicznej

27 listopada wrocławski magistrat wydaje decyzję o lokalizacji uczelni technicznej w kwartale ograniczonym przebiegiem *Borsigstraße* (ul. M. Smoluchowskiego), *Heidenhainstraße* (ul. I. Łukasiewicza), *Hansastraße* (ul. C.K. Norwida) i *Uferzeile* (Wybrzeże S. Wyspiańskiego)

1905

8 lutego rozpoczęcie budowy gmachów Wyższej Szkoły Technicznej. Obiekty zaprojektowali Georg Thür i Ludwig Burgemeister

1910

■ zakończenie budowy północnej części Gmachu Głównego, budynków Instytutu Elektrotechnicznego

(ob. A-5), Laboratorium Maszynowego (ob. A-4) oraz Instytutu Chemicznego (ob. A-3) i Laboratorium Obrabiarek (ob. A-6)

3 kwietnia w wypadku ginie prof. Richard Abegg, wyznaczony na pierwszego rektora *Königliche Technische Hochschule*

20 lipca

■ cesarz Wilhelm II nadaje statut wrocławskiej *Königliche Technische Hochschule*

■ powstaje Oddział Inżynierii Maszynowej i Elektrotechniki, Oddział Chemii i Hutnictwa oraz Oddział Nauk Ogólnych wrocławskiej Wyższej Szkoły Technicznej

■ prof. Rudolf Schenck pierwszym rektorem *Königliche Technische Hochschule* do 1914 r.

1 października inauguracja działalności wrocławskiej *Königliche Technische Hochschule*, immatrykulowano 57 osób

29 listopada uroczyste otwarcie Królewskiej Wyższej Szkoły Technicznej we Wrocławiu z udziałem cesarza Wilhelma II Hohenzollerna

1911

18 maja inauguruje działalność biblioteka Królewskiej Wyższej Szkoły Technicznej

wrzesień oddanie budynku Instytutu Hutniczego (ob. B-1)

1914-1916

■ rektorat prof. Gerharda Hassenberga

1916-1918

■ rektorat prof. Carla Heinela

1918-1920

■ rektorat prof. Friedricha Wilhelma Semmlera

1919

■ usunięcie z nazwy szkoły określenia *Königliche* (Królewska)

1920

marzec-kwiecień wojsko zajmuje część budynków, zawieszenie działalności Wyższej Szkoły Technicznej

1920-1924

■ rektorat prof. Ludwiga Manna

1922

■ powstaje Wydział Nauk Ogólnych, Wydział Gospodarki Maszynowej (dawny Oddział Inżynierii Maszynowej i Elektrotechniki) oraz Wydział Gospodarki Materiałowej (dawny Oddział Chemii i Hutnictwa)

■ dotychczasowi kierownicy oddziałów otrzymują tytuł dziekanów

1924

■ powstaje lektorat muzyczny i *Collegium Musicum* oraz Walcowniczy Zakład Badawczy

1924-1926

■ prof. Werner Schmeidler rektorem *Technische Hochschule*

1925

■ zakończenie budowy walcowni doświadczalnej (ob. B-2, proj. Frank Vogt i Wilhelm Tafel)

1925-1928

■ rozbudowa Gmachu Głównego (proj. Max Schindowski, Fritz Schirmer i Gottfried Müller)

1926-1928

■ prof. Wilhelm Tafel rektorem *Technische Hochschule*

1926

■ na Wydziale Nauk Ogólnych powstaje kierunek fizyka techniczna oraz inżynieria budowlana

1927-1928

■ rozbudowa Laboratorium Maszynowego i kotłowni (ob. A-4, projekt Gottfried Müller)

1927

■ powstaje tymczasowa siedziba Instytutu Fizyki (ob. A-7, projekt Reinhold Frenzel)

1928

21 czerwca uroczyste otwarcie nowej – zwróconej fasadą do nurtu Odry – południowej części Gmachu Głównego *Technische Hochschule*

■ powstaje Wydział Budownictwa

oprac.
Marek Burak
Zdjęcia:
Stefan Arczyński,
Krzysztof
Dackiewicz,
Krzysztof Mazur

■ przekształcenie Wydziału Gospodarki Maszynowej w Wydział Maszynoznawstwa
1928-1930
 ■ prof. Karl Gottwein rektorem *Technische Hochschule*
1929
23 czerwca oddanie organów auli wrocławskiej Wyższej Szkoły Technicznej
1930-1932
 ■ rektorat prof. Ericha Waetzmana
1930
 ■ na Wydziale Budownictwa powstaje kierunek architektura
 ■ w Wyższej Szkole Technicznej studiuje 826 osób
13 grudnia otwarcie Domu Studenta (dziś przystań AZS). Projekt Fritza Behrendta
1932-1933
 ■ rektorat prof. Bernharda Neumanna
1933-1937
 ■ prof. Wilhelm Rein rektorem *Technische Hochschule*
1933
 ■ niezrealizowany projekt połączenia wrocławskich szkół wyższych i utworzenia Uniwersytetu Śląskiego (*Schlesische Universität*) z Wyższą Szkołą Techniczną jako Wydziałem Nauk Inżynierskich
 ■ połączenie administracji i budżetu Wyższej Szkoły Technicznej oraz Uniwersytetu Wrocławskiego. Nadzór nad wrocławskimi uczelniami przejmuje kurator
1934
 ■ przekształcenie Wydziału Gospodarki Materiałowej w Wydział Górnicztwa i Hutnictwa
 ■ podporządkowanie korporacji studenckich faszystowskiej Studenterii
 ■ na Wydziale Nauk Ogólnych powstaje kierunek matematyka
1935
 ■ uroczyste obchody 25-lecia *Technische Hochschule*
 ■ immatrykulowano 552 studentów
1936
 ■ budowa Laboratorium Niskich Temperatur (ob. A-9, projekt Gottfried Müller)
1937-1944
 ■ prof. Erwin Ferber rektorem *Technische Hochschule*
1937
 ■ przywrócenie odrębności administracyjnej Wyższej Szkoły Technicznej
 ■ wprowadzenie zakazu przyjmowania studentów żydowskiego pochodzenia na studia we wrocławskiej *Technische Hochschule*
1938
 ■ początek budowy nowego gmachu dla Instytutu Chemicznego (realizację przerwano w 1939 roku)
1939
 ■ usunięcie studentów pochodzących z Polski
 ■ przerwa w działalności *Technische Hochschule* spowodowana wybuchem II wojny światowej (**wrzesień-październik**)
 ■ immatrykulowano 685 słuchaczy
 ■ utworzenie Katedry Mechaniki Lotniczej
1940
 ■ przemianowanie Wydziału Nauk Ogólnych na Wydział Nauk Przyrodniczych i Przedmiotów Uzupełniających
1942
1 grudnia otwarcie siedziby Instytutu Technologii Chemicznej Włókien Sztucznych

przy skrzyżowaniu *Richard-Pfeiffer-Straße* (ul. I. Łukasiewicza) i *Borsigstraße* (ul. M. Smoluchowskiego)
1943
 ■ immatrykulowano 1279 słuchaczy, z których 665 urlopowano na czas odbywania służby wojskowej
1944 (1 listopada)-1945
 ■ rektorat prof. Heinricha Bleckena
1945
20 stycznia zamknięcie wrocławskiej Wyższej Szkoły Technicznej
23 stycznia początek ewakuacji majątku *Technische Hochschule* do Drezna
ok. 26 lutego przewiezienie akt i urzędzeń wrocławskiej Wyższej Szkoły Technicznej do Akademii Górniczej we Freibergu
16 lutego – 6 maja w okresie *Festung Breslau* w obiektach Wyższej Szkoły Technicznej działa punkt medyczny, polowa wytwórnia pocisków artyleryjskich, koszary i miejsce noclegowe dla ewakuowanych mieszkańców Wrocławia
6 maja budynki dawnej *Technische Hochschule* zajmuje sowiecki oddział rozpoznania
17 maja inż. Dionizy Smoleński zostaje kierownikiem odbudowy gmachów dawnej *Technische Hochschule*
2 lipca początek przejmowania przez Polaków politechnicznego majątku z rąk Sowietów, do 15 lipca 1945 roku przejęto budynki kampusu głównego, z wyjątkiem gmachu dawnego Instytutu Hutniczego (ob. B-1)
lipiec
 ■ powstaje Akademicki Związek Sportowy
 ■ zawiązuje się Straż Akademicka Politechniki (działa do **14 grudnia 1945**)
10 sierpnia przejęcie obiektów ośrodka przy ul. Gdańskiej. Wkrótce przekazano je tworzącemu się Wydziałowi Chemicznemu
24 sierpnia
 ■ Krajowa Rada Narodowa wydaje dekret o przekształceniu Uniwersytetu Wrocławskiego i Politechniki Wrocławskiej na polskie państwowe szkoły akademickie
 ■ dekret ustanawia dwie niezależne uczelnie: Uniwersytet Wrocławski oraz Politechnikę Wrocławską
 ■ dekret powołuje cztery politechniczne wydziały: Chemiczny, Mechaniczno-Elektrotechniczny, Budownictwa oraz Hutniczo-Górnicy
3 września prof. Edward Sucharda mianowany na stanowisko prorektora Politechniki Wrocławskiej
19 września
 ■ wejście w życie dekretu z 24 sierpnia 1945 roku
 ■ zaczyna działać jedna szkoła wyższa o nazwie Uniwersytet i Politechnika we Wrocławiu
5-12 listopada na studia na czterech politechnicznych wydziałach zapisuje się 526 osób
15 listopada prof. Kazimierz Idaszewski wygłasza pierwszy wykład na restytuowanych wrocławskich uczelniach
19 listopada rozpoczęcie zajęć w roku akademickim 1945/1946
grudzień
 ■ Sowieci przekazują budynek dawnego Instytutu Hutniczego (ob. B-1)
 ■ oficjalną działalność rozpoczyna Bratnia Pomoc Studentów Uniwersytetu i Politechniki we Wrocławiu

1946
1 marca uruchomienie Biblioteki Politechniki Wrocławskiej
10 kwietnia formalne ustanowienie dwóch wydziałów politechniki: Mechaniczno-Elektrotechnicznego oraz Budownictwa z mocą obowiązującą od **1 października 1945**. Wydział Hutniczo-Górnicy ulega zwinieniu (**kwiecień 1946**), katedry Wydziału Chemicznego przechodzą do struktur uniwersyteckich (**czerwiec 1946**)
29 kwietnia pierwsze posiedzenie Komisji Senackiej Politechniki
9 czerwca w Auli Leopoldyńskiej Uniwersytetu Wrocławskiego odbywa się uroczysta inauguracja wrocławskich uczelni
1947-1949
 prorektorat prof. Kazimierza Zipsera
1948
25-28 sierpnia w Gmachu Głównym Politechniki trwają obrady Kongresu Intelktualistów w Obronie Pokoju
5-9 września na Politechnice odbywa się V Zjazd Chemików Polskich
1949-1951
 ■ prorektorat prof. Dionizego Smoleńskiego
1949
 ■ oddanie do użytku pierwszych nowo wybudowanych obiektów Politechniki: budynku Katedry Obróbki Metali (proj. Andrzej Frydecki, ob. w tym miejscu budynek B-4) oraz towarzyszących mu obiektów laboratoryjnych (ob. B-6 i B-7)
2 czerwca pierwsze posiedzenie autonomicznego Senatu Politechniki Wrocławskiej
1 września
 ■ z podziału Wydziału Mechaniczno-Elektrotechnicznego powstaje Wydział Mechaniczny oraz Wydział Elektryczny
 ■ Wydział Budownictwa dzieli się na Wydział Inżynierii oraz Wydział Architektury
 ■ administracja Politechniki wydziela się ze wspólnych struktur uczelni o nazwie Uniwersytet i Politechnika we Wrocławiu
15 września powstaje Wydział Lotniczy
1950
2 lutego w holu Gmachu Głównego Politechniki Wrocławskiej zostaje odsłonięta tablica pamiątkowa ku czci prof. Edwarda Suchardy (zm. 26 lipca 1947)
1 marca rozpoczyna działalność Studium Wojskowe Politechniki Wrocławskiej
marzec konstituuje się Rada Miejskowa Związku Nauczycielstwa Polskiego Politechniki Wrocławskiej
1 września na Wydziale Mechanicznym i Wydziale Elektrycznym powstają oddziały górnicze
1951
wiosna
 ■ oddanie do użytku nowego gmachu dla Wydziału Chemicznego (ob. A-2, proj. Tadeusz Broniewski)
 ■ na politechnicznych wydziałach studiuje 2964 osoby
1 września
 ■ formalne rozdzielenie Politechniki i Uniwersytetu, powstaje autonomiczna Politechnika Wrocławska
 ■ powstaje Wydział Inżynierii Sanitarnej
 ■ do struktur Politechniki Wrocławskiej zostają włączone uniwersyteckie katedry chemiczne, tworząc Wydział Chemiczny Politechniki Wrocławskiej

1951-1960

■ rektorat prof. Dionizego Smoleńskiego

1952

21 lutego prof. Dionizy Smoleński otrzymuje nominację rektorską na rok akademicki 1951/1952

lutym rozpoczyna się organizacja Studium Wychowania Fizycznego Politechniki Wrocławskiej

1 września powstaje Wydział Łączności

1 października rektor Dionizy Smoleński nominowany na czas nieokreślony

1953

■ oddanie do użytku nowego budynku dla Wydziału Mechanicznego (B-5, proj. Andrzej Frydecki)

■ ukazuje się pierwszy numer dwutygodnika „Nasza Uczelnia” – czasopisma informacyjnego Politechniki Wrocławskiej

1 kwietnia powstaje Studium Nauki Języków Obcych

1 września powstaje Wydział Mechanizacji Rolnictwa

1954

■ oddanie do użytku domu akademickiego T-4 przy pl. Grunwaldzkim (proj. Lesław Jankowski)

10 kwietnia formalna likwidacja Wydziału Lotniczego

1 maja

■ Wydział Inżynierii zostaje przemianowany na Wydział Budownictwa Lądowego

■ powstaje Wydział Mechaniczno-Energetyczny

12 maja likwidacja Oddziałów Górniczych na wydziałach Mechanicznym i Elektrycznym

1 września inauguracja systemu studiów zaocznych na Politechnice Wrocławskiej: powstaje Studium Zaoczne Mechaniczne oraz Studium Zaoczne Kolejnictwa

1955

■ oddanie do użytku budynków D-1 i D-2 przy pl. Grunwaldzkim (proj. Tadeusz Brzoza, Zbigniew Kupiec)

■ zakończenie realizacji domu studenckiego T-2 przy pl. Grunwaldzkim (proj. Lesław Jankowski)

1 października włączenie do struktur uczelni agend Wieczorowej Szkoły Inżynierskiej inaugurującej system studiów wieczorowych na Politechnice Wrocławskiej

1956

■ oddanie do użytku domu akademickiego T-3 przy pl. Grunwaldzkim (proj. Lesław Jankowski)

24 października pierwsze wybory rektorskie na Politechnice Wrocławskiej: rektorem na trzyletnią kadencję zostaje prof. Dionizy Smoleński

1958

1 października likwidacja Wydziału Mechanizacji Rolnictwa

1960-1969

■ rektorat prof. Zygmunta Szparkowskiego

1960

■ na Politechnice Wrocławskiej studiuje 4618 osób

■ oddanie do użytku Domu Naukowca przy pl. Grunwaldzkim (D-8, proj. Edmund Frąckiewicz, Jadwiga Grabowska-Hawrylak, Maria i Igor Tawryczewscy)

1 kwietnia prof. Zygmunt Szparkowski obejmuje stanowisko rektora Politechniki Wrocławskiej w wyniku wyborów przeprowadzonych po rezygnacji prof. Dionizego Smoleńskiego

dzonych po rezygnacji prof. Dionizego Smoleńskiego

1961

10 czerwca prof. Dionizy Smoleński otrzymuje pierwszy doktorat honoris causa Politechniki Wrocławskiej

1963**1 czerwca**

■ na Wydziale Mechanicznym powstaje Instytut Materiałoznawstwa, Instytut Technologii Budowy Maszyn oraz Instytut Konstrukcji i Eksploatacji Maszyn

■ na Wydziale Chemicznym powstaje Instytut Chemii Nieorganicznej i Metalurgii Pierwiastków Rzadkich

1964

■ rozpoczęcie realizacji obiektów dla Wydziału Łączności (oznaczonych dziś symbolem C)

październik

■ powstaje Studium Podstawowych Problemów Techniki (jego formalne powołanie nastąpi 1 października 1967)

■ na Wydziale Budownictwa Lądowego powstaje Oddział Górnictwa Odkrywkowego

3 października odsłonięcie pomnika „Uczonych polskich – ofiar hitleryzmu” (autor Borys Michałowski)

1965

23 kwietnia senat uchwała pierwsze honorowe odznaczenie Politechniki Wrocławskiej – *Złotą Odznakę Politechniki Wrocławskiej*

1966

1 września Wydział Łączności zostaje przemianowany na Wydział Elektroniki

1967

■ oddanie do użytku budynku C-2 przy ul. Z. Janiszewskiego (proj. Tadeusz Brzoza)

■ rozpoczęcie rozbudowy ośrodka przy ul. Gdańskiej

1968

■ oddanie do użytku budynku C-1 przy ul. Z. Janiszewskiego (proj. Tadeusz Brzoza)

■ na Politechnice Wrocławskiej studiuje 9332 osoby

12 marca wiec pracowników i studentów Politechniki Wrocławskiej w związku z „wydarzeniami marcowymi” w Warszawie

14-16 marca strajk okupacyjny na Politechnice Wrocławskiej

22 marca skreślenie z listy studentów politechniki 1553 osób

kwiecień ukazuje się pierwszy numer czasopisma „Sigma” – magazynu problemowo-informacyjnego Politechniki Wrocławskiej (pismo zostanie zamknięte w 1990)

1 maja manifestacja studentów Politechniki Wrocławskiej w czasie pochodu z okazji Święta Pracy

1 września powstaje Wydział Górnictwa, Wydział Inżynierijno-Ekonomiczny oraz Wydział Podstawowych Problemów Techniki

1 września radykalna zmiana struktury organizacyjnej Politechniki Wrocławskiej. W miejsce katedr wprowadza się instytuty, jako jednostki organizacyjne luźno związane z wydziałami, podległe bezpośrednio rektorowi. Powstają: Instytut Architektury i Urbanistyki (I-1), Wydział Budownictwa Lądowego: Instytut Budownictwa (I-2), Wydział

Koniec lat 50., budowa Domu Naukowca przy placu Grunwaldzkim

Chemiczny: Instytut Chemii i Technologii Nafty i Węgla (I-3), Instytut Chemii Organicznej i Fizycznej (I-4), Instytut Chemii Nieorganicznej i Metalurgii Pierwiastków Rzadkich (I-5), Wydział Elektroniki: Instytut Cybernetyki Technicznej (I-6), Instytut Podstaw Elektrotechniki i Elektrotechnologii (I-7), Instytut Energoelektryki (I-8), Instytut Fizyki Technicznej (I-9), Instytut Geotechniki (I-10), Instytut Górnictwa (I-11), Instytut Historii Architektury, Sztuki i Techniki (I-12), Instytut Inżynierii Chemicznej i Urządzeń Ciepłych (I-13), Instytut Inżynierii Lądowej (I-14), Instytut Inżynierii Sanitarnej i Wodnej (I-15), Instytut Konstrukcji i Eksploatacji Maszyn (I-16), Instytut Maszyn i Urządzeń Hydraulicznych oraz Aparatury Przemysłowej (I-17), Instytut Matematyki i Fizyki Teoretycznej (I-18), Instytut Materiałoznawstwa i Mechaniki Technicznej (I-19), Instytut Miernictwa, Automatykacji i Budowy Urządzeń Termoeenergetycznych (I-20), Instytut Metrologii Elektrycznej (I-21), Instytut Nauk Społecznych (I-22), Instytut Organizacji i Ekonomiki (I-23), Instytut Technologii Budowy Maszyn (I-24), Instytut Technologii Elektronowej (I-25), Instytut Technologii Nieorganicznej i Nawozów Mineralnych (I-26), Instytut Technologii Organicznej i Tworzyw Sztucznych (I-27), Instytut Telekomunikacji i Akustyki (I-28) oraz Instytut Układów Maszynowych (I-29)

1 października powstaje Filia Politechniki Wrocławskiej w Wałbrzychu

1969

■ w ośrodku przy ul. Gdańskiej zrealizowano obiekty F-1, F-2 oraz F-3

■ powstają pierwsze obiekty przy ul. J. Chełmońskiego 12: P-5 oraz P-7

16 stycznia zmiana systemu administrowania uczelnią: utworzenie dwunastu pionów organizacyjnych

styczeń powstaje Centrum Laboratoryjno-Obliczeniowe (jego rozwiązanie nastąpi 1 kwietnia 1980)

15 lutego zostaje powołana Filia Politechniki Wrocławskiej w Legnicy

25 lutego senat uchwała regulamin *Medalu za wybitne zasługi dla rozwoju Politechniki Wrocławskiej*

1969-1980

■ rektorat prof. Tadeusza Porębskiego

1970

■ oddanie budynku C-4 przy ul. Z. Janiszewskiego (proj. Tadeusz Brzoza)

13 listopada Politechnika Wrocławska otrzymuje sztandar

1971

■ wdrożono ideę wielkich programów badawczych: uruchomiono program badawczy Hydrometalurgia, Inżynieria Materiałowa oraz Wielodostępny Abonencki System Cyfrowy (WASC), w następnych latach powołano program Prognozy (1972), Ochrona Środowiska (1972), Górnictwo (1973), Budownictwo i Sieć Osiedleńcza (1976), Materiały dla Elektroniki (1978), a także – w 1979 r. – Komputeryzacja Zarządzania Szkołami Wyższymi oraz Sieci Komputerowe

■ oddanie do użytku budynku Instytutu Konstrukcji i Eksploatacji Maszyn (B-8) przy ul. M. Smoluchowskiego (proj. Maria Molicka)

■ powstają pierwsze obiekty w ośrodku Studium Wojskowego przy ulicy Długiej: M-1 oraz M-2

■ oddanie do użytku budynku Instytutu Cybernetyki Technicznej (C-3) przy ul. Z. Janiszewskiego (proj. Tadeusz Brzoza)

■ oddanie obiektu laboratoryjnego (H-3) przy Wybrzeżu S. Wyspiańskiego (proj. Jan Suwalski)

1 września uruchomiono Ośrodek Badań Progностycznych

wrzesień

■ senat powołuje na Politechnice Wrocławskiej Radę Seniorów

■ w holu Gmachu Głównego odsłonięto tablicę zasłużonych dla rozwoju Politechniki Wrocławskiej

1 października powstają filie Politechniki Wrocławskiej w Kłodzku i w Świdnicy

1972

1 czerwca powstaje Centrum Obliczeniowe Politechniki Wrocławskiej

1 października

■ zaczyna obowiązywać 5-dniowy system zajęć

■ Wydział Inżynierii i Ekonomicznej zmienia nazwę na Wydział Informatyki i Zarządzania

1973

■ oddanie do użytku budynku Instytutu Inżynierii Chemicznej i Urządzeń Ciepłych (C-6) przy ul. C.K. Norwida (proj. Henryk Marconi)

■ zakończenie realizacji budynku mieszkalnego przy ul. Pomorskiej 4-8 (K-2, proj. Leszek Zdek, Erhard Kloza)

1974

■ rozbudowa ośrodka przy ul. J. Chelmońskiego 12 i 16 (obiekty P-1, P-2, P-6)

■ oddanie do użytku DS „Hades” przy ulicy E. Wittiga (T-15, projekt Leszek Zdek)

1975

■ oddanie do użytku budynku Instytutu Układów Elektromaszynowych przy ul. C.K. Norwida (A-10, proj. Krystyna Barska, Rudolf Staniek)

■ oddanie DS „Tower” przy ulicy E. Wittiga (T-16, proj. Leszek Zdek)

16 maja upada projekt przekształcenia Politechniki Wrocławskiej w uniwersytet techniczny

1 października powstaje Filia Politechniki Wrocławskiej w Jeleniej Górze (jej formalne powołanie nastąpi 15 lutego 1977)

1976

■ oddanie DS „Ikar” przy ulicy Z. Wróblewskiego (T-17, proj. Leszek Zdek)

■ uroczyste otwarcie pawilonu Studium WF przy ul. J. Chelmońskiego 16 (P-4)

■ Politechnika Wroclawska przejmuje budynki na pl. Teatralnym 2 (K-3)

styczeń powstaje Stowarzyszenie Absolwentów Politechniki Wrocławskiej

1 października zmiana wewnętrznej organizacji instytutów: w miejsce zakładów powstają zespoły badawcze, zespoły dydaktyczne, laboratoria instytutowe oraz seminaria naukowe

1977

■ oddanie Domu Asystenta przy ul. Z. Wróblewskiego (T-18, proj. Leszek Zdek)

1979

■ na Politechnice Wrocławskiej studiuje 11 279 osób

■ oddanie DS „Piaś” przy ul. E. Wittiga (T-19, proj. Leszek Zdek)

1980-1981

■ rektorat prof. Bogusława Kędzi

1980

■ oddanie do użytku budynku Instytutu Budownictwa (C-7, proj. Krystyna i Marian Barscy)

■ zakończenie realizacji budynku biurowego (C-8) przy pl. Grunwaldzkim

■ oddanie budynku mieszkalnego przy ul. Łaciarskiej (K-10, proj. Leszek Zdek)

15 listopada w holu Gmachu Głównego zostaje odsłonięta tablica upamiętniająca doktorów honoris causa uczelni

13 grudnia powstaje Komisja Zakładowa NSZZ „Solidarność” Politechniki Wrocławskiej

1981

16-19 lutego strajk okupacyjny na Politechnice Wrocławskiej w solidarności z protestującym studentami łódzkiej uczelni wyższych

1 września – 29 grudnia rektorat prof. Tadeusza Zipsera

16 września likwidacja instytutowych seminariów naukowych. Zapowiedź zmian we wprowadzonej w 1976 roku organizacji instytutów

2 października w uroczystościach inauguracji roku akademickiego po raz pierwszy biorą udział wrocławscy duchowni

13 grudnia na Politechnice Wrocławskiej rozpoczyna się strajk okupacyjny w związku z ogłoszeniem stanu wojennego (strajk zostanie **15 grudnia** rozbity przez oddziały ZOMO)

29 grudnia odwołanie prof. Tadeusza Zipsera ze stanowiska rektora Politechniki Wrocławskiej

1982

6 stycznia – 31 lipca rektorat prof. Jerzego Schroedera

20 stycznia wznowienie zajęć zawieszonych w związku z wprowadzeniem stanu wojennego

1 października

■ likwidacja Filii Politechniki Wrocławskiej w Świdnicy

■ likwidacja Filii Politechniki Wrocławskiej w Kłodzku

1982-1984

■ rektorat prof. Wacława Kasprzaka

1983

14 lipca senat uchwała pierwszy statut Politechniki Wrocławskiej (wejdzie w życie 1 stycznia 1984)

1984-1990

■ rektorat prof. Jana Kmity, wybranego w pierwszych wyborach w systemie elektorskim

1984

15 listopada pierwsze obchody Święta Politechniki Wrocławskiej (ustanowionego w rocznicę pierwszego wykładu wygłoszonego przez prof. Kazimierza Idaszewskiego)

1985

■ oddanie do użytku budynku mieszkalnego przy ulicy M. Sępa-Szarzyńskiego (E-6)

1988

1 października inauguracja pierwszego etapu kształcenia opartego na „punktach kredytowych”: początek systemu umożliwiającego wybieranie rodzaju i terminu zajęć

11 listopada

■ senat odrzuca ideę nadania Politechnice Wrocławskiej imienia Stefana Banacha

■ rektor Jan Kmita w imieniu społeczności Politechniki wmurowuje akt erekcyjny budowy pomnika Orląt Lwowskich na wrocławskim cmentarzu Świętej Rodziny (pomnik zostanie odsłonięty 15 listopada 1991)

1989

27 kwietnia przedstawiciel NSZZ „Solidarność” Politechniki Wrocławskiej ponownie uczestniczy w pracach senatu

1990

■ oddanie do użytku budynku Instytutu Telekomunikacji i Akustyki (C-5) przy ul. Z. Janiszewskiego (proj. Tadeusz Brzoza)

1 października

■ Wydział Inżynierii Sanitarnej przyjmuje nazwę Wydziału Inżynierii Środowiska

■ Wydział Budownictwa Lądowego zostaje przemianowany na Wydział Budownictwa Lądowego i Wodnego

■ powstaje Centrum Metod Stochastycznych im. Hugona Steinhausa

■ na Politechnice Wrocławskiej podjęły studia 6973 osoby

1990-1996

■ rektorat prof. Andrzeja Wiszniewskiego

1991

21 marca senat zatwierdza pierwszy regulamin Samorządu Studenckiego

30 marca zostaje rozwiązane Studium Wojskowe Politechniki Wrocławskiej

20 czerwca senat uchwała trzeci statut Politechniki Wrocławskiej: wydziały ponownie są podstawową jednostką organizacyjną, a instytuty wchodzą do ich struktury

4 lipca uroczyste odsłonięcie (w podcieniach gmachu D-1) tablicy upamiętniającej profesorów Politechniki Lwowskiej rozstrzelanych we Lwowie w lipcu 1941 r.

4 października ukazuje się pierwszy numer „Pryzmatu” – Pisma Informacyjnego Politechniki Wrocławskiej

1992

20 lutego powstaje międzywydziałowe Centrum Informatyczne (rozwiązane 23 listopada 1995)

1 września wprowadzenie nowego regulaminu organizacyjnego administracji uczelni: zniesienie pionów

1 października Wydział Górniczy uzyskuje siedzibę przy pl. Teatralnym (K-3)

26 listopada senat powołuje Fundację Rozwoju Politechniki Wrocławskiej

■ liczba studiujących przekracza granicę 10 tysięcy słuchaczy

1993

1 stycznia na Politechnice Wrocławskiej powstaje pierwsza, po blisko ćwierćwieczu, katedra: Katedra Planowania Przestrzennego
21 października senat powołuje Centrum Kształcenia Ustawicznego

1994

21 kwietnia powstaje Oficyna Wydawnicza Politechniki Wrocławskiej

24 listopada senat przyjmuje wniosek o powołanie Centrum Sieciowo-Superkomputerowego

1995

10 stycznia zespół historycznych budynków Politechniki Wrocławskiej zostaje wpisany do rejestru zabytków (nr 673/544/Wm)

22-25 lutego trwają pierwsze Wrocławskie Targi Książki Naukowej

22 czerwca senat ustanawia *Medal Politechniki Wrocławskiej*

13 lipca senat przyjmuje regulamin Centrum Transferu Technologii

1996

■ na Politechnice Wrocławskiej studiuje 17 278 osób

1996-2002

■ rektorat prof. Andrzeja Mulaka

1996-2002

■ wdrożenie planu decentralizacji finansowej: finansowanie działalności dydaktycznej i badawczej przejmują wydziały

1997

■ oddanie do użytku budynku Instytutu Matematyki (C-11) przy ul. Z. Janiszewskiego (proj. Marta Kwolek-Januszkiewicz)

25-27 września trwa pierwszy środowiskowy Festiwal Nauki

1997-1998

■ przebudowa pomieszczeń Starej Kotłowni (A-4) przy ulicy M. Smoluchowskiego (proj. Matylda Miller)

1998

28 maja senat wyraża zgodę na powołanie Centrum Materiałów Zaawansowanych i Nanotechnologii

1 października oddanie przebudowanej siedziby Studium Języków Obcych (H-4) przy Wybrzeżu S. Wyspiańskiego (proj. Bogusław Wórzeczka)

1999

16 grudnia senat decyduje o utworzeniu Studium Nauk Humanistycznych Politechniki Wrocławskiej

2000

■ oddanie budynku Wrocławskiego Centrum Transferu Technologii (B-11) przy ul. M. Smoluchowskiego (proj. Paweł Ogiński)

2001

17 kwietnia powstaje Centrum Biomonitoringu, Biotechnologii i Ochrony Ekosystemów Dolnego Śląska

kwiecień zakończenie realizacji budynku F-4 przy ul. Gdańskiej

19 września odsłonięcie pomnika upamiętniającego wkład pracowników Politechniki Wrocławskiej w działanie podziemnej Solidarności (autor Eugeniusz Get-Stankiewicz)

2002

■ rozpoczyna się renowacja elewacji Gmachu Głównego

■ Politechnika Wrocławska ma 31 397 słuchaczy

1 stycznia powstaje Wydział Elektroniki Mikrosystemów i Fotoniki

19 grudnia powstaje Konwent Godności Honorowych

2002-2008

■ rektorat prof. Tadeusza Lutego

2003

marzec rusza jednolity system poczty elektronicznej

1 lipca powstaje Koło Emerytów i Rencistów Politechniki Wrocławskiej

23 października Wydział Górniczy zostaje przemianowany na Wydział Geoinżynierii, Górnictwa i Geologii

2004

■ oddanie do użytku gmachu Wydziału Mechanicznego oraz Wydziału Informatyki i Zarządzania (B-4) przy ul. I. Łukasiewicza (proj. Andrzej Mikułań, Urszula Wiśniewska, Jacek K. Wiśniewski)

7 maja powstaje Centrum Inżynierii Biomedycznej

2005

■ przebudowa budynku Laboratorium Rezonansu Magnetycznego (A-9, proj. Gerard Paździor)

25 lutego odsłonięcie popiersia prof. Dionizego Smoleńskiego na dziedzińcu Politechniki Wrocławskiej

24 marca odsłonięcie tablicy poświęconej prof. Dionizemu Smoleńskiemu w holu Gmachu Głównego

14 listopada przy ul. C.K. Norwida zostaje odsłonięta tablica poświęcona uczonym polskim – ofiarom terroru lat 1939-1956

15 listopada po raz pierwszy wręczono *Złote Odznaki Politechniki Wrocławskiej z Brylantem*

2006

■ oddanie do użytku Centrum Naukowo-Badawczego Wydziału Elektrycznego (D-20) przy ul. Z. Janiszewskiego (proj. Ewa Frankiewicz, Adam Winiarski)

23 lutego powstaje Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości

22 czerwca senat pozytywnie opiniuje powołanie Studium Kształcenia Podstawowego

2007

■ oddanie budynku laboratoryjnego (C-14) przy pl. Grunwaldzkim (proj. Anna Zalewska)

■ zakończenie prac modernizacyjnych północnego fragmentu holu Gmachu Głównego

29 stycznia oddanie do użytku gmachu Zintegrowanego Centrum Studenckiego (C-13) przy Wybrzeżu S. Wyspiańskiego (proj. Bogusław Wórzeczka)

13 kwietnia powstaje spółka EIT+ S.A. (20 września 2007 senat Politechniki Wrocławskiej wyrazi zgodę na przystąpienie uczelni do tej spółki).

5 grudnia wprowadzenie elektronicznej legitymacji studenckiej

2008

■ Politechnika Wrocławska ma 32 093 słuchaczy

1 września początek – po raz pierwszy czteroletniej – kadencji rektorskiej prof. Tadeusza Więckiego

24 września doktorem honoris causa Politechniki Wrocławskiej zostaje kanclerz Niemiec dr Angela Merkel

25 września senat akceptuje przedstawiony przez rektora plan inwestycyjny na lata 2008-

2007 – Gmach Główny Politechniki Wrocławskiej od strony ul. C.K. Norwida

2012, przewidujący m.in. budowę Międzyuczelnianego Centrum Innowacyjno-Technologicznego „Technopolis” (ośrodki przy ul. Długiej i ul. Z. Janiszewskiego), Biblioteki Nauk Ścisłych i Technicznych oraz Kompleksu Edukacyjno-Badawczego „Geocentrum” (w rejonie ul. Na Grobli)

■ w ośrodku przy ul. Długiej oddano budynek laboratoryjno-dydaktyczny Wydziału Elektroniki Mikrosystemów i Fotoniki (M-6 bis, proj. Aleksandra Walczak)

2009

22 stycznia uchwałą senatu rok 2010 – Rokiem Stulecia Uczelni Technicznych we Wrocławiu

23 kwietnia senat przyjął koncepcję realizacji Centrum Badawczo-Technologicznego zlokalizowanego przy ul. Długiej

24 września po przeprowadzeniu prac renowacyjnych oddano do użytku budynek A-10 przy ul. C.K. Norwida (proj. Marta Kwolek-Januszkiewicz, Grzegorz Januszkiewicz)

9 października pierwsza inauguracja roku akademickiego w Zamiejscowym Ośrodku Dydaktycznym Wydziału Mechaniczno-Energetycznego w Bielawie

30 listopada Politechnika Wrocławska ma 32 718 słuchaczy

2010

15 stycznia

■ odsłonięcie tablicy rektorów w przedsiomku Gmachu Głównego

■ koncert w Operze Wrocławskiej inauguruje Rok Stulecia Uczelni Technicznych we Wrocławiu

4 maja przekazanie placu budowy pod realizację Międzyuczelnianego Centrum Innowacyjno-Technologicznego „Technopolis”. Początek prac budowlanych przy ul. Z. Janiszewskiego oraz przy ul. Długiej (przewidywane zakończenie prac – czerwiec-lipiec 2012)

28 maja oddanie laboratoriów Wydziału Elektroniki Mikrosystemów i Fotoniki w obiektach M-4 i M-6 przy ul. Długiej

28 czerwca odbiór budynku Zaplecza Badawczego Instytutu Telekomunikacji, Teleinformatyki i Akustyki Wydziału Elektroniki (C-15) przy pl. Grunwaldzkim (proj. Andrzej Iłow)

11 października podpisanie umów niezbędnych do realizacji Kompleksu Edukacyjno-Badawczego „Geocentrum” w rejonie ul. Na Grobli III

Rektorzy wrocławskich

Profesor Rudolf Schenck

Profesor Gerhard Hessenberg

Profesor Carl Heinel

Profesor Friedrich-Wilhelm Semmler

Profesor Ludwig Mann

Profesor Werner Schmeidler

Profesor Wilhelm Tafel

Profesor Karl Gottwein

Profesor Erich Waetzmann

Profesor Bernhard Neumann

Profesor Wilhelm Rein

Profesor Erwin Ferber

Profesor Heinrich Blecken

Wyższa Szkoła Techniczna we Wrocławiu
(*Technische Hochschule Breslau*)

1910–1914 – profesor Rudolf Schenck
 1914–1916 – profesor Gerhard Hessenberg
 1916–1918 – profesor Carl Heinel
 1918–1920 – profesor Friedrich-Wilhelm Semmler
 1920–1924 – profesor Ludwig Mann
 1924–1926 – profesor Werner Schmeidler
 1926–1928 – profesor Wilhelm Tafel
 1928–1930 – profesor Karl Gottwein
 1930–1932 – profesor Erich Waetzmann
 1932–1933 – profesor Bernhard Neumann
 1933–1937 – profesor Wilhelm Rein
 1937–1944 – profesor Erwin Ferber
 1944–1945 – profesor Heinrich Blecken

uczelnia technicznych

Profesor Stanisław Kulczyński

Profesor Edward Sucharda

Profesor Kazimierz Zipser

Profesor Dionizy Smoleński

Uniwersytet i Politechnika we Wrocławiu

1945–1951 – profesor Stanisław Kulczyński, rektor Uniwersytetu i Politechniki we Wrocławiu (1945–1947), rektor Uniwersytetu Wrocławskiego (1947–1951), rektor Politechniki Wrocławskiej (1947–1951)

Prorektorzy Politechniki:

profesor Edward Sucharda (1945–1947)
profesor Kazimierz Zipser (1947–1949)
profesor Dionizy Smoleński (1949–1951)

Profesor Dionizy Smoleński

Profesor Zygmunt Szparkowski

Profesor Tadeusz Porębski

Profesor Bogusław Kędzia

Profesor Tadeusz Zipser

Profesor Jerzy Schroeder

Profesor Waclaw Kasprzak

Profesor Jan Kmita

Profesor Andrzej Wiszniewski

Profesor Andrzej Mulak

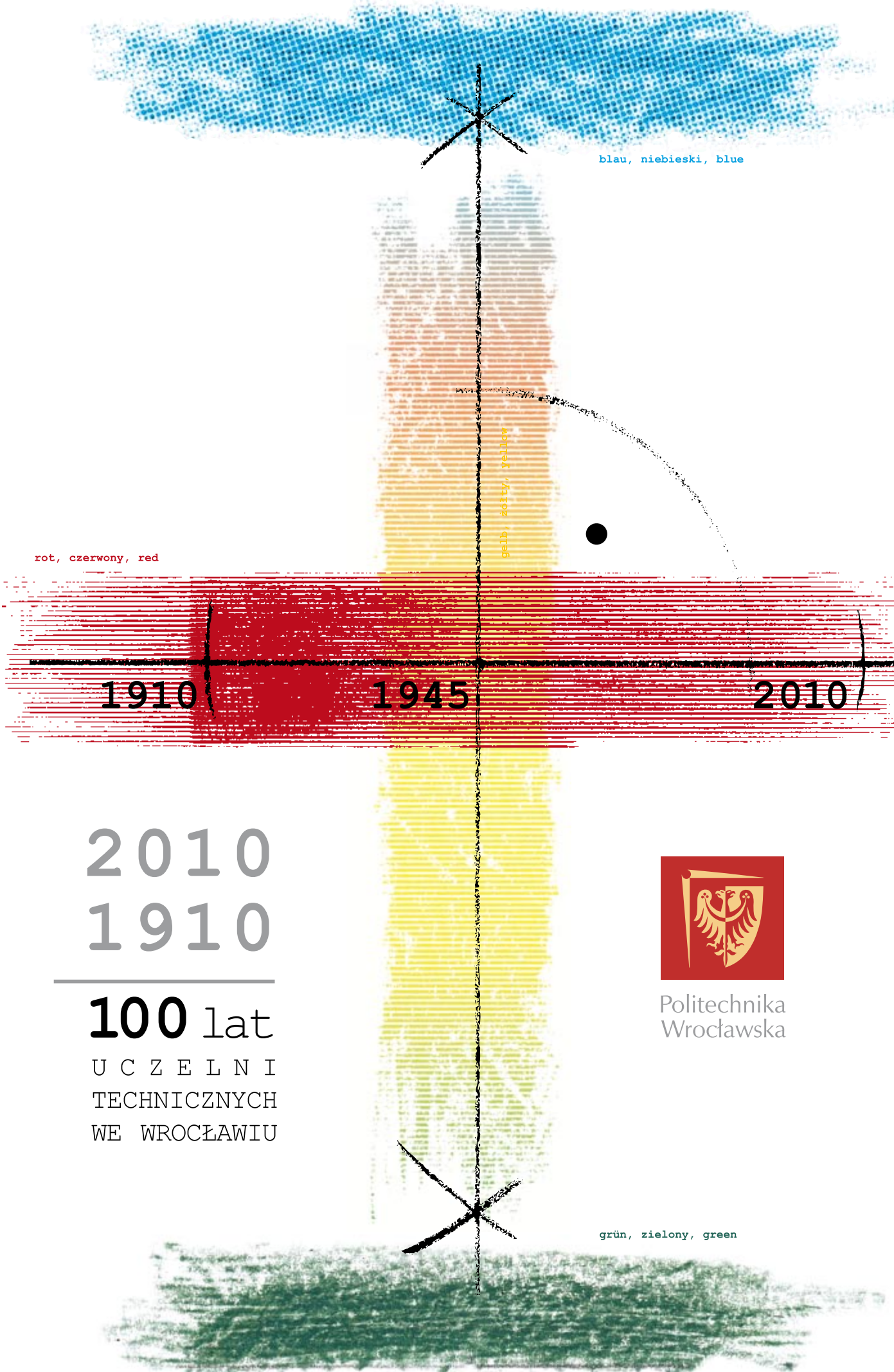
Profesor Tadeusz Luty

Politechnika Wroclawska

1951–1960 – profesor Dionizy Smoleński
1960–1969 – profesor Zygmunt Szparkowski
1969–1980 – profesor Tadeusz Porębski
1980–1981 – profesor Bogusław Kędzia
1 września–29 grudnia 1981 – profesor Tadeusz Zipser
6 stycznia–31 lipca 1982 – profesor Jerzy Schroeder
1 sierpnia 1982–1984 – profesor Waclaw Kasprzak
1984–1990 – profesor Jan Kmita
1 grudnia 1990–1996 – profesor Andrzej Wiszniewski
1996–2002 – profesor Andrzej Mulak
2002–2008 – profesor Tadeusz Luty
od 2008 – profesor Tadeusz Więckowski

Profesor Tadeusz Więckowski

rot, czerwony, red

blau, niebieski, blue

gelb, żółty, yellow

grün, zielony, green

1910

1945

2010

2010
1910

100 lat

UCZELNI
TECHNICZNYCH
WE WROCŁAWIU

Politechnika
Wrocławska